

ОДБРАНА

Додатак

Министарство одбране

ИСПУЊЕНА
ОЧЕКИВАЊА

Година IV ■ Број 63 ■ 1. мај 2008. ■ цена 100 динара ■ 1,20 евра

У фокусу

Стамбени кредити

КВАДРАТИ НА
ТРИДЕСЕТ ГОДИНА

PARTNER ZA BUDUĆNOST

izvoz i uvoz naoružanja i vojne opreme
izvođenje investicionih radova
transfer tehnologija
naučna, tehnička i industrijska kooperacija
obuka i organizovanje tehničke pomoći

11150 Beograd, Bulevar umetnosti 2
tel. (+381 11) 2224 444, 2224 400,
faks (+381 11) 2224 599, 2224 577
e-mail: fdsp@eunet.yu
www.yugoimport.com

YUGOIMPORT
SDPR J.P.

od 5 do 9 EUR

TRANSFER NOVCA IZ NEMAČKE

Najkraćim putem...
do onih koje volite.

Kada su u pitanju Vaši najbliži, razdaljine su itekako važne.

Komercijalna banka omogućava da Vaši najbliži budu bliže, a razdaljine kraće.

Za sve naše građane, Komercijalna banka nudi ekskluzivnu uslugu - brz transfer novca iz Nemačke, uz najniže bankarske naknade. Dovoljno je da pošiljalac ima otvoren tekući račun u bilo kojoj nemačkoj banci, a primalac devizni račun u bilo kojoj ekspozituri Komercijalne banke u Srbiji.

Budite bliže onima koje volite...

Info telefon u Frankfurtu: +49(0)69 208 24
Kontakt centar u Beogradu: 0700 800 900
www.kombank.com

KOMERCIJALNA BANKA

Sa nama je lakše

Iznos transfera	Naknada * (u dinarskoj protivvrednosti)
Do 250 EUR	5 EUR
Od 250 do 700 EUR	7 EUR
Preko 700 EUR	9 EUR

*Ove troškove snosi primalac novca

ОДБРАНА

Магазин Министарства одбране Србије

„Одбрана“ наставља традицију „Ратника“, чији је први број изашао 24. јануара 1879.

Издавач

Новински центар „ОДБРАНА“
Београд, Браће Југовића 19

Директор и главни и одговорни уредник

Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника

Раденко Мутавић

Уредници

Драгана Марковић (специјални прилози)
Мира Шведић (арсенал)

РЕДАКЦИЈА:

Александар Антић, поручник фрегате,
Душан Глишић (фелтон, историја и традиције),
мр Снежана Ђокић (свет),
Бранко Копуновић (друштво),
Александар Петровић, потпоручник,
Владимир Почуч, мајор (одбрана),
Сања Савић (интернет)

Стални сарадници

Бошко Антић, Станислав Арсић, Себастијан Балаш,
Игор Васиљевић, Југослав Влаховић, мр Славиша Влацић,
Милосав Ђорђевић, Александар Лијаковић,
др Милан Мијалковски, мр Зоран Миладиновић,
Предраг Милићевић, Миљан Милић,
Крстан Милошевић, др Милан Милошевић,
др Александар Мутавић, Благоје Ничић,
Никола Остојић, Никола Оташ, Иштван Пољанац,
Будимир М. Попадић, Влада Ристић,
др Драган Симеуновић

Дизајн и прелом

Енес Међедовић (ликовни уредник),
Станислава Струњаш, Бранко Сиљевски
(технички уредници)

Фотографија

Горан Станковић (уредник)
Звонко Перге, Даримир Банда (фоторепортери)

Језички редактори

Мира Попадић, Слађана Мирчевски

Коректор

Слађана Грба

Секретар редакције

Вера Денковски

Документација

Радован Поповић (фото-центар)

ТЕЛЕФОНИ

Директор и главни и одговорни уредник
3241-258; 23-809
Заменик главног уредника 3241-257; 23-808
Секретар редакције 3241-363; 23-079
Прелом 3240-019; 23-583
Маркетинг 3241-026; 3201-765; 23-765
Преплата 3241-009; 3201-995; 23-995

ТЕЛЕФАКС 3241-363

АДРЕСА

11000 Београд, Браће Југовића 19

e-mail

odbrana@beotel.yu
redakcija@odbrana.mod.gov.yu

Internet

www.odbrana.mod.gov.yu

Жиро-рачун

840-49849-58 за НЦ „Одбрана“

Преплата

За припаднике МО и Војске Србије преко РСЦ
месечно 160 динара.
За претплатнике преко Поштанске штедионице
месечно 180 динара.

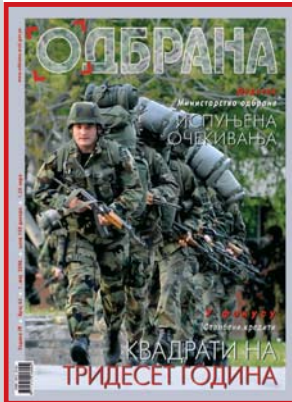
Штампа „ПОЛИТИКА“ АД, Београд,

Македонска 29
ОДБРАНА ISSN 1452-2160

Магазин излази сваког 1. и 15. у месецу

„Одбрана“ је члан
Европског удружења војних новинара

Снимко Немања ГАНЧИЋ

САДРЖАЈ

ИНТЕРВЈУ

Раде Громовић, вршилац дужности директора
фабрике Застава-оружје

БАЛАНСИРАЊЕ НА ЖИЦИ

8

Државни секретар Душан Спасојевић посетио Румунију

ПОДРШКА ЕВРОПСКИМ ИНТЕГРАЦИЈАМА

12

У ФОКУСУ

Програм стамбеног кредитирања војних лица

КВАДРАТИ НА ТРИДЕСЕТ ГОДИНА

14

ТЕМА

Обука и развој подофицирског кора

ЛИДЕРИ НА ПРВОЈ ЛИНИЈИ

18

ПРИЛОГ

ДРЖАВНИ И ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

23

Са галерије

КУЋА ОД СНОВА

39

Срећни Васкршњи и

ПРАЗНОВАЊЕ

42

ОДБРАНА

Гађање пилота 98. авијацијске базе

**РАКЕТИРАЊЕ
ЦИЉЕВА НА ЗЕМЉИ**

40

ДРУШТВО

Фонд за социјално осигурање војних осигураника

МНОГО ДОБРЕ ВОЉЕ

42

Др Миро Чавалуга, помоћник министра рада
и социјалне политике**ОДЈЕЦИ РАТНИХ ТРАУМА**

44

Паралеле

НОВЕ ВЕЗЕ СТАРИХ САВЕЗНИКА

49

ФЕЉТОН

Несмртоносна оружја (3)

**ВИШЕСТРУКО
ОПРАВДАНА УПОТРЕБА**

50

Духовност

ИСТИНСКА ЉУБАВ

54

ако нисмо рекордери по броју празничних дана у току године, свакако заслужујемо посебно признање за довитљивост да спојимо радне и нерадне дане и да тако продужимо време празновања.

Нову годину и Божић смо ове године, наравно са викендом, развукли на целих десет дана, а календар је још једном лепо удесио да на сличан начин спојимо ускршње и првомајске празнике. Мали годишњи одмор, многимга се поново смеши. Два дана, из резерве, од прошлогодишњег одмора или од прековременог рада наћи ће се већ некако за ту прилику. Последње дане априла радиће изгледа само онај ко мора.

Специфични смо и по празновању Међународног празника рада – 1. маја. Тај дан се у свету углавном прославља радно, како му име и казује. Синдикални скупови и манифестације са препознатљивом иконографијом прилика су да се послодавцима укаже на положај и проблеме радника.

Код нас се штрајкује и протестује малтене целе године испред владе и других државних институција, а празник рада слави се нерадно, уз иће и пиће. Традиционални првомајски уранак пролетера постао је забава за омладину која у ситне сате, после журки у кафићима и дискотекама, хвата место за роштиљ у оближњим излетиштима. Србија тог дана мирише на ђумур и пржено месо. Чак ни киша не може да поквари ужитак.

Предах између првомајских празника и Ђурђевдана када, како се то обично каже у сличним приликама, пола Срба слави а друга половина иде код њих на славу, добро ће доћи за опоравак од роштиљских ђаконија и да се приберу снаге за младу јагњетину или прасетину са ражња без којих се ђурђевданска славска трпеза не може замислити.

Нисмо заборавили ни Дан победе – 9. мај. Тај државни празник, којим се обележава победа над фашизмом у Другом светском рату, обележићемо радно и достојанствено неговањем успомене на стравичне ратне године и бројне жртве у борби за слободу.

Мајском празновању, бар кад је о Војсци реч, ни ту није крај. Шестог маја славиће Гарда, Обавештајна служба и Војнобезбедносна агенција, а који дан касније свој дан обележиће, први пут, припадници правне службе и Института за стратегијска истраживања.

За празнично издање *Одбране* припремили смо специјални прилог о војним празницима, који су недавно озваничени одлуком председника Републике Србије. Верујемо да ће вам послужити као својеврстан календар најзначајнијих историјских датума које припадници Министарства одбране и Војске Србије на свечан начин обележавају у току године.

Срећни празници. ■

Првомајски празници

Јуриј Милошевић

МИНИСТАР ШУТАНОВАЦ ПРИМИО СЛОВАЧКОГ МИНИСТРА ЈАНА КУБИША

Министар одбране Драган Шутановац примио је 21. априла словачког министра спољних послова Јана Кубиша. Током разговора, министар Шутановац истакао је да је сарадња две земље у области одбране на задовољавајућем нивоу и изразио спремност за њено даље унапређивање. Посебно је нагласио сарадњу у области размене студената, официра на Генералштабном усавршавању и размену искустава у оквиру Програма Партнерство за мир.

Министар Кубиш поновио је принципијелан став Словачке да неће признати једнострано проглашену независност Косова, нагласио подршку Србији у одбрани свог става по том питању и наставку приближавања Европској унији. Посебно је захвалио на доброј сарадњи Војске Србије са Кфором и истакао да је од изузет-

ног значаја да се одрже мир и стабилност на Косову и Метохији и избегну провокације.

Министри су разговарали и о предстојећем обележавању 90. годишњице погибје словачких војника у Крагујевцу, при чему је министар Шутановац пренео спремност Министарства одбране да пружи Словачкој сву потребну помоћ и подршку. ■

ПРИЈЕМ ДЕЛЕГАЦИЈЕ ПОРОДИЦА КИДНАПОВАНИХ, ЗАРОБЉЕНИХ И УБИЈЕНИХ НА КОСОВУ И МЕТОХИЈИ

Министар одбране Драган Шутановац примио је 16. априла делегацију Удружења породица киднапованих, заробљених и убијених на Косову и Метохији коју је предводио председник удружења Симо Спасић.

У разговору, чланови делегације пренели су министру проблеме са којима се суочавају у свом настојању да открију шта се догодило са њиховим породицама. Они су изразили забринутост што још увек није ништа учињено поводом бројних доказа о злочинима које су доставили Хашком трибуналу и домаћем Тужилаштву за ратне злочине. Министар је изразио жаљење због нерасветљивања случајева и обећао да ће Министарство одбране учинити све што је у његовој моћи како би помогло у њиховом решавању. ■

РАЗГОВОР СА ПРЕДСТАВНИЦИМА ВОЈНИХ ПЕНЗИОНЕРА

Министар одбране Драган Шутановац разговарао је 16. априла са представницима Удружења војних пензионера на Звездари. Тема разговора били су бројни проблеми који оптерећују ту популацију, пре свега обрачун пензија и нерешена стамбена питања.

Министар Шутановац је констатовао да је реч о проблемима који су нагомилани деценијама уназад и нагласио да се они не могу решити за неколико месеци, већ да је за њихово решавање потребан дужи временски период. ■

ПОМОЋ ЦИВИЛНОМ СТАНОВНИШТВУ

Припадници цивилне заштите из Србије, Румуније и Мађарске, три земље чланице акционе групе Дунав–Караш Мориш–Тиса, проверили су спремност за борбу против поплава, коју су стекли на обуци у Мађарској

Министар одбране Драган Шутановац присуствовао је 22. априла вежби цивилне заштите „Шајка 2008“ која је изведена на територији општине Тител.

У супротстављању елементарним непогодама неопходна је међународна сарадња јер природне катастрофе не познају границе. Организацијом вежбе „Шајка 2008“ припадници цивилне заштите у Србији стичу нова искуства и уче од својих колега из Румуније и Мађарске, који већ имају доста искуства у супротстављању елементарним непогодама. Иако наши суседи поседују квалитетнију опрему, припадници цивилне заштите Србије су показали да су изузетно добро обучени и да не заостају у оспособљености за извршавање задатака помоћи становништву, истакао је министар Шутановац. Он је рекао и да ће део опреме која је коришћена на вежби остати у нашој земљи и бити коришћена, уколико буде потребно, у ванредним ситуацијама.

Како је нагласио Шутановац, Војска Србије је својевремено свим расположивим капацитетима допринела одбрани Титела и целе Србије од набујалих река, а прошле године је учествовала и у гашењу пожара, чиме је показала да је спремна да испуни своју трећу мисију помоћи цивилним структурама у случају елементарних непогода.

Вежбу „Шајка 2008“ организовала је Управа за ванредне ситуације Министарства одбране у сарадњи са Извршним већем Војводине и у садејству са представницима по две жупаније из Мађарске и Румуније. Пројекат формирања акционе групе ради заједничке борбе против изазова насталих од поплава израдило је Извршно веће Војводине, а финансира га Европска унија.

Обука мешовите екипе за борбу против изазова узрокованих поплавама спроведена је у Мађарској у складу са међународним принципима у заштити од катастрофа и пружању хуманитарне помоћи. ■

А. АНТИЋ

ГЕНЕРАЛ ПОНОШ У ТОЦ-У

Начелник Генералштаба Војске Србије генерал-потпуковник Здравко Понош, у пратњи начелника Управе за планирање и развој ГШ ВС генерал-мајора Божидара Форце, обишао је Технички опитни центар.

На почетку посете помоћник директора ТОЦ-а пуковник Горан Стојановић представио је организацијско-формацијску структуру те научно-страживачке установе, резултате испитивања средстава НВО и стање мерне опреме и инфраструктурног одржавања установе која је лоцирана на три места – у Кумодражу, Батајници и Никинцима.

Садржај и услове рада лабораторија три сектора ТОЦ-а, за метрологију, електронику и за мототехничка и морнарничка средства, генералу Поношу представили су начелници сектора – мајор Предраг Ракоњац и пуковници Мирослав Елезовић и Новак Вучкевић.

Начелника Генералштаба ВС посебно су занимале могућности и стање мерне опреме, перформансе савремених уређаја који ће се у будућности набављати и њихова примена, те актуелни војни пројекти и научно-страживачки задаци на којима се у ТОЦ-у ради. Сагледани су и проблеми који постоје у раду, превасходно зато што је највећи број постојеће испитно-мерне опреме у употреби двадесетак година. ■

М. Ш.

ИЗ АКТИВНОСТИ МИНИСТРА ОДБРАНЕ

ПРИЈЕМ ВОЈНИХ ПОСМАТРАЧА

Министар одбране Драган Шутановац примио је 18. априла представнике Министарства одбране и Војске Србије који одлазе у мировне операције у Демократској Републици Конго, Либерiji и Обали Слоноваче.

У саставу новог шесточланог санитетског тима Министарства одбране и Војске Србије (АМЕТ 11), који се у оквиру редовне смене упућује у мисију MONUC у ДР Конго, су лекари др Ђорђе Мантић и др Божидар Јаковљевић и медицински техничари Ђорђе Кукрић, Бојан Јовановић, Бојан Ђинђић и Александар Милић.

У својству војних посматрача, капетан Игор Цолић и мајор Дејан Ђурић биће упућени у мисију UNMIL у Либерiji, а мајор Иван Пољичак, мајор Ненад Милосављевић и мајор Ненад Оташевић у мисију UNOCI у Обали Слоноваче.

Ове мировне мисије спровде се под окриљем Уједињених нација. Пријему је присуствовао и начелник Центра за мировне операције Здружене оперативне команде ГШ ВС пуковник Јелесије Радивојевић. ■

САРАДЊА СА ИНСТИТУТОМ „КИРИЛО САВИЋ“

Споразумом о сарадњи Министарства одбране и Института „Кирило Савић“, који су 17. априла потписали министар одбране Драган Шутановац и проф. др Милутин Миловановић, предвиђена је израда научно – истраживачких и стручних пројеката у области изградње система одбране, цивилне заштите и заштите животне средине, управљање ризицима и ванредним ситуацијама.

Део сарадње чиниће и израда и реализација пројеката ране најаве акцидентата као и развој система управљања отпадним материјама и процени опасности од хемијског удеса војних објеката на животну средину. ■

ПОСЕТА ИНОСТРАНИХ ВОЈНИХ ПРЕДСТАВНИКА ВОЈНОТЕХНИЧКОМ ИНСТИТУТУ

Инострани војни представници акредитовани у нашој земљи посетили су 15. априла Војнотехнички институт, у организацији Управе за међународну војну сарадњу и Управе за одбрамбене технологије.

Госте је поздравио начелник Управе за одбрамбене технологије пуковник др Данко Јовановић, док је директор Војнотехничког института пуковник др Младен Пантић представио организацију рада и актуелне пројекте те научноистраживачке установе, која ове године обележава 60 година постојања.

Током посете, страни војни представници обишли су аеротунел Т-38 и две лабораторије Војнотехничког института.

Представник асоцијације војних аташеа у Београду, пуковник Терје Хаверстад, је рекао да су се, обилазећи ВТИ, страни војни представници уверили да су лабораторије Института на високом нивоу и да у њима раде врхунски стручњаци. ■

М. Ш.

БАЛАНСИ

Производња оружја је специфична делатност која је, у основи, суштински зависна од обима оствареног извоза. Роба коју *Застава* производи и продаје је политичке природе, бар она војна од које се живи, а на тржишту се мора филигрански прецизно играти и поступати попут артисте на жици. Мала грешка и упадате у амбис. Зато ми у *Застави*, стално балансирамо на жици – истиче наш саговорник.

Током прошле године, тачније 26. новембра 2007, за вршиоца дужности директора фабрике *Застава-оружје* постављен је Раде Громовић, човек који је поникао и досадашње искуство стекао у том српском гиганту. Био је попут многих стручних кадрова *Заставин* стипендиста. Дуго је радио као директор маркетинга, а своја прва искуства као руководиоца стекао је на пословима директора продаје. Његову биографију исписује доста стручних публикација и анализа, радио је на програмима финансијске консолидације предузећа, на програму опоравка после бомбардовања Натоа, и, како каже, познаје фабрику у прсте. А како је и одличан познавалац светског тржишта, много му је лакше да управља унутрашњим ресурсима фабрике, развојем и даљим активностима предузећа. Са њим смо разговарали о условима у којима послује *Застава*.

■ Данас *Застава-оружје* бележи, после дужег времена, стабилније пословање. Обезбеђени су чврсти уговори и поруџбине за ову годину, и што је још важније, доминантан је извоз за познатог иностраног купца. Да ли сте задовољни и шта још очекујете?

– Тачно је да *Застава-оружје* у последњих неколико месеци послује у стабилнијим условима него што је то био случај у 2007, а поготово 2006. години. Закључени уговори с краја прошле године, поготово за војни програм, битно су допринели да план за ову годину базирамо на ономе што ти уговори предвиђају. Значи, планирамо производ за познатог купца, а то је сан свих произвођача, јер све оно што није производња за познатог купца мора се ослонити на маркетиншка предвиђања и ризик стварања залиха, при чему треба имати у виду да је тржиште оружја прилично непредвидиво. Све то је квалитет који је определио да ми план за ову годину, у износу од око 30,6 милиона долара, имамо покривен чврстим уговорима и поруџбеницама са 75 одсто. А то је јак аргумент који нам омогућава да кажемо како после низа година послујемо у стабилнијим условима.

Застава-оружје има у основи два битна програма на којима базира своју производњу, а то је ловачки и спортски програм (ЛСО) те програм производње

наоружања и војне опреме (НВО). Постоји и трђи тзв. диверсификовани програм који је мање заступљен, али на коме ћемо интензивно радити у наредном периоду. Иако су године санкција учиниле да војни програм знатно опадне због рестрикција које је наша држава имала у извозу, ми смо се након скидања санкција максимално трудили да повећамо обим производње и продаје ловачког и спортског програма из простог разлога што је тај програм доста предвидив – лакше га је планирати и доћи до купца, атрактивнији је и брже се на тржишту добијају извозне дозволе. И ту имамо јако квалитетну понуду. Али, ако се погледају наши биланси, и даље је ловачки и спортски програм у мањем обиму заступљен у односу на војни. Тренутни однос је 35–38 одсто наспрам 62–65 за војни програм.

Када се све то узме у обзир, долази до изражаја квалитет закључених уговора са краја прошле године. Предмет тих уговора јесте производња средстава НВО за потребе мултинационалних снага у региону, а недавно је посредством и захваљујући Југоимпорту – СДПР закључен и један већи аранжман са Ираком, где Застава пласи-

ЗАШТИТА ИНТЕРЕСА

– Држава треба да води рачуна о политичким интересима у целини како се неким лошим извозним аранжманима не би затворила врата у ширем смислу. У сваком случају треба извозити тамо где постоје сазнања да су то „чисте“ земље, са аспекта свих санкција. Али, тамо где нема никаквих баријера треба наћи начине да се не затварају врата. Верујте, има и таквих случајева. Мислим да држава треба да штити политичке интересе, али да тамо где они нису угрожени нема разлога да се угрожавају интереси нас произвођача који се, верујте, боримо за сваки посао.

Тих чињеница у последње време свесни су и наши политичари, бар они главни који су задужени да у битној мери газдују и воде рачуна о капацитетима одбрамбене индустрије јер су, да подсетим, сва предузећа у највећој мери под већинским власништвом државе. Четвртог марта имали смо састанак у Министарству економије и регионалног развоја на коме су, поред министра економије и регионалног развоја Млађана Динкића и министра одбране Драгана Шутановца, били присутни директори и председници синдиката свих шест предузећа одбрамбене групације, а и директор Југоимпорта – СДПР. Том приликом иницирано је решење неколико питања важних за регулисање одређене проблематике која мучи сва предузећа и одређени су првци даљег деловања. Све то указују да је држава решена да системским приступом консолидује сва та предузећа одбрамбене индустрије. Ми смо тада показали колики је извозни потенцијал ове групације, јер и у оваквим условима у каквим послујемо остварујемо значајан обим извоза од 70 до 80 милиона долара, а потенцијал је бар 200 милиона долара годишње. То се може постићи само уз инвестиције у модернизацију производних капацитета, набавку нових, продуктивнијих технологија и отварање неких нових тржишта на која држава треба да прокрчи пут. А то је посао политичара.

Ако се узме у обзир чињеница да су ова предузећа углавном нето извозници, у смислу да је тих 200 милиона долара у извозу зависно од увоза око 15 одсто, јасно се учавало да би 85 одсто од 200 милиона, или 170 милиона био чист нето девизни ефекат за ову земљу. То је значајно јер, хтели ми признати или не, наша држава годинама уназад болује од хроничног спољнотрговинског дефицита. Уједно, то је био битан аргумент који је определио надлежне државне институције да се озбиљније позабаве одбрамбеном индустријом и коначно почну системски решавати проблеме.

РАЊЕ НА ЖИЦИ

ра своје пиштоље ЦЗ 99. Уплатом аванса 2. априла и тај уговор је ступио на снагу. Подсећам да је Застава–оружје већ дуже од две године и официјелни снабдевач снага УН, тако да ми користимо статус који смо стекли како квалитетом наших производа тако и репутацијом произвођача који поштује своје уговорене обавезе. Ми у Застави, наравно, очекујемо да се тај тренд уговарања за потребе снага УН настави.

■ *Роби посебне намене коју Застава производи врата за инострано тржиште морају да отварају представници власти. Мислите ли да су наши политичари напоскон схватили какав се потенцијал крије у фабрикама одбрамбене индустрије и неће ли се више поновити година када је стопиран Заставин извоз на тржиште Грузије у вредности од 2,7 милиона долара?*

– Треба подсетити да је наменска, а сада одбрамбена индустрија, била једна од најважнијих и најпрофитабилнијих извозних грана и да се крајем седамдесетих и почетком осамдесетих година у бившој СФРЈ годишњи обим извоза кретао и до две милијарде долара. Наравно, од тада су се услови и околности пословања битно промениле и ми смо морали да се сналазимо, као и остала предузећа у борби за голи опстанак. Била је то ситуација у којој је држава од хок помагала, али није било системског приступа и сагледавању и решавању комплетне проблематике целе одбрамбене индустрије. А треба имати у виду и да је Војска Србије знатно редукована. Ми смо свесни чињенице да више нема, као некад, обимних уговора са нашим традиционалним купцима – Војском и полицијом, а то није реално очекивати ни у будуће. Зато смо све наше активности усмерили ка повећању обима извоза. Извоз и боље позиционирање на светском тржишту, кључ су нашег опстанка.

НОВА ПОСЛОВНА ФИЛОЗОФИЈА

– За нас више нема великих и малих послова, него су сви од велике важности и тај принцип се поштује. Схватили смо да ћемо ако будемо чекали капитални уговор изгубити много времена, а и ризикујемо да пропаднемо. Овако, ако скупили много поруџбина и малих уговора можемо да од свега тога направимо добар пословни мозаик који ће дати слику о стабилном пословању Заставе, јер ће се базирати на њима. А у случају да један од уговора не реализујемо не губимо много, ту су остали да „притекну у помоћ“. То је наша нова пословна филозофија која за сада даје добре резултате.

■ *Да ли и ове године задржавате курс пробоја на нова тржишта, пре свега на руско, Далеког истока и Јужне Америке?*

– Апсолутно да. Ми с поносом истичемо и надлежним државним институцијама да је Застава–оружје произвођач који данас, када говоримо о оба програма, извози своје оружје у више од 40 земаља света. Како је војно оружје врло специфично није реално очекивати да аутоматске пушке продајемо Американцима или западној Европи. Зна се која су традиционална тржишта за наше војно оружје и деценијама уназад постоји утабана стаза пласмана, и ми се трудимо да након година санкција повратимо статус који смо раније имали на свим тим тржиштима. Свакако треба истаћи и похвалити напоре које чини Југоимпорт – СДПР, као државна институција чији је примарни задатак да обезбеди тржиште за предузећа одбрамбене индустрије. Мислим да у том заједнички доста и успевамо. То је углавном тржиште Блиског истока, Африке, а сада се спремамо и за пробој на Далеки исток.

Кад је реч о програму ловачког и спортског оружја, ту заиста у Застави чинимо изузетне напоре и активности да максимално повећамо свој пласман. Већ смо, након скидања санкција, кренули 2001. са важним маркетиншким активностима. Изградили смо своју Интернет презентацију, која је за око три године постала једна од најпосећенијих у овој бранши, што нам много помаже јер нам се све више јавља страних партнера. Такође, све своје производе излажемо на два најзначајнија светска сајма – „Shot Show“ у Америци и IWA Немачкој. У Америци је то излагање специфично због сарадње са нашим америчким партнером, иначе најпознатијим и најстаријим произвођачем оружја у тој земљи, фирмом *Ремингтон*, па су карабини и малокалибарске пушке представљени под *Ремингтоновим* брендом на нашем штанду, а сарађујемо и са фирмом *European American Armory (EAA)* преко које извозимо пиштољ ЦЗ 999. Од ове године почели смо да извозимо и М88, пиштољ у доњој средњој класи, који је заузео одређено место и већ су пласиране прве партије. Такође, ту је и далекометна пушка *црна стрела*.

Сем тога, чинимо максималне напоре да повећамо пласмане својих производа са држава западне Европе и Скандинавије, где смо годинама присутни, и у Аустралију, Нови Зеланд, Јужноафричку Републику, али и на нека нова тржишта за која смо, путем маркетиншких анализа, оценили да ће у наредном периоду бити атрактивна. На пример тржиште Русија.

Са друге стране, ту је тржиште Далеког истока на које смо прошле године направили значајан искорак. Поменућу само Пакистан, где иде сјајно програм пиштоља, па тржиште Индонезије, где смо такође кренули са испорукама *црних стрела* и пиштоља из фамилије ЦЗ.

Циљ нам је да освојимо и тржиште Малезије, које је једно од најбогатијих и изузетно важних у региону.

Недавно смо и на сајму IWA у немачком граду Нирнбергу забележили одличне резултате. Имали смо више од 60 састанака са представницима разних фирми и сада добијамо поруџбине из појединих земаља Латинске Америке.

■ *Када је реч о војном програму за нас је најинтересантнија Заставина нова пушка. Испитивања М-21, калибра 5,56 мм, успешно су завршена и предвиђено је да се Војска Србије, у почетку, опреми са 1.500 комада. Када се може очекивати да та пушка стигне у наше јединице?*

– Ми смо недавно добили решење да је пушка М-21 усвојена у наоружање Војске и да се може прећи на серијску производњу. Остало је да се заврше још неке процедуралне ствари и онда ћемо моћи да уговоримо посао са Управом за снабдевање МО. Очекујемо да ускоро закључимо тај уговор. Већ смо произвели значајну количину тих пушака тако да ћемо брзо извршити уговорну обавезу и изградити свих 1.500 комада колико је министар одбране недавно најавио да ће Војска купити у овој години.

И то ће за *Заставу-оружје* бити важно не само у финансијском смислу већ и као референца од изузетне важности. Многи купци који дођу код нас прво питају да ли ваша војска користи ту пушку и ако је одговор негативан, онда то већ изазива код њих црв сумње да постоје проблеми. Јер, већина наших купаца, ако не и сви, знају да Војска Ср-

бије има веома ригорозне услове за пријем наоружања у своју употребу и знају какве све тестове и процедуре мора то оружје да прође. Због свега тога, ова година нам је изузетно важна јер ће пушка М-21 коначно стећи референцу да се налази у наоружању Војске.

■ *Фабрици је добра референца и сарадња са познатом светском фирмом Ремингтон. Хоћете ли проширивати производни програм за њих?*

– Желим да подсетим да је ово већ трећа година како сарађујемо са најјачом америчком компанијом за производњу ловачког и спортског оружја – *Ремингтоном*. Ми смо том сарадњом доста тога добили, најпре самом референцом и чињеницом да имамо могућност да потврдимо наш квалитет на тај начин што једну познату робну марку стављамо на наше ловачке карабине.

Оно што је отежавајуће у нашој сарадњи са *Ремингтоном* не зависи ни од нас ни од њих. То су економски услови који тренутно владају у САД и који нису нимало сјајни. Тамо је малтене рецесија

већ на вратима, а то се манифестује у стравично ниском курсу америчког долара где ми као извозници сада имамо велики проблем. Додатно отежавајућа околност је чињеница да су у Америци одавно активирани бројни хипотекарни кредити који су средњу класу буквално довели пред банкротство – живот неколико десетина милиона људи сада се свео на голу егзистенцију и без могућности да се и размишља о куповини ловачког и спортског оружја. То је, нажалост, циљна група којој тежи *Застава*.

Сада покушавамо да, у сарадњи са *Ремингтоном*, направимо нешто што нам код карабина примењени *Маузер* систем омогућава, поготово код ловачких карабина, а то је да произведемо карабин више класе који би се нашао чак, по цени, изнад класе *Ремингтонових* карабина и који би био усмерен ка богатијој циљној групи. То су они који су спремни да за један карабин потроше између 1.500 и 2.000 долара.

Тренутно смо у завршним фазама испитивања карабина од нерђајућег челика и требало би да у другој половини године направимо искорак и да бар припремимо терен – каталошки најавимо наш карабин за 2009. Тако ћемо попунити ту гаму карабина а трудимо се да искористимо и остале могућности.

■ *Да ли можете да испоштујете све потписане уговора? Тачније, постоје ли уска грла у производњи која вас у томе спречавају и какав тај проблем решавате?*

– Уговори и поруџбине које смо закључили и добили прилично нам обезбеђују сигурности у пословању и планирању. Али смо тек пре годину-две кренули у нове инвестиције куповином 21 обрадног центра. Петнаест-шеснаест година пре тога нисмо могли ништа да инвестирамо јер смо буквално преживљавали. Сада морамо размишљати о инвестицијама, о улагању у текуће инвестиционо одржавање, у набавку нове опреме. Без тога није могуће „разбушити“ одређена уска грла. Она постоје и то је евидентно. Чињеница је и да имамо одређене правце и технолошке линије које захтевају ревитализацију, ремонт. Ми то радимо у ходу захваљујући средствима која сами обезбеђујемо.

Већ смо са *Банком интеза*, која нас дуго година прати, обезбедили одређену кредитну линију на нивоу од 1,8 милиона евра, при чему ћемо тај новац искључиво уложити у планиране инвестиције, првенствено у ремонт постојеће опреме, ревитализацију одређених капацитета, куповину неких специфичних делова за поједину опрему, за куповину нових машина у појединим деловима. И наш план је у битној мери базиран на реализацији тих инвестиционих улагања. То смо

недавно и представили министрима Млађану Динкићу и Драгану Шутановцу када су били у посети нашој фабрици.

Постоје и други правци и начини решавања тог проблема, а један од њих је, како су министри најавили, оснивање Фонда за одбрамбену индустрију који би требало да предузећима одбрамбене индустрије обезбеди одређене кредитне линије, првенствено за нова инвестициона улагања. Ми подржавамо ту иницијативу, али је чињеница да ће судбина тог фонда бити у директној вези са начином његовог пуњења. Ми сада немамо довољно времена да чекамо оснивање тог фонда и кредите из њега, него проблем решавамо сами.

■ *За које намене бисте трошили средства из државног фонда?*

– Ми смо гладни инвестиција. Ово су само најосновније инвестиције које пружају могућност да се закључени уговори реализују без проблема. Наравно, постоји потреба да се, пре свега, редукују

ТРЖИШТЕ РУСИЈЕ

– Русија из године у годину економски јача. То јесте велико тржиште, са 150 милиона људи. Наша циљна група су углавном ловци, а лов је активност која ипак захтева дубљи џеп. Све је више људи у Русији који ће моћи да купе то оружје. Лично мислимо да и пиштољ ЦЗ 999 има своје комплементарне предности у односу на руске пиштоље који су у приличној мери застарели или су израђени у не баш атрактивном дизајну. Прошле и ове године имали смо значајне контакте са Русима на сајму у Нирнбергу, чак смо прошле године кренули са пилот партијама на њиховом тржишту. У сваком случају планирамо да нам у наредним годинама тржиште Русије буде изузетно важно јер је велико и са аспекта апсорпционе моћи и циљне групе којој тежимо.

трошкови енергије. Имамо разрађен пројекат изградње сопствене котларнице у вредности од око 3,9 милиона евра, која се исплати за 3,2 године након пуштања у рад. То је изузетно важно јер су нам сада трошкови енергије на изузетно виском нивоу. Брига о смањењу трошкова наш је примаран задатак.

■ *Остаје проблем вишка запослених радника. Наравно, тај проблем нема само Застава, јер он притиска и остале фабрике обрамбене индустрије. Рачунате ли на помоћ државе?*

– Ми смо план пословних активности за ову годину заиста темељно урадили и у њега смо укључили све компоненте, па и план радне снаге. Према закљученим уговорима за ову годину, план ангажовања запослених каже да имамо мањак од 138 радника у производњи, а вишак у служби режије, тако да је ове године укупан вишак од 180 до 200 запослених. Тренутно нас је 2.706. Овај ниво технологије и уговорених послова захтева око 2.500 радника и нада се да ће та бројка бити подржана и да ћемо помоћу социјалног програма Владе Србије, током априла месеца, на добровољној основи решити питање вишка од 200 запослених, махом људи који имају тридесетак и више година радног стажа.

Али, генерално гледано, Застава-оружје мора да модернизује и унапређује своје капацитете применом нових продуктивнијих технологија, што иницира потребу за мањим бројем радника. Ми имамо технологије из седамдесетих и осамдесетих година и које дају потребан квалитет, али нису продуктивне. Сада имамо линије са по 10 до 15 машина и за сваком је један родник, а све те операције могао би да уради у једном квалитетном обрадном центру само један човек. Томе треба тежити, првенствено због цене и квалитета производа – тачније да будемо раме уз раме с конкуренцијом.

■ *Свим ти процеси морају неминовно доћи, али не прети ли тако опасност да останете без дела квалификованог и стручног кадра?*

– Чињеница је да смо прилично стара фабрика јер је просек година старости наших радника од 48 до 49 година. Зато се трудимо да при редукацији не смањимо само број запослених него и да подмладимо кадар. Тако смо прошле године примили 170 младих људи, углавном са производним занимањима. Тада је то можда било

непопуларно јер смо морали да објашњавамо како то да примамо људе кад имамо вишак запослених, а с друге стране вишак морамо да збрињавамо путем социјалних програма. Одговор је једноставан. Пријемом младих радника уравнотежујемо и неповољну структуру између производних и непроизводних радника, и смањујемо просек старосне структуре. Циљ је да се направи природна флукуација кадра, подмлађивање, што није чињено у последњих 15 година. На тај начин стварамо предуслове да се очува и преноси са генерације на генерацију оно што је традиција у оружарству – знање које имају старији радници. А то је највећи квалитет и капитал. То нам је, поред неопходне модернизације, гаранција да ћемо опстати на светском тржишту.

■ *Да ли се у нашој земљи данас може зарадити на производњи оружја? Тачније, какав је однос прихода и трошкова производње?*

– Нажалост, последњих неколико година услови су такви да не може. Већ сам напоменуо да је Застава-оружје доминантни нето извозник, што је повољно, али се тај приход највише остварује у америчким доларима. И сарадња са Ремингтоном је у тој валути, а и са другим тржиштима. Једино је западна Европа тржиште које плаћа у еврима. Нажалост, курс долара је толико дестимулативан да је пао више од 29 одсто за непуне две године. Године 2006. био је 72 динара а сада је испод 53. При том су нам за исти период трошкови зграда скочили са просечних 18.300 у фебруару 2006. на око 28.000. Енергенти су дупло скупљи, а драстично су скочиле цене и репроматеријала и помоћно-потрошних материјала које користимо у производњи. Када сагледате обе стране – приходну која због катастрофалног курса долара пада, и расходну која из месеца у месец расте, имамо велики проблем да производњу учинимо смисленим и економски исплативом.

Тај проблем покушавамо да постепено решавамо и повећањем цене на ино-тржишту, што је иначе непопуларно, уз ризик да нам купци оду конкуренцији, али процењујемо да и конкуренција није имуна на сличне проблеме, па лагано померамо ту цену границу навише. Али, то нису проценти повећања од 15 до 20 одсто, већ три, четири или пет одсто. Са Ремингтоном смо прошле године договорили повећање три плус три посто – три посто на почетку и три на средини године. Ове године нам нуде то исто јер су и они свесни тих проблема. Али, ти проценти повећања наших продајних цена не могу да покрију тешкоће које стварају приходи и расходи. О томе сам недавно говорио и господи министрима. Држава нам ту мора помоћи. У ранијем периоду нас је помагала путем субвенција и кредита из Фонда за развој Републике Србије који се наменски додељују произвођачима за обезбеђење обртних средстава. То су заиста изузетно повољни кредити и захваљујући њима успели смо да покријемо ту дубиозу, али не у потпуности.

Треба рећи да то није само наш проблем, већ глобални и да погађа многе произвођаче. Комплетна европска индустрија има тај проблем због пласмана на америчко тржиште и пада долара у односу на евро. Али, уколико је држава опредељена да последи извознике како би решавала своје проблеме у спољнотрговинском билансу, потребно је да има разумевања посебно за нас праве нето извознике, а не оне који увезу 50 милиона долара, а извезу 45, па се хвале само извозом, а увоз крију. Могу се увести извозне стимулације попут оних у бившој СФРЈ. Сада оне не постоје, али свакако треба стимулисати извознике неким додатним мерама и оно на чему ми посебно инсистирамо, треба стимулисати нето девизни ефекат.

■ *Недавно су Заставу-оружје посетили министри Драган Шутановац и Млађан Динкић и обећали да ће фабрика месечно добијати 30 милиона динара за модернизацију производње, куповину репроматеријала и повећање плата запослених. Шта ће то значити за Заставу?*

– У њиховим речима препознајем решеност државе да системским приступом отклони и реши нагомилане потешкоће у предузећима одбрамбене индустрије. ■

Мира ШВЕДИЋ
Снимимо Горан СТАНКОВИЋ

ДРЖАВНИ СЕКРЕТАР ДУШАН СПАСОЈЕВИЋ ПОСЕТИО РУМУНИЈУ

ПОДРШКА ЕВРОПСКИМ ИНТЕГРАЦИЈАМА

Делегација Министарства одбране Републике Србије, са државним секретаром Душаном Спасојевићем на челу, боравила је у посети Румунији 16. и 17. априла. Са румунским званичницима разговарано је о војној сарадњи, ситуацији насталој једностраним проглашењем независности Косова и Метохије и европским интеграцијама Србије.

Румунија снажно подржава ставове Србије у вези са Косовом и Метохијом и неће признати независност Космета – изјавио је државни секретар Душан Спасојевић после разговора са министром одбране Румуније Теодором Мелешкануом.

Од Румуније је стигла снажна подршка европској интеграцији Србије и заједнички је закључак да је чланство Србије у ЕУ један од најефикаснијих начина очувања суверенитета и територијалног интегритета наше земље, истакао је Спасојевић.

Према његовим речима, током разговора Мелешкану је изразио јасан став да одрицање Србије од Космета не сме, не може и неће бити услов за чланство Србије у ЕУ.

Спасојевић је указао на то да су обављене детаљне консултације о тренутној политичко-безбедносној ситуацији у региону, не само у Србији већ и на читавом Балкану, и да је закључак да делимо заједничке вредности и имамо заједничке погледе на изазове и ризике који прете и Србији и Румунији.

Државни секретар Спасојевић састао се и са председавајућим Комисије за спољну

ПЛАН ВОЈНЕ САРАДЊЕ

Током посете делегације Министарства одбране Србије суседној Румунији, потписан је План билатералне војне сарадње за 2008. годину, који обухвата 22 активности.

Тежишне области сарадње, које су овим планом обухваћене, јесу размена искустава у оквиру војног буџетирања, војномедицинска сарадња, управљање кризама у ванредним ситуацијама и заједничке вежбе.

политику парламента Румуније Штефаном Главаном и том приликом је поново исказан принципијелан став Румуније у вези са Косовом и Метохијом.

Другог дана боравка делегације Министарства одбране Србије у Букурешту, државни секретар Душан Спасојевић састао се са државним секретаром Министарства одбране Румуније Корнелијем Добрицојом и начелником Генералштаба Румунске армије адмиралом Георгијем Марином.

Државни секретар Добрицоју поновио је румунски став да Србија има кључну улогу за безбедност на Балкану. Румунија снажно подржава напоре Србије и Министарства одбране у процесу реформе система и даљим интегративним процесима. Саговорници су се сложили да деле забринутост у вези са ситуацијом након једностраног проглашења независности Косова и Метохије.

Румунске снаге остају ангажоване у оквиру Кфора, чији је мандат заснован на Резолуцији Савета безбедности УН 1244, а њихов примаран задатак остаје заштита српског и неалбанског становништва.

Државни секретар Добрицоју пренео је закључак са недавно одржаног самита НАТОа у Букурешту да постоји консензус у оквиру Алијансе о пружању пуне подршке Србији за коришћење свих могућности активног чланства у оквиру Програма Партнерство за мир.

Државни секретар Спасојевић захвалио је за велику подршку коју српска страна добија за своју принципијелну политику, која укључује и пуну подршку Румуније за чланство Србије у оквиру SEDM, као и за сарадњу у оквиру регионалних иницијатива.

На састанку са начелником Генералштаба, адмиралом Георгијем Марином изражено је обострано задовољство одличном војном сарадњом. Разматрани су нови модели за њено унапређење првенствено разменом искустава у процесу трансформације оружаних снага, одржавањем заједничких вежби, заједничком обуком, школовањем, усавршавањем и сарадњом у оквиру Програма Партнерство за мир.

Током боравка у Букурешту одржани су и састанци стручњака из два министарства одбране на тему војног буџетирања (PPBS) и организационих питања.

На крају посете државни секретар Спасојевић састао се и са државним секретаром Министарства спољних послова Румуније Јулијаном Бугом. ■

Пише
Љубодраг
СТОЈАДИНОВИЋ

ПЕГЛАЊЕ ЈАВНОГ ЛИЦА

Војска Србије данас има јавни лик усклађен са улогом у систему демократске државе. Њени лидери нису умешани у политичка лицитирања, нити агитују у предизборним кампањама. Нема назнака да су неки „војни аналитичари“ на платном списку Министарства одбране. Углавном свако пише и говори оно што мисли, а то понекад није најздравије слушати.

Америчка војска је изгледа издашно плаћала новинске коментаторе. И то да често, ако не и стално, пишу у њену корист, дакле „растерећено“ и без непотребног закерања. Било је пожељно препознатљиво ружичасто паковање, а и најгоре ствари могле су бити објашњене слободном употребом логике.

Њихове новине (Њујорк тајмс, пре свега) направиле су од тога прилично звучну аферу, наводећи да Државна канцеларија и Пентагон имају на свом списку близу хиљаду ревносних коментатора козметичара. Неки од њих су, све чешкајући војску велике силе по леђима, добили и пензије. Читав радни век у улози плаћеника, што домаћих што страних, јер је извесно да оде америчкој оружаном сили нису писали само домицилни журналисти.

Ако је то уопште новинарство!? А може бити и да јесте. Историја ратовања не може се одвојити од психолошке подршке, која се у свом огољеном виду претвара у агитпроп. Вођа побуњених римских робова, Спартак, помно је ширио страшне гласине о свом скором доласку.

Свака вест о победи гладијатора над центурионима била је пожељна новинска информација. Пошто није било штампе, електронских порука, а вероватно ни телевизије, вести су путовале куририма или предањем. Одбегли роб и војсковођа Спартак је можда први разумео значај (дириговане) информације у остварењу војничке победе.

Картагински генерал Ханубал, човек који је први и засад једини прејашао на слоновима преко Алпа, држао се конспирације и чувао слоновска изненађења за поспане и самоуверене Римљане. Али, кад би им се приближио, слао је брзе и дрске гласнике да обавесте и препадну легије којима је од Картагињанина срце силазило до колена.

Можда највећег војсковођу у историји, Александра Великог, филозофији ратовања учио је лично Аристотел. Најзначајнија подука коју му је дао, вероватно је ова: *Глас о твојим победама мора стићи до непријатеља макар три дана пре тебе.*

Ако још помало памтим категорије и појмове, овде се говори о психолошкој операцији, и нема сумње да су хитри носиоци аберра, на три дана хода испред Александра, чинили све што је требало да се противников морал сведе на мотив за расуло и бежанију.

Модерна времена су олакшала, али и отежала дистрибуцију „добрих“ информација о војној сили. Посебно о највећој и најјачој. Није лако писати „релаксиране“ коментаре о америчкој војсци. За то су потребна тврда пера, добро подмазани писци, школовани као професионалци који су давно заборавили да расипају своје емоције. Све може да се плати и купи, па и новинар који би писао по наруџбини.

Очигледно да америчка војска има проблема са својим „јавним лицем“. Да ли је оно реално или само пожељно, будући да је циљ сваког односа великог система са јавношћу да пожељну слику о себи публика прихвати као истиниту.

Све је, наравно, лакше од тога. Свако од нас верује да је леп, духовит, снажан, поштен и неодољив. Може нас преварити огледало, али не и објективни суд. Човек (појава, систем, војска) није оно што он мисли о себи, нити оно што други суде о њему. Него оно што објективно (заиста) јесте. Е, сад се тек поставља питање објективности и надлежности за њу.

Зато је јавни лик сваке војске стварање пожељне слике о њој, врло често у сукобу са стварношћу. За остварење доброг циља, Американци користе сва средства. У томе су заиста моћни. За последњих педесет година, холивудска продукција избацила је преко 300 филмова у којима је главни јунак амерички војник. Има и пародија попут „Квоке 22“, „Усијаних глава 1, 2 и 3“, „Форест Гампа“, али доминирају романтичне приче, пуне невероватних подвига и неизмерног патоса. Уз типично црно-бело разумевање правде на штету „лоших момака“!

Америчка војска је имала и светле и црне тачке у својој историји. Али, маркетиншка тежња је да се промовише непогрешивост, и то са стајалишта неприкосновене силе. Ако би се и из најгорих времена и етичких посртања признале грешке, то би водило губитку престижа и признавању слабости. Те околности се у креирању јуначког и праведног лица не могу допустити.

За све то потребно је много улагања, па и производња „пожељних“ акција како би илузија могла да замени лице. Многи мисле да је ЈНА „убио“, пре свега, њен јавни лик.

Пројектована као „оружана снага свих народа и народности“, Армија је трајала тек нешто дуже од своје несолидне пропагандне подршке. Задужена да чува лик и дело, уставни поредак, границе и „братство и јединство“, нестала је мало доцније од вредносног система који је и сам по себи био немогућа мисија. Идиличну слику о себи ЈНА је покушала да сачува игнорисањем стварности која је коначно срушила и несрећну заштитницу таквог хаотичног амбијента.

Војске Југославије и Србије и Црне Горе доживеле су апсурдно системско разрешење, покушавајући да појме виртуелну државу као своју отаџбину у разлазу. Као и СФРЈ са ЈНА, тако су делови њеног цивилног руководства растакали братску заједницу коју је оружана сила покушала да запамти као своју.

Војска Србије данас има јавни лик усклађен са улогом у систему демократске државе. Њени лидери нису умешани у политичка лицитирања, нити агитују у предизборним кампањама. Нема назнака да су неки „војни аналитичари“ на платном списку Министарства одбране. Углавном свако пише и говори оно што мисли, а то понекад није најздравије слушати.

Уочи сам најмање два, ако не и три нова војна аналитичара. Они тврде како је ситуација у свету, а богами и код нас, врло сложена. Мада би могло бити и горе, јер Косово остаје извор кризе. Балкан је буре барута, шта да вам кажем. Људи се не би најели леба у Пентагону! А Србија је плодна и богата земља, па ко не зна ништа друго, почне да пише и говори о војсци. ■

Аутор је коментатор листа „Политика“

ПРОГРАМ
СТАМБЕНОГ
КРЕДИТИРАЊА
ВОЈНИХ ЛИЦА

Александар Мишчевић, државни секретар у Министарству одбране

Пред професионалним припадницима Војске Србије од пре неколико дана нашла се потпуно нова шанса да реше питање крова над главом. Министарство одбране и Национална корпорација за осигурање стамбених кредита понудили су дуго најављивани модел стамбеног збрињавања. **Закон о буџету за 2008.** годину предвидео је милијарду динара за ту намену. Учешће неће бити потребно – само средства за обраду кредитног захтева и осигурање.

Министарство одбране у сарадњи са Националном корпорацијом за осигурање стамбених кредита и Министарством финансија направило је модел по коме би, према речима државног секретара МО Александра Мишчевића, за четири до пет година могло да се реши између десет и четрнаест хиљада стамбених питања. Програм је, како сазнајемо, дугорочног типа и економски је одржив, а пружа и солидне субвенције људима који одлуче да на тај начин реше питање крова над главом.

Неколико месеци пре ступања на снагу нових закона о Војсци и одбрани стручне службе МО радиле су на развоју одрживог пројекта стамбеног збрињавања. Након усвајања тих системских аката отворио се простор за реализацију модела који већем броју професионалних припадника ВС пружа шансу да средства, која су до сада трошили на изнајмљивање стана, усмере на његов откуп.

Корак који је непосредно претходило финализацији пројекта било је доношење новог *Правилника о путним и другим трошковима*. Он је предвидео да професионална војна лица могу задржати такозвани УТС уколико желе да стамбено питање реше путем кредита. Програм дугорочног стамбеног кредитирања професионалних припадника Војске Србије, који је 17. априла усвојила Влада Републике Србије, пружа алтернативу људима који не желе да чекају да им се додели стан према постојећем правилнику и ранг листи стамбених интересената.

– Циљ Програма дугорочног стамбеног кредитирања је да се на тржишни начин, уз значајну помоћ Републике Србије, реши проблем великог броја професионалних припадника Војске – каже државни секретар Министарства одбране Александар Мишчевић. Он наглашава да је Програм намењен искључиво професионалним официрима и подофицирима, а да цивилна лица и државни службеници могу користити већ познати модел кредитирања по коме држава нуди 20 посто субвенције кредита осигураних код Националне корпорације.

– У случају професионалних припадника Војске Србије биће примењен нови модел по коме они добијају субвенцију чија ће висина зависити од година проведених у униформи. Сматрамо да је Програм у том смислу веома добро прилагођен потребама и могућностима стамбених интересената – истиче Мишчевић и наглашава да ће војна лица имати потпуно слободу у погледу избора стамбене јединице, локације, величине и осталих карактеристика.

– Држава је *Законом о буџету* за ту намену издвојила једну милијарду динара и програм за ову годину ће трајати док тог новца буде. Ми предвиђамо да ће од тих средстава моћи да се обезбеди између 1.200 и 1.500 стамбених кредита – објашњава наш саговорник. Он додаје да то директно зависи од процента људи са више или мање радног стажа који ће узимати кредите, односно висине субвенција које се буду давале.

Државни секретар подвлачи да је погодност пројекта у томе што се ангажована средства враћају држави, што је потребно мање новца у односу на досадашње моделе стамбеног збри-

Снимак Дармир БАНДА

НА

њавања и што су додатно повећани пласмани у стамбене кредите али и инвестиције у грађевинарство.

Професионални припадници Војске Србије моћи ће да узимају стамбене кредите код свих пословних банака. Национална корпорација за осигурање стамбених кредита послала је позив банкама да предложе каматну стопу која би важила у том случају. Министарство одбране ће, на основу понуда, својим припадницима препоручити код којих банака да узимају кредите. Министарство одбране је такође тражило од банака да примене повољније услове стамбеног кредитирања за цивилна лица у МО и ВС.

Треба рећи да Програм ограничава банке у висини каматне стопе на шестомесечни ЕУРИБОР увећан за 2,5 посто, што на годишњем нивоу износи 6,9 процената. Александар Мишчевић сматра да би пословне банке у жељи да привуку већи број клијената могле да смање камате, јер је укупна вредност посла од око 100 милиона евра примамљива за наш финансијски сектор.

– Кредити ће моћи да се подижу за куповину стана или изградњу стамбених објеката, с тим што ће некретнине морати да буду укњижене, а уколико се корисник кредита определи за изградњу, мораће да буде испоштвана комплетна законска процедура.

Он наводи да ће војна лица која немају никакав стан моћи да подигну кредит до 100.000 евра, а они који поседују некретнину неоговарајуће површине да узму разлику њене вредности до поменутог износа. При томе ће вештачи банке процењивати тржишну вредност некретнине коју професионални припадник војске поседује.

Први корак ка добијању кредита требало би да буде одлазак у неку од банака која нуди такве услуге, где би се проверио кредитни

СУБВЕНЦИЈЕ

Корисници кредита: професионална војна лица;

Намена кредита: куповина или изградња стамбених јединица;

Износ кредита: до 100.000 евра, осим у случају када стамбено питање није адекватно решено;

Рок отплате кредита: 30 година (отплата последње рате са 70 година живота), где се у првих 25 година отплаћује банци а последњих 5 држави;

Учешће: нема учешћа;

Субвенција државе: од 5% до 25% вредности некретнине односно траженог износа кредита (За пет година ефективног радног стажа добија се субвенција од пет посто износа кредита. Сви који у Војсци раде дуже, добијаће по један проценат по години, с тим што највећа субвенција неће прелазити 25 посто). Преостали износ обезбеђује пословна банка;

Каматна стопа: на део кредита који обезбеђује пословна банка је максимално шестомесечни ЕУРИБОР + 2.5%, а на део који обезбеђује држава 0.1%;

Кредитна способност: половина плате корисника кредита, УТС и половина документованих примања солидарног дужника;

Обезбеђење кредита: хипотека на некретнини која се купује и осигурање Националне корпорације; Купљена некретнина се не сме отуђити у наредних пет година и уколико се отуђи после тог рока, кредит се мора измирити у потпуности;

Некретнине се не смеју рентирати до потпуног измирења кредита, осим у случају прекоманде;

Купац некретнине мора извршити пријаву боравка на тој адреси;

Уколико корисник кредита напусти професионалну службу у Војсци, губи привилегију коришћења Програма и кредит се репрограмира по тржишним условима.

ПРИМЕРИ КРЕДИТА

Вредност некретнина (купопродајна цена)	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €	50.000,00 €
Кредит државе (субвенција) у %	5,00%	10,00%	15,00%	20,00%	25,00%
Рок кредита (у месецима)	300	300	300	300	300
Рок кредита државе (у месецима)	60	60	60	60	60
Каматна стопа на кредит банке	6,90%	6,90%	6,90%	6,90%	6,90%
Каматна стопа на кредит државе	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%	0,10%

Кредит банке	47.500,00 €	45.000,00 €	42.500,00 €	40.000,00 €	37.500,00 €
Кредит државе (субвенција)	2.500,00 €	5.000,00 €	7.500,00 €	10.000,00 €	12.500,00 €
Рата за кредит банке	332,70 €	315,19 €	297,68 €	280,17 €	262,65 €
Рата за кредит државе (субвенција)	41,77 €	83,55 €	125,32 €	167,09 €	208,86 €

Трошак банке за обраду захтева 0,5%	237,50 €	225,00 €	212,50 €	200,00 €	187,50 €
Премија осигурања НКОСК	1.781,25 €	1.687,50 €	1.593,75 €	1.100,00 €	1.031,25 €
Трошак успостављања хипотеке	100,00 €	100,00 €	100,00 €	100,00 €	100,00 €
УКУПНО	2.118,75 €	2.012,50 €	1.906,25 €	1.400,00 €	1.318,75 €

рејтинг и висина кредита, односно месечне рате коју професионални припадник Војске може да плаћа. Она је правилима банака ограничена на половину укупних месечних примања клијента и његовог солидарног дужника. Војна лица би пре тога у својим јединицама потписивали изјаву да се одричу права на доделу стана према постојећем правилнику и ранг листи.

Следећи корак, како објашњава Мишчевић, јесте проналажење одговарајућег стана и склапање предуговора или уговора са продавцем. На бази тог документа банка електронским путем шаље захтев Националној корпорацији која га уноси у базу података. За одобравање кредита потребно је око две недеље. Чим се такав кредит одобри професионалном припаднику ВС активирала би се изјава о скидању са листе стамбених интересената.

Према речима државног секретара Мишчевића, Програм дугорочног стамбеног кредитирања професионалних припадника Војске Србије, према наведеним условима, важиће за 2008. годину. Могуће је да услови кредитирања током следеће године буду измењени у складу са средствима које држава из буџета издвоји за ту намену. ■

Александар ПЕТРОВИЋ

Вежба јединица АБХО „Акцидентна ситуација 2008“ ОДГОВОР ПРЕТЊАМА

Јединице атомско-биолошко-хемијске одбране извеле су, 17. априла на полигону „Равњак“ код Крушевца, вежбу „Акцидентна ситуација 2008“. Крушевачки 246. батаљон АБХО, Трећи батаљон војне полиције из Ниша, Одељење за ванредне ситуације, ватрогасна јединица МУП-а и Одељење Црвеног крста приказали су део активности и ангажовања из домена треће мисије Војске Србије.

Начелник Генералштаба ВС генерал-потпуковник Здравко Понош вежбу је оценио као успешну и садржајну. Обраћајући се учесницима вежбе он је рекао да ће Војска имати све више прилика да се ангажује у својој трећој мисији односно помоћи цивилним властима у случају елементарних непогода и других акцидентата.

Под руководством пуковника Зорана Стојановића, команданта 246. батаљона АБХО, приказано је низ активности и поступака на решавању задатака деконтаминације, хемијског извиђања, узимања узорка и обележавања контаминираних земљишта. ■

А. П

ДРУЖЕЊЕ ВОЈСКЕ И ГРАЂАНА У ВРАЊУ

Старешине и војници Четврте бригаде Копнене војске дружили су се средином априла са грађанима и ученицима основних и средњих школа Врања и Пчињског округа, у касарни „Први пешадијски пук Књаза Милоша Великог“.

Око четири хиљаде Врањанаца обишло је технички збор наоружања и војне опреме и са занимањем пропратило садржаје борбене обуке у виду борилачких вештина, противтерористичке вежбе, преласка тенка преко носача моста, посудања ватреног положаја самоходним оруђима 122 мм и покрета колоне тенкова и борбених возила пешадије.

На крају дружења гости су обишли Спомен собу „Првог пешадијског пука Књаза Милоша Великог“.

Командант врањског гарнизона пуковник Милосав Симовић нагласио је да је добро што се војници и цивили друже и што све више младих Врањанаца показује интересовање за војни позив. ■

З. М.

МОДЕРНИЗАЦИЈА

Министар одбране Драган Шутановац и министар економије и регионалног развоја Млађан Динкић посетили су 19. априла компанију „Слобода“ у Чачку. На састанку са менаџментом фабрике, чији је генерални директор Радомир Љујић, министри су разговарали о перспективи пословања и у делу наменске индустрије и у области која производи за цивилно тржиште.

– Ове године „Слобода“ обележава 60 година постојања, што говори о њеној традицији, али и ономе на чему може градити будућност. У свету постоји потреба за муницијом коју фабрика производи. Нажалост, капацитети су 1999. године у доброј мери разорени, али смо убеђени да министарства одбране и економије и регионалног развоја могу помоћи да она поново заузму место на тржишту – рекао је министар Шутановац.

Министар Шутановац је нагласио да је за будући развој фабрике неопходна сарадња са земљама Европске уније. Тако, на пример, за увоз машина које су потребне чачанској фабрици мора се добити дозвола Немачке, па ако се не будемо кретали у том правцу, биће доведено у питање њено пословање.

– Муниција коју „Слобода“ производи јесте „политички производ“ и за њен пласман неопходна је политичка подршка – истакао је Шутановац.

Плате у наменском делу фабрике, објаснио је министар одбране, морају се подићи на ниво републичког просека, јер треба, бар донекле, да прате раст зарада запослених у Министарству одбране, које су повећане за око десет посто. Такође, траже се адекватна решења и за пораст плата у ненаменском делу фабрике.

– Чињеница да у „Слободи“ радници раде и суботом већ три месеца, говори да њени производи имају пласман на страном тржишту. Желимо да помогнемо компанији да инвестира у нову опрему за производњу, како би се обезбедила већа сигурност за запослене – рекао је министар Млађан Динкић. Према његовим речима, део средстава од око десет ми-

МИНИСТАР ШУТАНОВАЦ ПОСЕТИО

Министар одбране Драган Шутановац, у пратњи директора Југоимпорта – СДПР Стевана Никчевића, посетио је 21. априла фабрику Утва, у којој се, у оквиру уговора који је потписан са Министарством одбране Ирака, израђује 20 лаких борбених авиона ласта-95. Носилац развоја ласте-95 је Војнотехнички институт, финализатор Утва, а у производњи учествује Прва петолетка из Трстеника, Фадип из Бечеја, Трајал из Крушевца и већи број других домаћих коопераната.

Фабрика Утва постоји 71 годину и очигледан је пример да добар производ може да нађе купца. Иако је ова фабрика можда највише стра-

ИЈА ФАБРИКЕ

лиона долара, које је Ирак дуговао „Слободи“ за производе, а наплаћен је ове године, употребиће се за модернизацију фабрике, док ће остатак бити искоришћен за повећање зарада радника и исплату првомајских награда. Рационализацијом услова производње, део који производи за цивилно тржиште биће припремљен за приватизацију, највероватније у другој половини 2008. године, док ће наменски део остати у државном власништву. ■

А. АНТИЋ

ПОСЕТИО „УТВУ“ У ПАНЧЕВУ

дала од других, она је задржала оно што је најбиталније, рекао је министар Шутановац и истакао да ће Министарство одбране помоћи да се *Утва* ревитализује како би се испоштовао уговор који је потписан са Ираком.

– Моје дубоко убеђење је да ћемо, заједно са Министарством за економију и регионални развој, наћи начин да помогнемо овој фабрици и на други начин – да се отпишу дугови који постоје, односно да их преведемо у државно власништво. Наћи ћемо начин да субвенционисемо ову фабрику, наравно, уз услов да се уради студија изводљивости, план рада који ће имати реални основ. Убеђен сам да ће уговор између СДПР-а и ове фабрике донети реалне планове који су изводљиви – рекао је Шутановац.

Министар је рекао и да ће *Утва* ући у процес реструктурисања и да постоји имовина која је вишак, а која може да се преведе у новчана средства, која би се потом уложила у фабрику. Ако се то на адекватан начин и одређеном брзином уради, ова фабрика имаће своју добру будућност.

Директор *Југоимпорта* – СДПР Стеван Никчевић истакао је како је битна ствар што је купац изразио интерес за наш авион, након што је сагледао могућности већег броја сличних летелица, сличних карактеристика, из многобројних земаља западне Европе. Нас је изабрао верујући у наше знање, технологију и искуство које ова фабрика има, рекао је Никчевић.

Панчевачка *Утва* има 175 запослених и, како је рекао њен директор Томислав Бјелогрић, уговор са Ираком је добра прилика да се повећа број запослених, осавремени технологија и настави са уговореним пословима. ■

М. ШВЕДИЋ

ИЗАСЛАНИК ОДБРАНЕ РУСИЈЕ
ПОСЕТИО ВОЈНУ АКАДЕМИЈУ

Делегација изасланства одбране Руске Федерације у Београду, на челу са пуковником Виктором Авдеевим, посетила је 16. априла Војну академију.

Том приликом, пуковник Авдеев предао је представницима Војне академије донацију у виду уџбеника руског језика и других материјала за учење тог страног језика.

Пуковник Владимир Грујић из Војне академије рекао је да је наведена донација још један корак у проширењу војнообразовне сарадње између две земље. ■

САРАДЊА НОРВЕШКЕ И СРБИЈЕ

Представник Војске Краљевине Норвешке мајор Отар Томерстол обишао је Војну болницу Ниш, санитетско-ветеринарску чету Центра за обуку логистике и медицинску чету и сагледао могућности будуће сарадње.

Заменик управника ВБ Ниш пуковник Небојша Ђенић, потпуковник Предраг Кастратовић из ГШ ВС и командир санитетско-ветеринарске чете потпуковник Слободан Андрејић упознали су госта са инфраструктурним и кадровским могућностима нишких медицинских установа. ■

З. М.

КУРС ЦИВИЛНО-ВОЈНЕ САРАДЊЕ

У Центру за мировне операције Здружене оперативне команде Генералштаба Војске Србије одржан је међународни курс цивилно-војне сарадње „NORDCAPS BAL CIMIC Course 2008/1“, на коме су учествовали официри и цивилна лица из Босне и Херцеговине, Бугарске, Црне Горе, Данске, Македоније, Словеније, Шведске, Турске и Србије, представници Министарства унутрашњих послова Републике Србије, америчке агенције USAID и невладине организације ASTRA.

Полазници курса сазнали су нешто више о појму, месту и улози цивилно-војне сарадње, основним техникама и процедурама за њену успешну реализацију, потенцијалним партнерима и искуствима из ове области у различитим земљама.

Инструктори на курсу били су искусни официри из Данске, Финске, Норвешке, Шведске и наше земље. Осим инструктора, предавања су одржали Пол Хенри Арни, шеф регионалне делегације Међународног комитета Црвеног крста, дански антрополог Рике Хагегард и предавачи из НАТО, ASTRE и Министарства одбране Републике Србије. ■

С. Ђ.

БУГАРСКА ДЕЛЕГАЦИЈА
У ВОЈНОМ АРХИВУ

Делегација Центра за војну историју Војне академије Раковски из Бугарске, боравила је у трајној посети Институту за стратегијска истраживања Министарства одбране. Гости из Бугарске, заменик начелника Секције за војноисторијска истраживања пуковник др Анатоли Прокопијев, који је предводио делегацију, мајор мр Антони Запријанов и мр Снежана Радојева, разговарали су са домаћинима о даљој сарадњи у области војноисторијских истраживања.

Том приликом, гости су обишли Војни архив и Центар за дигитализацију, прегледали архивску грађу, посебно документа о уговорима Србије и Бугарске у Првом балканском рату 1912. године, али и остале списе о односима две земље.

Како је истакао начелник Одељења за војну историју др Милан Терзић, са бугарским војним историчарима договорен је заједнички пројекат – писање зборника радова о српско-југословенско-бугарским војним односима у 20. веку.

В. П.

ПРЕСТА

ОБУКА И РАЗВОЈ
ПОДОФИЦИРСКОГ КАДРА

ЛИДЕРИ

НА ПРВОЈ ЛИНИЈИ

Квалитет оружаних снага неке земље не изражава се само у савременој опреми, нити врхунским убојним средствима у рукама војника. Мера квалитета није ни модерно устројена организација, сама по себи. Иако техника и организација несумњиво одређују да ли је нека војска добра или не, језичак ваге претегнуће на страну квалитета и обучености људства. Терет тог посла у свакој војсци носе подофицири.

Ако неког официра питате ко га је научио првим практичним знањима после ступања у професионалну службу, вероватно ће, без много размишљања, изговорити име неког заставника или старијег водника. То нарочито важи за генерације које су стасавале у некадашњој ЈНА и доцније у Војсци Југославије. Сценарио првих официрских дана је, са малим разликама, код већине потпоручника био исти – пријем дужности после Војне академије, професионална и животна прекретница, те несигурности и „дечје болести“ које све то прате.

И као по правилу, ту се нашао неки стари, искусни заставник, мајстор војничког заната, коме су године трупног стажа прекалиле вештине које се не налазе у правилима и убеницима. Данас неки од најодговорнијих старешина Војске Србије са поштовањем изговарају имена тих људи и наводе их као пример војника, пожртвованих и дисциплинованих професионалаца.

Од тих се подофицира, заиста, имало шта и научити. Поседовали су довољно искуства, а били су и квалитетно потковани стручним знањима током четворогодишњег боравка у средњој војној школи.

Данас, када реформа и модернизација оружаних снага увелико трају, светлост дана угледао је нови Концепт обуке и развоја подофицирског кадра у Војсци Србије. Одговор на питање шта обухвата тај, може се рећи, капитални захват потражили смо у Управи за обуку и доктрину Генералштаба ВС у разговору са начелником генерал-мајором Петром Ђорнаковом и његовим замеником пуковником Бранком Делетићем.

■ ВАСПОСТАВЉАЊЕ ВРЕДНОСТИ

Општа социјална и финансијска криза током деведесетих погодила је и Војску која је морала да нађе модел попуне подофицирским кадром без великих улагања у вишегодишње школовање. Данас је јасно да такав вид попуне јединица подофицирима није добар из много ралого. Прво, стручно специјалистичко школовање траја-

ло је годину дана (једногодишње специјалистичко школовање за подофицире – ЈСШП) за већину родова и служби, док је две године трајало образовање младих за неке дужности у службама техничке струке. Укупан годишњи фонд часова био је око 1.300, а стручни предмети слушали су се тек 625 наставних сати. Ако се у обзир узме чињеница да су кандидати у ЈСШП примани после завршене четири, а често и три разреда средње школе, без основних војничких знања (одслужен војни рок био је услов само за 11. и 12. класу), не чуде прилично лоши излазни резултати.

Анализе су показале да новопроизведени водници нису били ни стручно ни методски довољно припремљени за рад са људима и многим од њих било је потребно више година да стекну потребна знања и искуство за обављање формацијских дужности.

Други проблем у досадашњој концепцији њиховог вођења у служби био је недостатак усавршавања и додатног образовања. Чак су и искусни подофицири, који су похађали четворогодишње школовање, били запостављени јер нису могли заузети адекватна места где би се њихово знање ваљано употребило. Систем обуке и организације живота и рада у јединицама био је устројен тако да је сва одговорност била на официрима.

Управа за обуку и доктрину Генералштаба у Концепту обуке и професионалног развоја подофицира Војске Србије разрадила је потпуно нови систем који из корена мења начин избора и школова-

ПОЖЕЉНЕ ОСОБИНЕ

Нови концепт обуке и професионалног развоја подофицира Војске Србије одређује пожељне особине и карактеристике подофицира. Према речима пуковника Бранка Делетића, заменика начелника Управе за обуку и доктрину, то су: високе моралне вредности, изражене лидерске способности утемељене на професионалном односу према потчињенима и претпостављенима, висока стручност у раду, способност за руковођење обуком, способност активног реаговања у кризним ситуацијама и осећај оданости народу и својој земљи. Како сазнајемо, у изради је кодекс који ће прописати и објединити све професионалне и моралне захтеве за подофицире.

ЗАСТАВНИЦИ СА ДОКТОРАТОМ

У канадској војсци од око 45.000 људи који чине подофицирски кор, њих 6.000 има две године више школе, 880 диплому бечелера тј. трогодишњих струковних студија, титулу *мастера* поседује њих 250, а тројица раде докторске дисертације. Подаци кажу да је око 15 посто подофицира у Канади у војску ступило са образовањем вишим од средњег или је током службе стекло виши или висок степен образовања.

Генерал Ђорнаков објашњава да такве појаве објашњавају веома утицајне позиције које поједини подофицири могу заузети у војној организацији.

– Тим људима закон омогућава да добију чин официра, али они то не желе. Зашто би неко био поручник, ако у чину заставника може бити главни подофицир у команди, на пример, ранга копнене војске – закључује он и додаје да ће и у нашим оружаним снагама сигурно бити сличних случајева.

ња подофицирског кадра, процес усавршавања и принципе вођења у служби.

Генерал-мајор Петар Ђорнаков каже да се подофицирски кор у Војсци поново успоставља на другачијим основама, али наглашава да је он фактички и до сада у појмовном смислу постојао као заједница свих подофицира.

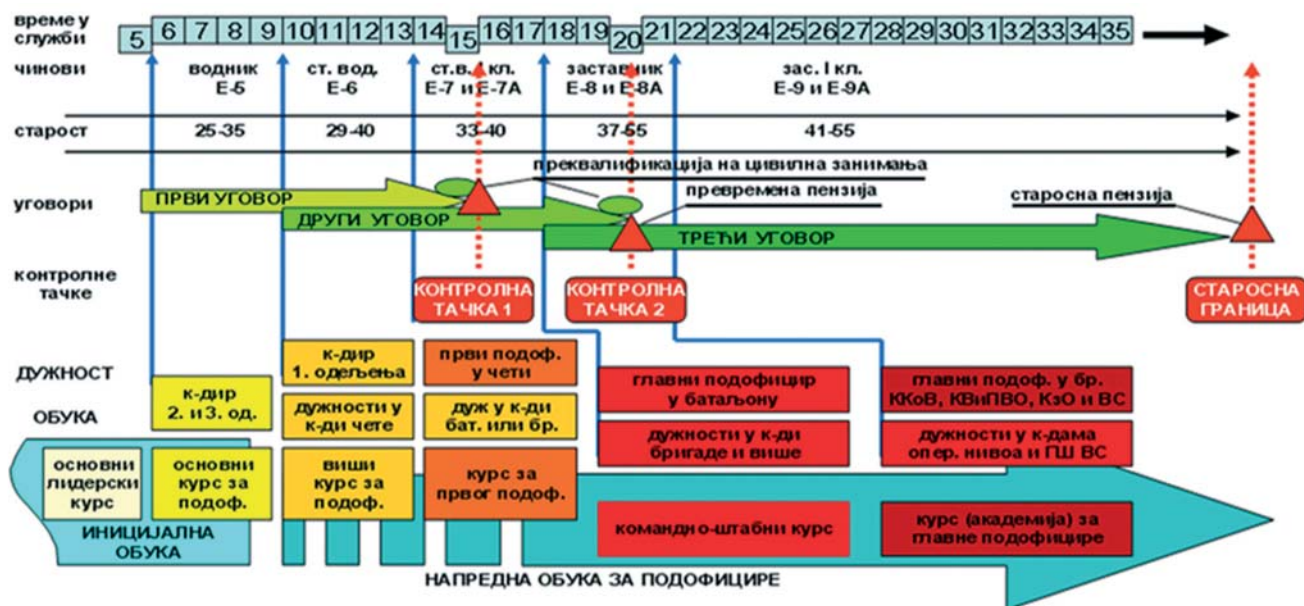
– Могло би се рећи да смо ми некада имали веома добар подофицирски кор, састављен од људи који су се четири године образовали за те дужности у школама са, заиста, квалитетним наставним плановима и програмима. Они су били прави представници војничког еснафа – подсећа генерал Ђорнаков.

— ПРЕДВИДИВОСТ КАРИЈЕРЕ

Систем једногодишњег школовања, објашњава наш саговорник, није дао добре резултате, а у Војсци Србије данас ради и одређен број подофицира који немају адекватно стручно образовање. Отуд потреба за престојивањем.

– Васпостављање подофицирског кора на новим основама – истиче Ђорнаков – веома је битно и представља једну од најважнијих карика у процесу реформе и професионализације Војске. Не можемо имати обученог, способног професионалног војника, који живи и ради у Војсци, ако подофицир који му командује нема стручне, моралне и лидерске компетенције за тако нешто. Дакле, професионални војник тражи ауторитет, а то је управо подофицир какав нама треба.

РАЗВОЈНИ ПУТ КАРИЈЕРЕ ПОДОФИЦИРА

Будући подофицири Војске Србије бираће се из редова професионалних војника за које се утврди да поседују потребне особине за упућивање на основне лидерске курсеве. Заменик начелника Управе за обуку и доктрину пуковник Бранко Делетић истиче да је то концепт који ће, како искуства најсавременијих армија света показују, дати добре резултате.

– После најмање три године проведене у чину разводника професионални војник би се, уколико за то покаже склоности и способности, упућивао на основни лидерски курс након чега би добио чин десетара. Две године након тога стекао би услов да похађа основни курс за подофицире и тако добије чин водника – објашњава пуковник Делетић. Он додаје да би тај курс највероватније имао три модула или фазе и то – основни (лидерски), који је према трајању и садржини исти за све родове и службе, затим специјалистички, фокусиран на уско стручним знањима и вештинама, а трећа етапа подразумевала би стажирање у јединици у својству подофицира приправника. Међутим, уколико међу професионалним војницима не буде довољно одговарајућих кандидата, они би се према потребама примали на обуку из цивилства.

Предности новог концепта очигледне су већ на први поглед. Професионални војник после

неколико година рада у јединици већ поседује обимна знања. Додатно школовање само би требало да та знања употпуни и заокружи у једну функционалну целину. Таков систем ће, према мишљењу наших саговорника, пружити додатни мотив професионалним војницима да своју каријеру у оружаним снагама обогате и лично се афирмишу.

Нови концепт, како каже пуковник Делетић, дефинише начин обезбеђивања квалитетних подофицира, њихов професионални развој, али и улоге и задатке у оквиру мисија Војске.

– Што се професионалног развоја тиче, он ће бити условљен пре свега потребама оружаних снага, затим резултатима у раду које поједини старешина показује и принципом перманентног усавршавања – истиче он.

Каријера подофицира биће много сличнија официрској, нарочито у погледу предвидивости. Зависно од склоности, подофицири би се разврставали на оне који ће се усавршавати као каријерни подофицири за дужности у командама јединица и оне који ће акценат дати на стручна знања и вештине. Концепт тачно одређује те две линије и пружа могућност избора.

Подофицирски кор ће у највећој мери добити на значају увођењем такозваних „првих“ и „главних“ подофицира у јединицама и командама Војске Србије. Инострана искуства показала су да је тај принцип знатно допринео подизању угледа подофицирског позива.

Према мишљењу генерала Ђорнакова, филозофија приступа месту и улози подофицира у војној организацији

ИНТЕНЗИВНИ КУРСЕВИ

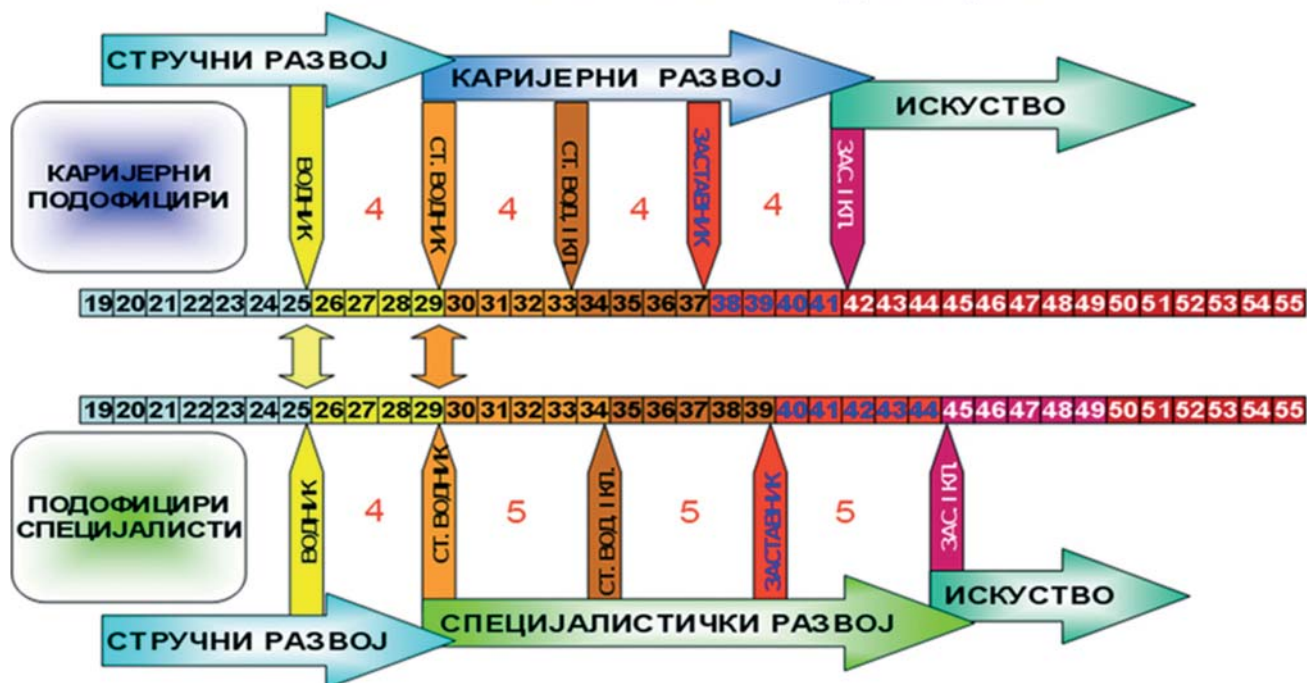
У току су два курса – за прве и главне подофицире који се одржавају у Панчеву, односно у Војној гимназији у Београду. Од 16. априла две групе од по 35 подофицира интензивно се усавршавају како би по увођењу одговарајућих формацијских места могли да заузму позиције у својим командама.

Курс за прве подофицире у четама траје до 22. маја, а курс за главне подофицире до половине октобра.

Очекује се да крајем године неки од тих људи заузму веома важне позиције у систему одбране. Један од њих биће и главни подофицир Војске Србије који ће одговорати само начелнику Генералштаба.

ПРОФЕСИОНАЛНИ РАЗВОЈ ПОДОФИЦИРА

биће битно промењена. Са једне стране, за то постоји институционални оквир који се заснива на новом *Закону о Војсци Србије* и осталим подзаконским актима, између осталог, и поменутим концептом. Систем би подофицирима требало да пружи одговарајући простор за професионалну афирмацију, али и они сами морају да се прилагоде „правилма игре“.

– Подофицири, пре свега, морају имати лидерске способности, јер они су ти који треба да држе на окупу војнички колектив, старају се о дисциплини и моралу људи којима командују. Друго, они своја знања морају подићи на експертски ниво – морају бити мајстори војничког заната са високим личним и професионалним интегритетом. Дакле, неће бити разлога да се официри „мешају“ у њихов посао. И на крају, подофицири морају бити инструктори који ће бринути о индивидуалној обуци својих потчињених – истиче Ђорнаков.

Линија подршке командовању, која успоставља нову хијерархијску лествицу међу подофицирима, требало би да помогне прихватању и разумевању наведених захтева. На нивоу чете биће уведена формацијска места првог, а од нивоа батаљона до Генералштаба – главног подофицира.

Пуковник Делетић каже да ће њихова примарна улога бити саветовање претпостављених по свим питањима која се тичу дневних активности и обуке. Први, односно главни подофицири имаће

КОР

У колоквијалном говору реч *кор* углавном се везивала за официре и дипломате. Када је требало увести појам подофицирског кора јавиле су се недоумице у вези са дефиницијом и значењем те речи.

Према тумачењу лингвисте Ивана Клајна, *кор* је заједница, друштво, односно сви представници једног реда људи. У Лексикону Милана Вујаковића *кор* се помиње као тело, целина, заједница, друштво или еснаф. Речник српског језика Матице српске каже да је *кор* војничка структура, јединица, односно заједница свих лица исте структуре.

ВИСОКИ ЗАХТЕВИ

Измењена улога у командовању и обуци захтева да подофицир постане носилац прописаних норми и стандарда, те носилац успостављања и одржавања реда и дисциплине у јединици. Предвиђено је да подофицири буду носиоци индивидуалне обуке и обуке малих јединица – тима, групе, посаде, послуге и одељења, али и да буду „лидери на првој линији“, то јест непосредне вође које ће мотивисати војнике.

Подофицир такође треба да буде технички експерт у познавању, руковању и одржавању средстава и борбених система, а мораће и да поседује експертско знање тактичких вештина за ниво тима, групе или одељења. Њихова дужност ће бити и да помажу младим официрима и подофицирима током прилагођавања у јединици.

којих је за сада само део завршен. Потребно је, вели он, и да се начин размишљања официра у том смислу промени.

Ђорнаков наводи део разговора са једним страним генералом, који му је показујући две стране једног новчића рекао отприлике овако – *Ово сам ја, а ово је мој главни подофицир!* ■

улогу супервизора индивидуалне обуке. Бавиће се професионалним и личним питањима и проблемима војника, подофицира, а усмераваће их у реализацији одлука органа командовања.

Генерал Ђорнаков подвлачи да се не ради о успостављању паралелног ланца командовања него саветодавне подршке постојећој структури коју ће, као и до сад, чинити официрски кадар.

– За те дужности бираће се најкомпетентнији подофицири, са високим моралним и патриотским вредностима. Они ће бити десна рука својих команданата, са великим утицајем на доношење одлука у домену послова за које су они стручни – каже начелник Управе за обуку и доктрину.

Да би поменути концепт у потпуности заживео потребно је неколико година. Неопходно је, како каже генерал Ђорнаков, да се стручни и професионални ниво подофицира подигне и у потпуности уреде нормативи од

Александар ПЕТРОВИЋ
Снимио Даримир БАНДА

ПОМЕН ЖРТВАМА ГЕНОЦИДА

Трочлана делегација Војске Србије положила је 22. априла венац крај Споменика жртвама геноцида у Другом светском рату на Новом Београду. У знак сећања на жртве фашистичког терора, делегација Генералштаба ВС, у којој су били генерал-мајор Петар Ђорнаков, начелник Управе за обуку и доктрину ГШ ВС, и потпуковници

Бошко Зорић и Владо Грбин, положила је венац на месту на коме је током немачке окупације био један од злогласних логора смрти, познат под именом Старо сајмиште.

Покрај монументалног споменика венце су положили и представници Министарства рада и социјалне политике, Града Београда и делегације националних мањина чији су припадници страдали у логорима током Другог светског рата.

Комеморативна манифестација у оквиру комплекса некадашњег логора смрти Старо сајмиште одржана је у знак сећања на 22. април 1945, када се последња група преживелих логораша пробила из усташког логора у Јасеновцу. ■ Д. Г.

ГОДИШЊИЦА ПРОБОЈА СРЕМСКОГ ФРОНТА

На спомен комплексу „Сремски фронт“ у Адашевцима код Шида, 12. априла обележена је 63. годишњица пробоја Сремског фронта у Другом светском рату.

На спомен обележје, венац је у име Владе Србије положио министар културе Војислав Брајковић, а положени су и венци амбасада Русије, Украјине и Белорусије. На спомен обележје су положени и венци Војске Србије, СУБНОР-а Србије, као и СУБНОР-а Хрватске, Македоније и Републике Српске, и венац Социјалистичке партије Србије.

Обележавање годишњице пробоја Сремског фронта одржано је уз високе државне и војне почасте.

Народни херој Даница Милосављевић рекла је да је пре 63 године на том месту вођена једна од највећих битака на југословенском ратишту у којој је „сломљен отпор седам непријатељских одбрамбених линија“. Та борба представља једну од најсветлијих страница у борби Србије за слободу, рекла је Даница Милосављевић, која је била учесник борби на Сремском фронту.

Манифестацију су организовали Министарство рада и социјалне политике у сарадњи са Министарством одбране и Републичким одбором СУБНОР-а.

У Адашевцима код Шида, окупио се велики број представника борацких организација из свих крајева Србије, као и појединих република некадашње СФРЈ, који су евоцирали усмене на херојску борбу партизанских јединица и њихових савезника против немачких окупатора. ■

АКЦИЈА “СРБИЈА ЗЕМЉА ЈОРГОВАНА”

На новобеоградској обали Саве, код Бранковог моста, 12. априла организована је акција садње јоргована у оквиру еколошке, културне и туристичке манифестације “Србија земља јоргована” коју спроводи Еколошки центар “Вратимо лепоту рекама”.

Међу бројним спонзорима, акцију подржава и Министарство одбране Србије. Државни секретари Зоран Јефтић и Игор Јовичић и начелник Управе за одnose с јавношћу капетан бојног брода Петар Бошковић, засадили су по један јоргован, заједно са представницима државних органа, града Београда, општине Нови Београд, јавних предузећа и пријатеља из Грчке и Македоније...

Прва садња јоргована у акцији “Србија земља јоргована” организована је прошле године код манастира Градац, а прво стабло засадио је кнез Александар Павлов Карађорђевић, који је и на овој акцији поздравио све учеснике, заједно са Весном де Винча, која је осмислила овај пројект у част српске краљице Јелене Анжујске, жене краља Уроша II Немањића и мајке краљева Милутина и Драгутина.

У акцији су учествовале и познате личности из света науке и уметности, спорта, естраде, студенти и ученици основних школа и бројни љубитељи природе. ■ Р. М.

ДОНАЦИЈА ЗА ПРИСМУ

Разговори на експертском нивоу између представника Министарства одбране Србије и Нордијске иницијативе, о донацији те организације за програм ПРИСМА, вођени су 17. априла у Министарству одбране. Нордијска иницијатива је организација која окупља скандинавске земље и донацијом жели да помогне раду Центра за обуку-преквалификацију подофицира и цивилних лица у оквиру програма збрињавања вишка војног кадра ПРИСМА.

Договорена је динамика спровођења мера којима би се омогућило да се до јесени средствима донације опреми део објеката за потребе формирања поменутог Центра.

У разговору је, у име Нордијске иницијативе, учествовала представница Министарства одбране Краљевине Данске Нина Вудстрол Јенсен док су Министарство одбране Србије представљали начелник Управе за кадрове пуковник Слађан Ђорђевић, саветник помоћника министра одбране за људске ресурсе Милан Мићановић, начелник Дирекције за преквалификацију потпуковник Миодраг Богојевић, представници Управе за инфраструктуру и Управе за међународну војну сарадњу. ■ А. А.

ОДБРАНА

СПЕЦИЈАЛНИ ПРИЛОГ 32

ДРЖАВНИ И ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Календар државних и војних празника и обележавања значајних историјских догађаја заснива се на *Закону о државним и другим празницима у Републици Србији, Закону о Војсци Србије, одлуци председника Републике и Програму Министарства рада и социјалне политике Републике Србије за обележавање значајних историјских догађаја ослободилачких ратова Србије*, које је надлежно, на државном нивоу, за област традиција. Намеђен је организационим јединицама Министарства одбране и командама, јединицама и установама Војске Србије и има карактер општих смерница, за обележавање државних и војних празника и значајних историјских догађаја.

ДРЖАВНИ ПРАЗНИЦИ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Државни празници Републике Србије су: Срећење - Дан државности Републике Србије 15. фебруар; Нова година - 1. и 2. јануар; Празник рада - 1. и 2. мај; Дан победе - 9. мај (радни дан).

У Републици Србији празнују се верски празници: први дан Божића (7. јануар) и ускршњи празници почев од Великог петка закључно са другим даном Ускрса.

У дане државних и верских празника који се празнују у Републици Србији не раде државни и други органи, привредна друштва и други облици организовања за обављање делатности или услуга, осим на Дан победе који се празнује радно.

Државни и други органи, привредна друштва и други облици организовања за обављање делатности или услуга дужни су да, у складу са законом и прописима донесеним на основу закона, обезбеде непрекидно обављање делатности, односно услуга и у дане државних и верских празника, уколико би због прекида обављања делатности, односно услуга, настале штетне последице за грађане и државу.

Привредна друштва и други облици организовања за обављање делатности или услуга чија природа делатности, односно технологија процеса рада захтева непрекидан рад, могу да раде и у дане државних и верских празника.

Ако један од датума када се празнују државни празници Републике Србије падне у недељу, не ради се првог наредног дана.

Запослени имају право да не раде и у дане следећих верских празника и то: православци - на први дан крсне славе; католици и припадници других хришћанских верских заједница - на први дан Божића и у дане ускршњих празника почев од Великог петка закључно са другим даном Ускрса, према њиховом календару; припадници исламске заједнице - на први дан Рамазанског бајрама и први дан Курбан-бајрама; припадници јеврејске заједнице - на први дан Јом Кипура.

Радно се празнују:

Свети Сава - Дан духовности (27. јануар) и Видовдан - спомен на Косовску битку (28. јун).

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

ДАН ВОЈСКЕ СРБИЈЕ

Дан Војске Србије - 15. фебруар - Сретење, представља прекретницу између предмодерне и модерне српске државе. Символизује државотворност Првог српског устанка, а војни успеси су управо водили ка стварању српске војске и државе. У Првом српском устанку јављају се први организовани облици оружане силе будуће српске државе, без обзира на то што имају више милицијски, него војни карактер. Празновање Сретења као Дана Војске Србије обједињује идентитет Војске и државе, јер ово је уједно и Дан државности Републике Србије.

ДАНИ ВИДОВА

Дан Копнене војске - 16. новембар - Почетак једне од најзначајнијих битака у Првом светском рату, Колубарске битке, 1914. године. Носиоци борбених дејстава српске војске у току ове битке биле су једанаест пешадијских и једна коњичка дивизија, подржане са 426 артиљеријских оруђа.

Дан Ваздухопловства и противваздухопловне одбране - 24. децембар - На основу Одлуке српског Војног министарства и Главног генералштаба, војвода Радомир Путник донео је Решење о формирању Ваздухопловне команде са седиштем у Нишу, 1912. године. У састав команде ушли су Аеропланско и Балонско одељење, Водоничка централа и Голубија пошта (сви сегменти тадашњег ваздухопловства). У то време Србије је била једна од 15 земаља у свету која је имала војно ваздухопловство и једна међу првих пет земаља у свету која је током опсаде Скодра 1913. године употребила ваздухоплове у борбеним дејствима.

ДАНИ РОДОВА

Дан авијације - 2. август - Наређењем краља Србије Александра Првог Обреновића, предвиђено је да се у свакој дивизији образују ваздухопловна одељења, а то су биле прве ваздухопловне јединице у српској војсци 1893. године. До 1941. године тај дан је традиционално прослављан као слава свих пилота и летача.

Дан речних јединица - 6. август - На Чукарици код Београда поринут је први српски речни ратни брод „Јадар“, чиме је званично отпочело формирање српске речне флотиле 1915. године.

Дан артиљерије - 14. септембар - Почела је артиљеријска припрема пробоја Солунског фронта, која је трајала до почетка пробоја - 15. септембра у 5.30 часова 1918. године. Близу 2.000 артиљеријских цеви огласило је почетак дугоочекиваног напада савезничких армија на Солунском фронту.

Дан артиљеријско-ракетних јединица за противваздухопловна дејства - 30. септембар - Група немачких авиона бомбардовања је Крагујевац 1915. године. Тада је артиљерац Радомир-Рака Љутовац ватром из топа оборио немачки авион. Било је то прво обарање непријатељског авиона против авионским топом у Србији.

Дан оклопних јединица - 31. октобар - Устанички вод од два тенка први пут је дејствовао у току борбе за ослобађање Краљева 1941. године

Дан инжињерије - 6. новембар - У Кнежевини Србији донет је Закон о измени и допуни Закона о уређивању војске из 1864. године, којим су понтонери и пионири издвојени из артиљерије и образују посебан род - род инжињерије, 1865. године.

Дан јединица за електронска дејства - 11. новембар - У Нишу је формирана прва јединица за радиоизвиђање и противелектронска дејства, 1946. године.

Дан пешадије - 16. новембар - Почела је Колубарска битка 1914. године. Носилац борбених дејстава српске војске у току ове битке су једанаест пешадијских и једна коњичка дивизија, подржане са 426 артиљеријских оруђа.

ДАНИ СЛУЖБИ

Дан геодетске службе - 5. фебруар - Књаз Милан Обреновић донео је одлуку о формирању Генералштаба српске војске, који је у свом саставу имао три одељења, од којих је друго одељење било Географско, намењено за премер Србије за војне потребе, 1876. године.

Дан информатичке службе - 21. фебруар - Формирана је ВИ управа (Наредба ДСНО, пов. бр. 56) 1963. године. Овој управи потчињен је Центар за обраду података (ЦОП), који је 1964. године опремљен првим рачунарским системом УНИВАЦ-1004. Касније су рачунарска центра били следбеници ЦОП како технички, тако и организационо и кадровски. Зато се овај дан везује за почетак увођења рачунарске технике у Војску и разне сегменте пословања.

Дан обавештајне службе - 6. мај - Ступила је на снагу Уредба о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци Краљевине СХС, којом је образовано Обавештајно одељење Главног ђенералштаба и први пут од настанка модерне војске на нашим просторима обавештајна функција издвојена у посебну организациону целину, 1920. године.

Дан правне службе - 10. мај - У Србији је донет Војни судски законик, којим су били уређени организација и поступак војних судова у редовном и ванредном стању, 1864. године. Војни правосудни органи престали су са радом 31. маја 2004. За наведени датум везане су традиције правне службе у Војсци Србије и Министарству одбране. Велики део послова из надлежности бивших војних правосудних органа преузели су војни дисциплински судови.

Дан службе ваздушног осматрања и јављања - 18. јун - Српска Врховна команда издала је Наређење да се о форме сталне осматрачке сигналне станице, ради означавања правца лета непријатељских авиона, 1915. године. На основу тога само у тадашњој Трећој

армији формирано је више станица на рејонима Дринске, Тимочке и Комбиноване дивизије.

Дан санитетске службе - 30. јул - Указом је постављен први штабни доктор (по садашњој терминологији начелник санитета), што је први званични документ о раду војне санитетске службе, а датира из 1839. године.

Дан кадровске службе - 1. септембар - На основу досадашњег искуства у раду персоналних органа - кадровске службе у Војсци и искуства страних оружаних снага (нпр. Француска) - 1. септембра почиње такозвана „персонална година“. Најважније активности у овој области (јављање на дужност новопроизведених официра и подофицира, упућивање на школовање, анализе кадра...) спроводе се и сумирају до овог датума.

Дан безбедносне службе - 14. септембар - Наређењем врховног команданта оружаних снага ФНРЈ, број 31, формирана је војна полиција у Југословенској народној армији 1955. године. Осим за војну полицију, тај датум везује се и за безбедносну службу.

Дан интендантске службе - 14. септембар - Министар војни ђенералштабни пуковник Јован Петровић издао је наредбу, број 1494, о Главном интендантству и администрацији Врховног штаба 1885. године.

Дан војне полиције - 14. септембар - Наређењем врховног команданта оружаних снага ФНРЈ, број 31, формирана је војна полиција у Југословенској народној армији 1955. године.

Дан техничке службе - 15. септембар - У барутани "Обилићево" код Крушевца започела је производња нитроцелулозног (бездимног) барута, 1891. године, што је омогућило да крагујевачки Завод до 1901. године освоји производњу муниције 7ц57 мм за пушке "маузер" М 1899. Током 1908. године линија за израду пешадијске муниције је обновљена. Захваљујући развоју и осавремењавању војне индустрије, Србија се убрзано припремала за победе у балканским ратовима и Првом светском рату.

Дан саобраћајне службе - 15. септембар - Краљ Петар Први Карађорђевић издао је Указ о формирању саобраћајне службе 1908. године.

Дан службе телекомуникације - 20. септембар - На предлог министра војног престолонаследник Александар Карађорђевић одобрио је

Уредбу о војном телеграфу, на основу које су јединице везе издвојене из састава рода инжењерије, прерасле у јединице ранга батаљон-пук и веза је постала самосталан род војске 1916. године. То што је некада била веза, данас су телекомуникације.

Дан атомско-биолошко-хемијске службе - 28. септембар - На основу Уредбе министра војске и морнарице Краљевине Југославије, у Крушевцу је почело формирање барутанског батаљона у оквиру Завода „Обилићево“ 1932. године. Била је то прва регуларна јединица противхемијске заштите.

Дан ветеринарске службе - 1. новембар - На предлог државног савета, Указом кнеза Александар Карађорђевић, постављен је први начелник ветеринарске службе 1851. године.

Дан метеоролошке и навигацијске службе - 1. новембар - У Петроварадину је основана метеоролошка секција Прве ваздухопловне команде 1923. године. Задатак секције био је да се стара о организацији ваздухопловне метеоролошке службе и попуни људством и опремом.

Дан финансијске службе - 8. новембар - Формирано је Финансијско одељење при Повереништву народне одбране, које је постало руководећи орган финансијске жбе за целу НОВЈ 1944. године. Истовремено, у свим командама формиран су органи финансијске службе. На тај начин је финансијска служба, први пут у организацији војске, правно конституисана као посебна служба.

Дан грађевинске службе - 8. новембар - Међународни дан урбанизма
Република Србија званично је прихватила као Дан урбанизма. Улога урбанизма у војном грађевинарству види се у дефинисању и усклађивању узajамних потреба система одбране. Посебан значај и улогу ова област има у организацији простора унутар војних база, преко дефинисања основних елемената инфраструктуре одбране, са аспекта функције, економије, естетике.

ДАНИ ЈЕДИНИЦА И УСТАНОВА У ВОЈЦИ СРБИЈЕ

Четврта бригада Копнене војске - 31. јануар - Обележава се Дан ослобођења Врања од Турака, а то је и Дан Првог пешадијског пука књаза Милоша великог, који је био смештен у касарни Врање, која и данас носи његово име. Овај пук је постојао више од пет деценија и учествовао у пет ратова. Поред дана ослобођења града, 31. јануар био је и градска слава Врања (Свети Атанасије Велики). Ове празнике обележавали су и припадници Првог пешадијског пука књаза Милоша великог, јер је 31. јануар био пуковска слава. Припадници бивше 78. мтбр, која је ушла у састав Четврте бригаде КоВ, овај дан обележавали су као Дан јединице.

Дан Техничког опитног центра - 22. март - На основу Решења савезног секретара за народну одбрану, Технички опитни центар Копнене војске почео је са извршавањем задатака у области испитивања средстава наоружања и војне опреме 1973. године.

Центар за обуку логистике - 4. мај - Наредбом министра одбране Републике Србије формиран је Центар за обуку логистике 2007. године.

Гарда - 6. мај - Наређењем кнеза Милоша Обреновића формирана је Гвардија 1830. године.

126. центар ваздушног осматрања, јављања и навођења - 18. јун - Српска Врховна команда издала је Наређење да се оформе сталне осматрачке сигналне станице, због означавања правца лета непријатељских авиона, 1915. године. Само у тадашњој Трећој армији формирано је више станица на рејонима Дринске, Тимочке и Комбиноване дивизије. Дан Центра обележава се када и Дан службе ваздушног осматрања и јављања.

Друга бригада Копнене војске - 12. јул - Борбе Петровић Карађорђе, вођа Првог српског устанка, са 6.000 устаника, кнезовима и највиђенијим српским војводама тог времена, извојевао је победу над Турцима, у ослобођењу тадашњег Карановца, а данашњег града Краљева са околином, 1805. године. У историји је овај датум познат као Бој на Карановцу. Потпуна победа и ослобађање Карановца од турске власти извојевана је успешним командовањем, али и преговарачким способностима Карађорђа.

Речна флотила - 6. август - На Чукарици код Београда поринут је први српски речни ратни брод „Јадар“, чиме је званично отпочело формирање српске речне флотиле 1915. године. Дан јединице обележава се исто када и Дан речних јединица.

Мешовита артиљеријска бригада - 14. септембар - На тај датум почела је артиљеријска припрема пробоја Солунског фронта, која је трајала до почетка пробоја - 15. септембра у 5.30 часова, 1918. године. Око 2.000 артиљеријских цеви огласило је почетак дугоочекиваног напада савезничких армија на Солунском фронту. Дан јединице обележава се исто када и Дан артиљерије.

Бригада везе - 20. септембар - На предлог министра војног, престолонаследник Александар Карађорђевић одобрио је Уредбу о војном телеграфу, 1916. године. База наставља традиције јединица везе Врховне команде, односно Генералштаба српске војске, насталих након доношења ове уредбе. Дан бригаде обележава се исто када и Дан службе телекомуникације.

Специјална бригада - 29. септембар - Наредбом министра одбране Републике Србије бригада је формирана 2006. године.

Трећа бригада Копнене војске - 7. октобар - У Првом балканском рату, Други пешадијски пук „Књаз Михаило“, првог позива Моравске дивизије, кренуо је у рат. Овај пук је војевао у Кумановској, Прилепској и Битољској бици. У Другом балканском рату, у Брегалничкој бици, због енергичности, силине и непробојности одбране, од противника добија епитет „гвоздени“. У Првом светском рату учествује у Церској бици, а његовом трећем команданту, пуковнику Миливоју Стојановићу, Станислав Бинички посвећује композицију „Марш на Дрину“. Приликом повлачења српске војске преко Албаније штитио је одступницу и 1916. године учествовао у бици на Горничеву, а 1918. активно учествује у ослобођењу Ниша. Борбени пут води га све до Темешвара. „Гвоздени пук“ је

једна од најчувенијих јединица српске војске, коју је Врховна команда употребљавала у пресудним биткама.

Седми центар за обуку - 7. октобар - Српска војска улази у Лесковац, 1918. године.

Четврти центар за обуку - 15. октобар - Уласком српске војске ослобођено је Ваљево 1918. године.

Пети центар за обуку - 19. октобар - Ослобођен је Зајечар, 1918. године.

Шести центар за обуку - 19. октобар - Српска војска ослобађа Крушевац 1918. године.

Трећи центар за обуку - 1. новембар - Прва српска армија, под командом војводе Петра Бојовића, ослобађа Београд, 1918. године. Била је то круна велике савезничке офанзиве, започете месец и по раније, пробојем Солунског фронта.

Прва бригада Копнене војске - 9. новембар - Јединица српске војске, предвођена мајором Војиславом Бугарским, 1918. године, ушла је у

Нови Сад - центар политичког покрета за отцепљење Срема, Баната, Бачке и Барање од Угарске и њихово присаједињавање Србији, што се и догодило 25. новембра на Великој народној скупштини. Та и друге јединице српске војске, које су запоселе назначену територију, омогућиле су спровођење избора за Скупштину.

Други центар за обуку - 9. новембар - Други пешадијски пук Моравске дивизије улази у Панчево и ослобађа га од аустроугарске окупације, 1918. године.

224. центар за електронска дејства - 11. новембар - У Нишу је формирана прва јединица за радио-извиђање и про-

тивелектронска дејства, 1946. године. Дан Центра обележава се исто када и Дан јединица за електронска дејства.

Први центар за обуку - 13. новембар - Српска војска је ушла у Сомбор 1918. године, а истог дана 2006. године, наредбом министра одбране Републике Србије, формиран је Први центар за обуку.

Центар за обуку Копнене војске - 16. новембар - Почела је Колубарска битка 1914. године. Носилац борбених дејстава српске војске у току ове битке су једанаест пешадијских и једна коњичка дивизија, подржане са 426 артиљеријских оруђа. Дан Центра обележава се исто када и Дан пешадије.

Централна логистичка база - 16. новембар - Формирана је 608. ПоБ, 1992. године, а њене традиције наставља ЦлоБ.

250. ракетна бригада противваздухопловне одбране - 24. новембар - Ова бригада формирана је 1962. године.

98. авијацијска база - 28. новембар - Формиран је 98. ловачко-бомбардерски авијацијски пук, 1949. године, и он има најдужу традицију од свих јединица, које су ушле у састав садашње базе. Он је најстарија формирана јединица у некадашњем РВ и ПВО.

204. авијацијска база - 2. децембар - Формиран је 204. лап, 1949. године, који од свих јединица, које су ушле у састав садашње базе, има најдужу традицију, јер је настављач традиције Шестог ловачког пука, који се истакао у одбрани Београда 1941. године.

Центар за обуку Ваздухопловства и противваздухопловне одбране - 24. децембар - На основу Одлуке српског Војног министарства и Главног ђенералштаба, војвода Радомир Путник донео је Решење о формирању Ваздухопловне команде са седиштем у Нишу, 1912. године. Имајући у виду да је основна намена Центра обука и оспособљавање војника и старешина за потребе В и ПВО, Дан Центра обележава се исто када и Дан Ваздухопловства и противваздухопловне одбране.

ДАНИ ОРГАНИЗАЦИОНИХ ЦЕЛИНА И УСТАНОВА МО

Дан Војне болнице Ниш - 22. јануар - На предлог начелника санитета, министар војни доноси указ да почне са радом Војна болница за хиљаду болесника и рањеника у Нишу, 1878. године.

Дан Новинског центра „Одбрана“ - 24. јануар - Објављен је први број часописа "Ратник", 1879. године. Центар наставља ту традицију.

Дан Војногеографског института - 5. фебруар - Књаз Милан Обреновић донео је одлуку о формирању Генералштаба српске војске, који је у свом саставу имао три одељења, од којих је друго одељење било Географско, намењено за премер Србије за војне потребе, 1876. године.

Дан Војномедицинске академије - 2. март - На основу сагласности Совјета Кнежевине Србије, кнез Александар Карађорђевић донео је акт о оснивању болнице Централне војске, чиме су постављени темељи Главне војне болнице, претече данашње Војномедицинске академије, 1844. године.

Дан Војне академије - 18. март - Кнез Александар Карађорђевић одобрио је Пројекат устројавања Артиљеријске школе, која је оспособљавала официрски кадар свих родова тадашње Српске војске, 1850. године. Њеном реорганизацијом 1880. године образована је Војна академија са Нижом и Вишом школом.

Дан Војнообавештајне агенције - 6. мај - Ступила је на снагу Уредба о Главном ђенералштабу и ђенералштабној струци Краљевине СХС, којом је образовано Обавештајно одељење Главног ђенералштаба и први пут од настанка модерне војске на нашим просторима обавештајна функција издвојена у посебну организациону целину, 1920. године.

Дан Института за стратегијска истраживања - 10. мај - Одлуком министра одбране, преформирован је и преименован Институт ратне вештине, а Војноисторијски институт ушао је у састав Института, као Одељење за војну историју, 2006. године.

Дан Центра војномедицинских установа Београд - 9. јун - Формиран је ЦВМУ Београд, 1922. године.

Дан Ваздухопловног завода „Мома Станојловић“ - 1. јул - Наредбом Штаба Врховне команде, бр. 13186, формирана је Аеропланска радионица на аеродрому Микра крај Солуна, 1916. године. Ова радионица је у току свог постојања мењала локације, а од 1. јануара 1973. лоцирана је у Батајници. Наредбом ССНО, пов. бр. 20-18 од 13. децембра 1976, добија име Ваздухопловни завод "Мома Станојловић".

Дан Војног музеја - 22. август - Указом кнеза Милана Обреновића основан је Војни музеј, 1878. године.

Дан Техничког ремонтног завода Крагујевац - 26. септембар - Основана је војна радионица, као специјализована војна установа техничке службе, 1950. године. Наредбом за формирање прописана је и унутрашња организација радионице.

Дан Уметничког ансамбла Војске Србије „Станислав Бинички“ - 26. септембар - Наређењем министра војног Краљевине Србије, у Београду је формирана војна музика под називом „Београдски војни оркестар“, 1899. године. Уметнички ансамбл наставља традиције тог оркестра.

Дан Техничког ремонтног завода Чачак - 30. септембар - Решењем Државног савета Краљевине СХС, уступљено је неповратно имање Општине Чачак Министарству Војске и Морнарици, ради подизања Инжињеријско-техничког завода, 1925. године.

Дан Војнотехничког института - 3. новембар - Министарство народне одбране ФНРЈ покренуло је формирање Војнотехничког института.

Дан Централног дома Војске Србије - 8. новембар - Формирана је Официрска читаоница са касином, 1881. године, са циљем да официри београдског гарнизона имају прилику и могућности да прате савремени развој војне литературе, стручне расправе о књижевности, као и да се јавним удруживањем узајамно обавештавају о разним војним питањима. Касније је ова читаоница прерасла у Официрски дом.

Дан Војномедицинског центра Нови Сад - 11. новембар - Постављен је управник Сталне војне болнице Потиске дивизијске области и установа. Болница у Петроварадину почела је да ради 1919. године.

Дан Војнобезбедносне агенције - 12. новембар - Донет је *Војни закон*, који је први правни акт у коме се на целовит начин дефинишу питања безбедносне и контраобавештајне заштите војске Кнежевине Србије, 1839. године. Овим законом детаљно су разрађени облици угрожавања безбедности војске, предвиђена су дела и санкције због издаје, бекства, побуне и других облика појединачног или колективног деловања. Такође, обрађени су блуд и насиље, а посебно су разрађена дела шпијунске, али и дела против устава и "слободе народа".

Дан Војнофилмског центра „Застава филм“ - 14. новембар - Заменик начелника Политичке управе саопштио је да је формирана нова организацијска јединица, Одељење за филмове Југословенске армије. На основу сећања првог начелника тог одељења, мајора Маријана Маринца, 1948. године.

КАЛЕНДАР ДРЖАВНИХ И ВОЈНИ

ЈАНУАР

ДРЖАВНИ ПРАЗНИЦИ

Нова година - 1. и 2. јануар
Божић - 7. јануар
Свети Сава - Дан духовности - 27. јануар

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан Војне болнице Ниш - 22. јануар
Дан Новинског центра „Одбрана“ - 24. јануар
Дан Четврте бригаде Копнене војске - 31. јануар

ФЕБРУАР

ДРЖАВНИ ПРАЗНИЦИ

Сретење - Дан државности Републике Србије
- 15. фебруар

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан геодетске службе - 5. фебруар
Дан Војногеографског института - 5. фебруар
Дан Војске Србије - 15. фебруар
Дан информатичке службе - 21. фебруар

МАРТ

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан Војномедицинске академије - 2. март
Дан Војне академије - 18. март
Дан Техничког опитног центра - 22. март

АПРИЛ

ДРЖАВНИ ПРАЗНИЦИ

Васкршњи празници - од 25. до 28. априла

МАЈ

ДРЖАВНИ ПРАЗНИЦИ

Празник рада - 1. и 2. мај
Дан победе - 9. мај

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан Центра за обуку логистике - 4. мај
Дан обавештајне службе - 6. мај
Дан Војнообавештајне агенције - 6. мај
Дан Гарде - 6. мај
Дан правне службе - 10. мај
Дан Института за стратегијска истраживања - 10. мај

ЈУН

ДРЖАВНИ ПРАЗНИЦИ

Видовдан - спомен на Косовску битку - 28. јун

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан Центра војномедицинских установа
Београд - 9. јун
Дан службе ваздушног осматрања и јављања - 18. јун
Дан 126. центра ваздушног осматрања,
јављања и навођења - 18. јун

ЈУЛ

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан Ваздухопловног завода
„Мома Станојловић“ - 1. јул
Дан Друге бригаде Копнене војске - 12. јул
Дан санитетске службе - 30. јул

ИХ ПРАЗНИКА 2008

АВГУСТ

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан авијације - 2. август
Дан речних јединица - 6. август
Дан Речне флотиле - 6. август
Дан Војног музеја - 22. август

СЕПТЕМБАР

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан кадровске службе - 1. септембар
Дан артиљерије - 14. септембар
Дан безбедносне службе - 14. септембар
Дан интендантске службе - 14. септембар
Дан војне полиције - 14. септембар
Дан Мешовите артиљеријске бригаде - 14. септембар
Дан техничке службе - 15. септембар
Дан саобраћајне службе - 15. септембар
Дан службе телекомуникације - 20. септембар
Дан Бригаде везе - 20. септембар
Дан Техничког ремонтног завода Крагујевац - 26. септембар
Дан Уметничког ансамбла Војске Србије „Станислав Бинички” - 26. септембар
Дан атомско-биолошко-хемијске службе - 28. септембар
Дан Специјалне бригаде - 29. септембар
Дан артиљеријско-ракетних јединица за противваздухопловна дејства - 30. септембар
Дан Техничког ремонтног завода Чачак - 30. септембар

ОКТОБАР

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан Треће бригаде Копнене војске - 7. октобар
Дан Седмог центра за обуку - 7. октобар
Дан Четвртог центра за обуку Ваљево - 15. октобар
Дан Петог центра за обуку - 19. октобар
Дан Шестог центра за обуку - 19. октобар
Дан оклопних јединица - 31. октобар

НОВЕМБАР

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан ветеринарске службе - 1. новембар
Дан метеоролошке и навигацијске службе - 1. новембар
Дан Трећег центра за обуку - 1. новембар
Дан Војнотехничког института - 3. новембар
Дан инжињерије - 6. новембар
Дан финансијске службе - 8. новембар
Дан грађевинске службе - 8. новембар
Дан Централног дома Војске Србије - 8. новембар
Дан Прве бригаде Копнене војске - 9. новембар
Дан Другог центра за обуку - 9. новембар
Дан јединица за електронска дејства - 11. новембар
Дан 224. центра за електронска дејства - 11. новембар
Дан Војномедицинског центра Нови Сад - 11. новембар
Дан Војнобезбедносне агенције - 12. новембар
Дан Првог центра за обуку - 13. новембар
Дан Војнофилмског центра „Застава филм” - 14. новембар
Дан Копнене војске - 16. новембар
Дан пешадије - 16. новембар
Дан Центра за обуку Копнене војске - 16. новембар
Дан Централне логистичке базе - 16. новембар
Дан 250. ракетне бригаде противваздухопловне одбране - 24. новембар
Дан 98. авијацијске базе - 28. новембар

ДЕЦЕМБАР

ВОЈНИ ПРАЗНИЦИ

Дан 204. авијацијске базе - 2. децембар
Дан Ваздухопловства и противваздухопловне одбране - 24. децембар
Дан Центра за обуку Ваздухопловства и противваздухопловне одбране - 24. децембар

ЗНАЧАЈНИ ИСТОРИЈСКИ

ПРВИ СРПСКИ УСТАНАК **- 15. ФЕБРУАР 1804. ГОДИНЕ**

Први српски устанак везује се за почетак обнове српске државности после вишевековног ропства. На збору старешина у Орашцу, 14. фебруара 1804, за вођу устанка изабран је Ђорђе Петровић, чиме је устанак добио организовани карактер.

У наредних неколико година устаничка војска, под вођством Карађорђа, у чувеним биткама код Иванковца, Делиграда, Мишара, у Београду, на Суводолу и другим местима, разбила је турске снаге и ослободила готово целу територију тадашњег Београдског пашалука. Тиме су Срби отпочели ослободилачку борбу против турске власти и процес стварања своје нововековне државе. Сви каснији успеси постигнути између 1815. и 1833. године имају своје извориште у Првом устанку, који је развио борбене и организаторске способности српског народа.

ДАН СЕЋАЊА НА БОМБАРДОВАЊЕ НАТОА **- 24. МАРТ 1999. ГОДИНЕ**

Одлуком Владе Савезне Републике Југославије од 15. марта 2001, 24. март проглашен је за Дан сећања на убијене и настрадале у бомбардовању НАТОа. Тог дана 1999. године НАТО је почео бомбардовање Савезне Републике Југославије.

ШЕСТОАПРИЛСКО БОМБАРДОВАЊЕ **(ПОЧЕТАК ДРУГОГ СВЕТСКОГ РАТА)** **- 6. АПРИЛ 1941. ГОДИНЕ**

На подручју Краљевине Југославије Други светски рат отпочео је бомбардовањем Београда, 6. априла 1941. године. Такозвани априлски рат потрајао је свега неколико дана, да би, средином истог месеца, поражена од далеко надмоћнијег непријатеља, краљевска војска положила оружје. Током тог периода, а пре свега за време масовних бомбардовања градова, страдало је много људи, а било је и великих материјалних разарања. Тада је уништено здање Народне библиотеке Србије на Косанчићевом венцу (једине националне библиотеке, која је страдала у Другом светском рату).

ПРОБОЈ СРЕМСКОГ ФРОНТА **- 12. АПРИЛ 1945. ГОДИНЕ**

Сремски фронт је трајао 175 дана - од 21. октобра 1944. до 12. априла 1945. На равницама Срема вођена је најдужа и најтежа битка у Југославији, у којој је учествовало више од 250.000 војника, са обе стране. У тим борбама погинуло је око 14.000 бораца Југословенске армије. Фронт је коначно пробијен 12. априла 1945. и за два дана јединице Југословенске армије избиле су на линију Винковци-Вуковар, а затим наставиле дејство кроз Славонију ка западним границама бивше Југославије.

ИСКРЦАВАЊЕ НА КРФ **- 18. АПРИЛ 1916. ГОДИНЕ**

После неуспелог покушаја да се српска војска повуче долином Вардара, због продора бугарске армије, пресецања комуникација и изостанка планираног продора савезника из Солуна у сусрет српској војсци, Врховна команда је 24. новембра 1915. одлучила да се трупе повуку преко Црне Горе и Албаније на Јадранско приморје. После више од месец дана тешких маршева по најтежем времену и беспућу, српска војска прикупила се код Скадра, Драча и Валоне, одакле се повукла на Крф на коме је до априла пристигло 151.828 војника, у Бизерту око 13.000, а на Корзику и у Француску око 5.000 војника. Начелник Врховне команде генерал Петар Бојовић на Крф је стигао међу последњим ешалонима 6. фебруара 1916. године.

ДАН СЕЋАЊА НА ЖРТВЕ ГЕНОЦИДА У ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ **- 22. АПРИЛ 1945. ГОДИНЕ**

Овај датум обележава се у знак сећања на пробој логораша Концентрационог логора "Јасеновац", а одређен је као такав чланом 2. Закона о оснивању Музеја жртава геноцида („Службени гласник Републике Србије”, бр. 49/92).

ДОГАЂАЈИ

ДРУГИ СРПСКИ УСТАНАК **- 23. АПРИЛ 1815. ГОДИНЕ**

У Такову, 23. априла 1815, Милош Обреновић је на скупу старешина објавио почетак новог устанка за ослобођење Србије од турске власти. После двомесечних борби Турци су се задржали само у Београду и у неколико утврђених градова.

Вештим дипломатским преговорима Милош Обреновић је до краја 1815. године закључио усмени мир са Марашли Алипашом и признат је за врховног српског кнеза. Он је пуних петнаест година, мирним путем, постепено изграђивао аутономни положај Србије у оквиру Турског царства и своју власт у Србији.

Хатишерифом од 1830. године Србији је призната аутономија.

ДАН ПОБЕДЕ **- 9. МАЈ 1945. ГОДИНЕ**

Тог дана коначно је капитулирала фашистичка Немачка и тиме је у Европи завршен Други светски рат, осим у западним деловима бивше Југославије. Југословенске трупе наставиће борбу све до 15. маја, када су капитулирале преостале групације немачко-ушастких снага у подручју Карванки.

БОЈ НА ЧЕГРУ **- 31. МАЈ 1809. ГОДИНЕ**

Бој на Чегру представљао је један од последњих покушаја Карађорђевих устаника да зауставе продор турских снага са југа. У знаменитој бици, у којој је српске снаге предводио војвода Стеван Синђелић, устаници су претрпели свој највећи пораз од 1804. године, а Турци су након остварене победе од неколико стотина одсечених глава својих противника у оближњем Нишу подигли Теле-кулу.

ВИДОВДАН **- 28. ЈУН 1389. ГОДИНЕ**

У свести је српског народа као симбол слободе, отпора туђину, неговања патриотизма, националног бића, виталитета и херојства. Тај дан је прекретница у даљем животу Срба после периода успона под владарима из династије Немањић. У вековној

борби за слободу, Видовдан, односно Косовска битка, помиње се у многим државним прогласима, декларацијама и порукама.

БОЈ НА МИШАРУ **- 13. АВГУСТ 1806. ГОДИНЕ**

На Мишару су 13. августа 1806. године устаници (7.000 пешака и 2.000 коњаника) под командом Карађорђа сачекали и поразили турске снаге из Босне (око 40.000 војника), под командом Сулејман-паше Скопљака. Турци су претрпели велике губитке и у паници се повукли. Победа на Мишару имала је поред војничког и велики политички и морални значај. Турска је присињена да попусти. Српском делегату Петру Ичку обећан је мир (Ичков мир).

БОЈ НА ИВАНКОВЦУ **- 18. АВГУСТ 1805. ГОДИНЕ**

На Иванковцу, 18. августа 1805, турска пешадија и коњица напале су устаничке снаге, под командом Миленка Стојковића и Петра Добрњца. У боју, који је трајао цео дан, обе стране претрпеле су огромне губитке. Ноћу 18/19. августа на бојиште је стигао Карађорђе с појачањем и присилио Турке на повлачење ка Параћину. Био је то први сукоб српских устаника са царским трупама и прва велика победа устаника.

БИТКА НА ЦЕРУ - **24. АВГУСТ 1914. ГОДИНЕ**

Од 12. до 24. августа 1914, српска војска водила је борбе и поразила аустроугарску војску у Мачви, на Церу и прогнала је преко Дрине. На Церу је постигнута прва значајна победа савезничке војске против Централних сила у Првом светском рату. Ова победа ојачала је у српској војсци и у народу веру у сопствене снаге.

ОСНИВАЊЕ ПРАВИТЕЉСТВУЈУЩЕГ **СОВЈЕТА СРПСКОГ** **- 27. АВГУСТ 1805. ГОДИНЕ**

Правитељствујући совјет српски, као први орган извршне власти у Карађорђевој Србији и претеча савремене Владе Републике Србије, основан је 27. августа 1805. у кући кнеза Симе Марковића у селу Велики Борак (општина Барајево).

БОЈ НА ДЕЛИГРАДУ **- 4. СЕПТЕМБАР 1806. ГОДИНЕ**

Делиград, место на десној обали Јужне Мораве зу Алексинца, ушао је у историју по чувеној одбрани утврђених редута. Устаници су утврдили систем шанчева од неколико километара - положаја који су затварали правац Ниш-Београд. Ови положаји били су поседнути српским устаницима јачине неколико хиљада људи. Средином 1806. године, Турска је концентричним нападом од Ниша и из Босне кренула у велику офанзиву против устаничке војске, ка Београду. Под командом Ибрахим-паше, око 6.000 Турака, 16. јуна 1806, избило је пред бедеме делиградских положаја, које су бранили устаници, под командом Петра Добрњца, јачине око 5.000 људи. Борбе су вођене неколико недеља. Посада се херојски бранила. Пошто је победио Турке код Мишара, Карађорђе је брзо пребацио снаге на фронт код Делиграда, упутио одред војске, под командом Станоја Главаша, у позадину и 4. септембра разбио турске снаге, одбацивши их ка Нишу.

ПРОБОЈ СОЛУНСКОГ ФРОНТА **- 15. СЕПТЕМБАР 1918. ГОДИНЕ**

На фронту снага Антанте (Солунски фронт) српска војска пробила је најтежи део фронта на Кајмакчалану. Од 15. до 29. септембра 1918, српска војска избила је у долину Вардара, заузела Прилеп и Скопље. Овим је Бугарска присиљена на капитулацију, коју је потписала 30. септембра. Затим је Прва армија наставила гоњење аустријских и немачких снага долином Мораве, а Друга армија долином Ибра и победоносно су напредовале ка Београду.

БИТКА НА ГОРНИЧЕВУ **- 15. СЕПТЕМБАР 1916. ГОДИНЕ**

Битка на Горничеву (12-16. септембра 1916) обухвата дејства Прве и Треће армије против Бугара. У току петодневних борби српска војска је пробила фронт бугарских снага код Горничева и натерала их на повлачење ка Битољу. Због спорости дејства француских снага, Бугари су стабилизовали фронт у висини Старковог гроба северно од Флорине. Српска војска је победила и побољшала своје положаје. Погинуло је око седам хиљада српских војника.

ОДБРАНА БЕОГРАДА **- 7. ОКТОБАР 1915. ГОДИНЕ**

Октобра 1915. године, нападајући главним снагама преко Саве и Дунава, ка долини Велике Мораве, а помоћним

Дрине и из Бугарске, армије Централних сила имале су задатак да окруже и униште српску војску. Београд су нападали делови немачке и аустроугарске армије веома јаким снагама, уз снажну подршку артиљерије са копна и река. Трупe одбране Београда пружале су жесток отпор, посебно на положајима које су браниле јединице мајора Драгутина Гавриловића, који је својом познатом заповешћу позвао војнике да не жале животе у одбрани Београда и повео их на јуриш против непријатеља.

КУМАНОВСКА БИТКА **- ОД 10. ДО 11. ОКТОБРА 1912. ГОДИНЕ**

Најзначајнија битка Првог балканског рата одиграла се у кумановској долини између 10. и 11. октобра 1912. године. Српска војска победила је тада надмоћније турске трупе и после више од пет векова донела слободу старим средњовековним српским областима.

МАСОВНА СТРЕЉАЊА **У КРАЉЕВУ**

- ОД 15. ДО 20. ОКТОБРА 1941. ГОДИНЕ

Након заједничког напада партизанских и четничких снага на Краљево и осетних губитака које су немачке трупе том приликом претрпеле, окупационе власти наредиле су масовна стрељања која су обављена између 15. и 20. октобра 1941. године. Том приликом убијено је неколико хиљада недужних грађана Краљева и околине. Тај догађај представља један од првих масакара који се током Другог светског рата одиграо на подручју Србије. Комеморације се одржавају сваког 14. октобра у спомен-комплексу у Краљеву.

ОСЛОБАЂАЊЕ БЕОГРАДА У **ДРУГОМ СВЕТСКОМ РАТУ** **- 20. ОКТОБРА 1944. ГОДИНЕ**

Ослобођење Београда и већег дела Србије, 20. октобра 1944, има вишеструки значај за даљи ток рата све до коначне победе. Успостављен је контакт са деловима Црвене армије чије су јединице учествовале при

источном фронту. Ово је значајно повећало територију ослободене територије и омогућило повлачење

ослободилачких јединица људством, материјалним потребама. Такође, створени су услови за организовање производње у опустелој и разореној земљи. У борбама за ослобођење Београда и околине погинуло је око 3.000 бораца НОВЈ, 4.000 је рањено, а погинуло је и 960 војника Црвене армије.

МАСОВНА СТРЕЉАЊА У КРАГУЈЕВЦУ

У знак одмазде због ликвидације и рањавања неколицине немачких војника, окупационе власти у Крагујевцу извршиле су масован злочин против локалног становништва, наредивши стрељања грађана Крагујевца. Том приликом, поред неколико хиљада одраслих особа, убијен је и већи број ђака и професора знамените крагујевачке гимназије.

ОСЛОБОЂЕЊЕ БЕОГРАДА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

- 1. НОВЕМБАР 1918. ГОДИНЕ

Значајан датум у националној историји новог века је дан ослобођења Београда људством Прве армије под командом војводе Петра Бојовића и избијањем њених јединица на Дунав и Саву, прелазак ових река и продор према западним границама бивших југословенских земаља, који је значио и коначан распад Аустроугарске монархије и ослобођење не само Србије, већ и подручја на којима су живели Срби северно и западно од Дунава, Саве и Дрине.

ДАН ПРИМИРЈА У ПРВОМ СВЕТСКОМ РАТУ

- 11. НОВЕМБАР 1918. ГОДИНЕ

Тог дана потписано је примирје, којим су након четири године окончана ратна дејства у Првом светском рату. Оружје је коначно утихнуло, а заражене стране припремале су се за учешће на мировној конференцији, која је одржана у Паризу. Србија је у овом рату изгубила велики проценат своје популације и доживела тешка материјална разарања од чега се опорављала у наредним деценијама.

БОРБЕ НА КАДИЊАЧИ

- 29. НОВЕМБАР 1941. ГОДИНЕ

У покушају да зауставе продор немачких трупа на слободну територију, борци Радничког батаљона пружили су, 29. новембра 1941, јуначки отпор много надмоћнијем непријатељу. Штитећи повлачење главнине устаничких снага и дела становништва, жртвујући своје животе, они су омогућили спасавање великог броја људи, рањеника и наставак борби за ослобођење земље.

БИТКА НА КОЛУБАРИ

- 15. ДЕЦЕМБАР 1914. ГОДИНЕ

Колубарска битка трајала је од 16. новембра до 15. децембра 1914. године. Ова битка има две фазе: дефанзивну и офанзивну. У првој фази српска војска је била принуђена на повлачење иза Колубаре и Љига, а затим, крајем новембра на линију ка Варовници, Космају и Руднику. Одвојивши се од непријатеља за свега три дана, српска војска се одморила и донекле попунила.

На предлог генерала Мишића, команданта Прве армије, донета је одлука о противофанзиви. До 5. децембра сломљен је непријатељев отпор на Сувобору, дуж линије фронта, а предузето је гоњење Шесте аустријске армије, која је до 12. децембра одбачена преко Саве у Срем. У исто време српске трупе разбиле су и Пету непријатељску армију и одбацили је преко Саве, тако да 15. децембра, осим заробљених, на тлу Србије није било непријатељских војника. Ова битка представља јединствен пример у историји ратова, јер се војска, којој је предвиђан скори слом, за кратко време реорганизовала и извела противофанзиву и поразила непријатеља, чиме је порастао углед Србије и њене војске.

ГОДИШЊИЦЕ СМРТИ ЗНАЧАЈНИХ ЛИЧНОСТИ ВОЈСКОВОЂА И ВЛАДАРА

- Кнез Михаило Обреновић** - 11. јун 1868.
- Вожд Ђорђе Петровић Карађорђе** - 26. јул 1817.
- Краљ Петар Први** - 16. август 1921.
- Кнез Милош Обреновић** - 27. септембар 1860.
- Краљ Александар Први** - 9. октобар 1934.
- Војвода Петар Бојовић** - 19. јануар 1945.
(годишњица се обележава 20. јануара)
- Војвода Живојин Мишић** - 20. јануар 1921.
- Војвода Степа Степановић** - 27. април 1929.
- Војвода Радомир Путник** - 17. мај 1917.
- Мајор Милан Тепић** - 29. септембар 1991.

КАЛЕНДАР ЗНАЧАЈНИХ ИСТОРИЈСКИХ ДОГАЂАЈА

ЈАНУАР

- Годишњица смрти војводе Петра Бојовића - 20. јануар
- Годишњица смрти војводе Живојина Мишића - 20. јануар

ФЕБРУАР

- Први српски устанак - 15. фебруар

МАРТ

- Дан сећања на бомбардовање НАТОа - 24. март

АПРИЛ

- Шестоаприлско бомбардовање (почетак Другог светског рата) - 6. април
- Пробој Сремског фронта - 12. април
- Искрцавање на Крфу - 18. април
- Дан сећања на жртве геноцида у Другом светском рату - 22. април
- Други српски устанак - 23. април
- Годишњица смрти војводе Степе Степановића - 27. април

МАЈ

- Годишњица смрти војводе Радомира Путника - 17. мај
- Бој на Чергу - 31. мај

ЈУН

- Годишњица смрти кнеза Михаила Обреновића - 11. јун

ЈУЛ

- Годишњица смрти војводе Ђорђа Петровића Карађорђа - 26. јул

АВГУСТ

- Бој на Мишару - 13. август
- Годишњица смрти краља Петра Првог - 16. август
- Бој на Иванковцу - 18. август
- Битка на Церу - 24. август
- Оснивање Правитељствујушчег совјета српског - 27. август

СЕПТЕМБАР

- Бој на Делиграду - 4. септембар
- Пробој Солунског фронта - 15. септембар
- Битка на Горничеву - 15. септембар
- Годишњица смрти кнеза Милоша Обреновића - 27. септембар
- Годишњица смрти мајора Милана Тепића - 29. септембар

ОКТОБАР

- Одбрана Београда - 7. октобар
- Годишњица смрти краља Александра Првог - 9. октобар
- Кумановска битка - од 10. до 11. октобра
- Масовна стрељања у Краљеву - од 15. до 20. октобра
- Ослобађање Београда у Другом светском рату - 20. октобар
- Масовна стрељања у Крагујевцу - 21. октобар

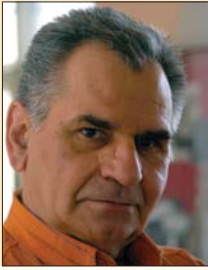
НОВЕМБАР

- Ослобођење Београда у Првом светском рату - 1. новембар
- Дан примирја у Првом светском рату - 11. новембар
- Борбе на Кадињачи - 29. новембар

ДЕЦЕМБАР

- Битка на Колубари - 15. децембар

ПРИЛОГ ЈЕ ПРИПРЕМЉЕН У САРАДЊИ СА УПРАВОМ ЗА ЉУДСКЕ
РЕСУРСЕ ГЕНЕРАЛШТАБА ВОЈСКЕ СРБИЈЕ (Ј-1)

Пише
Бранко
КОПУНОВИЋ

КУЋА ОД СНОВА

Телевизија је чудо. Дефинитивно. Прозор у свет, брза информација, моћно средство пропаганде, забавни медиј, све зависи од угла гледања на тирајућу слику. Ако се опрезно конзумира, попут јаке хране, може да прија и неће угрозити здравље. Међутим, уколико се доза необуздано повећа(ва) човеку се слоши. Неке од дијагноза које проучавају стручњаци опсију се као аритмија, повишени притисак и ниво шећера, пробавне сметње, чир на дванаестопалачном... Дакле, умерено и опрезно. То што је препорука експертата, мачку о реп. Телевизија се гледа широм отворених чула, без резерве и пардона, па шта кошта...

Народ наш насушни у потрази за ваљаним ауторитетима често узима телевизију за савезника. Тражи да га обавести, научи, подучи, разгали... Иште и добар филм, комедију, драму... Шта бива када се сва та очекивања измиксују у свести обичних људи и постану део њихове приче?

Телевизије, а њих је охо-хо (живела кабловска!), утркују се у анкетама и уверавају публику да су најгледаније с топлотом препоруком „не мењајте канал, на правом сте месту“.

Завршен је серијал „Велики брат“ и можемо да одохаемо, поготово родитељи чија су деца нетремице пратила ко је коме и шта рекао, како се размазала шминка којој размаженој звезди, какве су псовке лансирани укућани. Бесмислени „ријалити шоу“ уселио се у многе домове попут лукавог уљеза са препоруком да су безидејност, лењост, силеџиство и протаклук пречица до јефтине популарности или повратка старог сјаја.

Са екрана је отишао „Велики брат“, али до свог повратка оставио је у аманет градњу „Куће снова“. Дванаест ко зна по којим критеријума изабраних парова широм Србије подизаће стамбени објекат од 250 квадрата са базеном. По концепцији „Брата“, игра без правила може да се заврши свакојачко, али објекат мора бити сазидан на само један начин. Ако ништа друго, уместо иритирајућег развлачења по фотелама, овај серијал обећава много рада и зноја, а где је таква награда за цело ће потећи и сузе. Видећемо. Неће бити уобичајеног недељног цинкарења по исповедаоници већ су парови упућени да бирају најбоље те седмице. Какав напредак!

Не треба бити превише мудар и схватити да мотиви учесника такмичења нису сасвим исти. Неки су заиста стамбено угрођени и на просто вапе за „кућицом“, док поједини, рекли бисмо, ишту погачу преко хлеба. То је њихова ствар. Међу кандидатима је и дојучерашњи потпуковник, старешина с много прекоманди, ломатања по беспућима где су радарска чворишта, пензијом и нерешеним стамбеним питањем. Кад нема друге, сам свој мајстор. Храбро ће се латити онога што никада није радио, нити је за то школован. Међутим, мука натера човека на свашта. За сада му добро стоји шлем, а његовој енергичној супрузи и све остало. Па, ако нема друге – јуриши!

Из колегијалне солидарности навијаћемо да се реши један стамбени проблем у војсци.

Неки би кућу на брзину, уз нешто рада, дружења, обавезне популарности, бар код касирке у самопостузи, а други, опет уз помоћ телевизије – свадбу. Где ћеш брже од 48 сати и јефтине кад не кошта ништа! Тешко да ће ико икада саопштити статистику о проценту опстанка, а потом и успешности инстант венчања, јер на телевизији сви изгледају тако радосно и заљубљено до ушију. Недавно је још један „ријалити шоу“ имао трагедију после снимања. За разлику од троје младих укућана „Великог брата“ који су страдали током неопрезне вожње на клизавом путу, млада Новосађанка је скоком са терасе прекинула трзавице кратког брачног живота. У полицијском извештају стоји да се трагедија догодила 13. априла у 13 часова, испред зграде број 13...

Тачно је, нама правила, то се догађа, нажалост. Али, много тешко пада помисао да су тренуци ничим заслужене популарности и њеног непотребног терета одвели младе људе у просторе где никада нису били и у којима се нису снашли.

Све је теже повући линију раздвајања телевизије и филма. Брзина и слика су им заједничке одлике. Техника је слична, глуми се у обе конкуренције, мање или више успешно. Веома гледана серија „Вратиће се роде“ има озбиљног продуцента, сјајан сценарио, редитеља и глумачку екипу. Опет слика наше стварности, једног дела макар, у којој се прелива свеколики муљ велеграда преко чедне пречанске паланке. Лако се препознају многи ликови, њихове особине, речник... Мало светлих тонова даје право на наду баш као поента целе приче да се роде морају вратити кад оде проклетство.

Много је добрих улога које тумаче сјајни глумци. Један од њих је на огромну жалост заувек напустио екипу. Одиграо је свој лик као да је дипломирао на две академије, а завршио је само једну – војну. Пуковник у пензији Љупче Лазаровски маестрално је одиграо жестоког кримоса, тако упечатљиво да су неупућени мислили како су неког типа из затвора пустили на привремени рад.

Љупче, београдски шмекер, врхунски спортиста, центлмен, веран пријатељ, глава породице, али на првом месту – војник! У најбољем смислу речи. Од 36. класе Војне академије до ванредног унапређења у чин пуковника. Истрајан, упоран, успешан... Сем осталог, инструктор у чувеној седамдесет другој. Тај и такав Љупче запао је за око пријатељу Драгану Бјелогрићу, који би руку у ватру да пред собом има не глумца, него глумичу. Ко зна шта би нам још дочарао на екрану да раног априлског јутра није стало његово велико срце. Филм и телевизија су били опасно брзи и за његов ритам.

Ако нам са екрана стиже нека утеха, онда је то чин рађања у документарном серијалу „Време је за бебе“. Пратимо брачне парове како се здружно боре за потомство и побеђују у славу живота. ■

ГАБАЊЕ ПИЛОТА 98. АВИЈАЦИЈСКЕ БАЗЕ

РАКЕТИРАЊЕ
ЦИЉЕВА НА ЗЕМЉИ

Пилоти из састава 98. авијацијске базе, у оквиру редовне летачке обуке, извели су вежбу ракетирања циљева на земљи. На полигону „Пасуљанске ливаде“ дејствовале су 119. и 714. противоклопна хеликоптерска ескадрила. Пилоти хеликоптера „гама“, наоружани противоклопним вођеним ракетама, одлично изведеним маневрима доводили су летелице у најбољи положај за напад и тиме операторима омогућили оптималне услове за лансирање ракета. Ни резултати нису изостали. Од осам лансираних ракета, седам је остварило директан погодак на циљ, иако је неким посадама ово био први задатак те врсте.

Јуришници из Команде 98. авио-базе и 214. ловачко-бомбардерске ескадриле дејствовали су на полигону „Чента“ ракетирајући циљеве на земљи невођеним ракетним зрнима. Пилоти су се у својим „орловима“, праћени кишом и смањеном видљивошћу, у беспрекорном борбеном поретку и у тачно одређено време, појављивали изнад полигона. Невођена ракетна зрна лако су проналазила пут до мета на полигону.

Командант 98. авијацијске базе пуковник Дејан Јоксимовић изразио је задовољство постигнутим резултатима посада авиона и хеликоптера и најавио интензивирање летачке обуке ради даљег борбеног оспособљавања и побољшања укупне тренаже пилота. Одајући признање пилотима и операторима, пуковник Јоксимовић истакао је и допринос припадника ваздухопловно-техничког састава 98. авијацијске базе, који су припремајући авионе, хеликоптере, али и убојна средства на аеродрому у Лаћевцима, знатно допринели успешном извршавању задатака целе јединице. ■

Р. К.

Снимили: Р. ПОПОВИЋ И И. САЛИНГЕР

МНОГО ДОБРЕ ВОЉЕ

Начин усклађивања војних пензија и исплате дуга који је нарастао на преко четири и по милијарде динара, прелазак војног у републички фонд пензијског и инвалидског осигурања, неисплаћена примања старешинама који су пензију стекли у Црној Гори, дезинформације о генералским пензијама и умножавању удружења, најзначајнија су теме о којима је говорио пуковник Милојко Миловановић, директор Фонда за социјално и пензијско урање војних осигураника

Пуковник Милојко Миловановић, директор Фонда за социјално и пензијско осигурање војних осигураника

Времена и новца је увек мало, данас поготово јер се обавезе умножавају из часа у час а оно од чега се живи никога не оставља равнодушним. Напротив. На крају радног века следи пензија, а каква је и колика зависи од много чињеница. Пре свега, колико нам је држава снажна, каква нам је привреда, однос увоза и извоза, инвестиције, камате... Много сложена једначина чији резултат у оваквим приликама зависи од честих поштапалица „ако“ и „када би“.

Војска Србије, односно систем одбране у целини је сложен механизам у служби државе и њених интереса. Од онога колико има у каси, војницима до тиче или мањка. Битно је да се бележи напредак, а он је видљив. Не онолико колико бисмо желели, али показатељи јасно говоре о томе. Порасле су плате и пензије...

Вредност бода за други део војне пензије биће 9,4. Исплаћене су разлике за јануар и фебруар на основу инструкције Министарства одбране за планирање средстава у овој години. На тај начин пензионери су добили повећање које је њиховим колегама у активної служби припало 1. септембра у износу од 4,2 одсто.

Како ће тећи даље усклађивања њиховог раста?

– Сходно одредбама члана 193 Закона о Војсци Србије, предвиђено је да ће се пензије увећавати на начин како се то чини у Републици Србији. То значи првог априла и првог октобра. Колико ће то бити за април знаћемо када се објаве статистички подаци о платама оствареним у марту. Очекујемо да то буде око седам посто. То је незваничан податак са којим баратају стручне службе – каже пуковник Милојко Миловановић, директор Фонда за социјално и пензијско осигурање војних осигураника.

■ ДУГ НА РАТЕ

Често се помиње велики дуг, односно неисплаћене разлике за пензије и топли оброк. Постоје ли назнаке да ће се то питање решити и како?

– Закон о Војсци Србије, односно члан 193, тачка два, односи се на обавезу Владе да регулише дуг од 40 разлика у пензијама и осам разлика за топли оброк. По том питању, Фонд је учинио све што има у надлежности. У форми иницијативе упутили смо Влади Србије нацрт Закона о јавном дугу по основу преузимања фонда војних осигураника, а после делимичног усклађивања пензија и новчаних накнада. Затим је сачињена одлука о начину, поступку и динамици измирења дуга. Основно решење у Закону о јавном дугу је да се уради номинална реституција, односно да се у номиналном новчаном износу исплати дуг носиоцима војних пензија. Предвиђено је да се то учини у четири једнаке рате с тим да се дода камата на нивоу просечне годишње инфлације у Републици Србији.

Осим тога, урадили смо три уредбе алтернативних надокнада дуга. Према првој, то би било путем обвезница. Другом је предвиђена комбинација обвезница и новца, док би у трећој варијанти пензионери добили потврде колико им Фонд дугује које би им послужиле као средство плаћања јавним предузећима (инфостан, електрична енергија, комуналије...). Тај дуг износи четири милијарде и 512 милиона динара, без камате. С тим у вези, Министарство одбране, као покретач иницијативе, своје обавезе испунило је предајом аката. Надамо се да ће Влада Србије у складу са овлашћењима у року од 90 дана донети одлуку – каже пуковник Миловановић.

■ У СКУПШТИНСКОЈ ПРОЦЕДУРИ

Оно што помало брине пензионере тиче се преласка у републички фонд. Више пута са различитих места је понављано да не постоји никакав разлог за бојазан. Докле се стигло у реализацији те идеје?

– Закон о изменама и допунама Закона о пензијама и инвалидском осигурању Републике Србије, требало је да се нађе у скупштинској процедури марта месеца. Њиме је предвиђено да Фонд за социјално осигурање војних осигураника постане део Републичког фонда ПИО од 1. јануара 2009. и да професионална војна лица од 31. децембра 2010. одлазе у пензију на начин који предвиђа Закон о Војсци. На тај начин би се уважавала и вредновала тежина војне службе, сва искушења кроз која пролазе професионална војна лица током година службовања, усавршавање, одсуствовања од места боравка... Због дешавања на политичкој сцени, Закон није ушао у скупштинску процедуру, али реално је очекивати да ће доћи на дневни ред током првих јесењих заседања. Међутим, сматрам да ће се рок физио-

нисања одложити за почетак наредне године – објашњава пуковник Миловановић.

Много полемике, па и јавног незадовољства, изазвале су старешине које су стекле пензије у Црној Гори јер већ четири месеца не примају своје принадежности. Постоји ли начин да се тај проблем реши?

– Проблем је настао изменом Закона о пензијском и инвалидском осигурању Црне Горе, по чијем је слову лицима која немају пребивалиште на њиховој територији ускраћено право на пензију. Реч је о 65 људи, пензионера и корисника породичних пензија. Након завршетка активне војне службе они су дошли да живе у Србију, одакле су родом. Али, остали су без сред-

БРОЈКЕ ИЗ ПРВЕ РУКЕ

Постоје разна, углавном произвољна тумачења о броју војних пензионера и висинама њихових примања. Посебно се неодговорно пише и прича о генералским пензијама. На тај начин ствара се лоша друштвена клима у којој се бивше старешине неоправдано сврстају у ред оних чија су примања знатно изнад просека. Зато је пуковник Миловановић издиктирао бројке из прве руке.

Постоји 51.666 војних пензионера чија су просечна месечна примања 31,658 динара. Што се тиче највиших чинова, Фонд исплаћује 732 генералске пензије, 478 личне и 264 породичне пензије (после смрти, на основу сродства и права наслеђивања). Просек генералских пензија износи 52.446 динара.

става за живот. Обрађали су се многим институцијама Републике Србије. Схватајући тежину проблема дојучерашњих колега, Фонд је упутио иницијативу Министарству рада и социјалне политике. Ресорни министар, господин Расим Љвајић зна какав је то проблем и морам истаћи да се здушно заузео да се пронађе решење. Одмах је упутио писмо у коме је позвао на хитан састанак представнике Министарства рада и социјалног старања Републике Црне Горе, који је и одржан 16. априла. Том приликом, проблем је свестрано разматран, уз пуно уважавања и добре воље. Црногорска делегације је истакла чињеницу да је наведеном броју лица својевремено затражено да у року од два месеца доставе тачне податке о месту становања а да они то нису учинили. Без обзира на све, решење је на помолу и њима ће се редовно исплаћивати пензије на начин како то буде договорено, као и заостала дуговања.

■ У ЈЕДИЊЕЊЕ РАЗ ЈЕДИЊЕНИХ

Оно што је пуковник Миловановић још желео да истакне тиче се броја удружења пензионисаних војних лица. Неки су незадовољни вишином пензија, други мисле да су им ускраћена права, трећи да не уживају одговарајући друштвени статус. Осим Удружења војних пензионера, имамо Удружење пензионисаних подофицира, Асоцијацију пензионисаних припадника Војске, Удружење пензионисаних летача и падобранаца...

– Мислим да то није добро. Они морају превазићи разлике и створити јединствену организацију. Често појединачно обраћање државним органима нема резултата и не води никуда. Покушаћемо да изменимо ту слику. Наиме, председник Управног одбора Фонда СОВО генерал-мајор мр Видосав Ковачевић позваће на састанак представнике свих удружења и асоцијације. Наћи ћемо се на Војној академији и покушаћемо да превазиђемо разлике. То је у заједничком интересу. Удружења, више ћемо моћи и више значити, уживаћемо већи углед и показати да имамо заједничке циљеве. ■

Бранко КОПУНОВИЋ

ДР МИРО ЧАВАЉУГА,
ПОМОЋНИК МИНИСТРА
РАДА И СОЦИЈАЛНЕ
ПОЛИТИКЕ

ОДЈЕЦИ РАТНИХ ТРАУМА

У Србији има неколико стотина хиљада учесника ратова. Држава, по закону, штити само оне који су у тим ратовима изгубили своје најближе – породице палих бораца и оне који су повређени, односно постали инвалиди. Оне који нису оштећени психички или физички не штити. Од 55.000 људи који користе борачко-инвалидску заштиту скоро половина су учесници Другог светског рата, а пола их је из ратова вођених деведесетих година. Тежиште је на заштити инвалида и деце палих бораца.

Монографија „Ратна психотраума српских ветерана“, управо представљена јавности, одјек је јаука из пакла рата и његових психолошких последица. Она учи и опомиње да је тежак и дугачак пут који треба прећи да би се ратни ветерани, а таквих је у Србији неколико стотина хиљада, ваљано укључили у мирnodопски живот. Књигу о психолошким последицама оружаних сукоба и напорима, пре свега психијатрије и психологије, да се та искуства проуче и олакшају, издало је Удружење бораца ратова од 1990. године општине Звездара у оквиру остваривања дугорочног пројекта „Процена здравственог стања и здравствених потреба бораца ратова деведесетих Републике Србије“. У остваривању тог пројекта значајну улогу има Сектор за борачко-инвалидску заштиту Министарства рада и социјалне политике, што је био повод за разговор са помоћником министра др Миром Чавалјугом.

□ Суочени са свим проблемима друштва у транзицији, најчешће потпуно немоћни да било шта учине за себе и своје најближе, како сте истакли на промоцији монографије, ратни ветерани су врло рањива популација, без обзира то што је реч о мушкарцима у зрелим годинама. Република Србија, ипак, није им окренула леђа. Бар не свима...

– Држава штити учеснике ратова по закону, али само оне који су у тим ратовима изгубили своје најближе – значи породице палих бораца и оне који су повређени, односно постали инвалиди. Оне који нису оштећени психички или физички, као што сам и ја сам, не штити. У Србији данас 55.000 људи користи борачко-инвалидску заштиту. Скоро половина су учесници Другог светског рата, а пола их је из ратова вођених деведесетих година. Тежиште је на заштити инвалида и деце па-

лих бораца. Питањима заштите бави се Министарство рада и социјалне политике преко Сектора за борачко-инвалидску заштиту и мислим да се то добро ради. Свака општина у Србији има службу из ове области. Поред овог, Сектор се бави и заштитом српских војних меморијала у земљи и иностранству и неговањем традиција ослободилачких ратова Србије.

□ *Како је данас организован систем борачке заштите у Србији? Јесу ли они који су изложили највише што су имали – своје животе – испоштовани, или ће, као у Лазаревићевој приповеди, њихове муке и страдања једног дана тек 'Бог платити'?*

– Заштита је заснована на два закона, пет уредби и шездесетак подзаконских аката. Веома је несавремена. Код нас постоји шума прописа са тешко употребљивим, често противречним решењима, због чега наше службе често нису сигурне како да реше неки проблем, па од нас траже тумачење. Ми покривамо сва питања везана за борачку заштиту, сем стамбене политике, која законом није разрешена. Министарство је успело да прикупи извесна средства и од 2003. до сада изгради 318 станова за борце у Србији, који се сада расподељују. Није довољно, али је то оно што је у овом тренутку могуће.

Актуелни ниво заштите је, по схватању самих корисника, који нам то отворено признају, апсолутно пристојан. Заштита коју пружамо, нажалост, никада не може вратити изгубљено здравље или погинулог борца, али имајући у виду оно чиме Србија у овом тренутку располаже, можемо рећи да наши корисници нису заборављени.

Не заборављамо ни војне меморијале, чијим се одржавањем бавимо у земљи, али и у иностранству по захтевима наших дипломатско-конзуларних представништва, и у складу са законима земаља у којима се налазе – плаћамо њихово редовно и ванредно одржавање, чуваре, кустосе... Сада су у току радови на војничком гробљу у Битољу, прошле године завршени су радови на Спомен костурници на Зејтинлику у Солуну, управо почиње санација споменика Незнаком јунаку на Авали. Ми водимо политику у области и обезбеђујемо средства, док радове изводе заводи за заштиту споменика културе.

□ *Водите ли рачуна и о највећем српском стратишту – Јасеновцу?*

– То није у нашој надлежности, иако је то стварно највеће страстиште српског народа. Јасеновац је у надлежности Републике Хрватске.

□ *У припреми је нови закон о борачко-инвалидској заштити. Шта од њега може да се очекује?*

– Нови закон треба да прочисти шуму прописа који постоје у овој области и поједностави заштиту, учини је доступнијом и лакше примењивом. Омогућиће да уведемо јединствени евиденциони систем чије ће коришћење побољшати и само планирање заштите, њену пројекцију у будућности, правце развоја... Попу-

лација коју покривамо стари, а обнавља се искључиво ратовима. То ствара могућност, ако на одговарајући начин планирамо, да се заштита не само прошири, већ и продуби. Има много тога што би могло да се планира и уради, али морамо створити законски основ. Наше службе у општинама треба да се ослободе превеликог администрирања и добију време

које ће посветити конкретним људима и њиховим проблемима. Након новог закона и увођења информационог система (који је управо у фази имплементације!), те службе имаће више времена, рецимо, да обиђу родитеље полог борца, поразговарају, сагледају њихове потребе, предложе решења...

Дакле, дигитални информациони систем – евиденциони и исплатни – управо уводимо. Јуче смо завршили обуку наших људи у Златиборском округу, а до краја маја обучићемо све своје службенике за употребу тог система.

Нацрт закона је готово завршен и скоро у потпуности усаглашен са представницима корисника. Остали су неки детаљи, након чега је спреман за улазак у скупштинску процедуру. Нажалост, у међувремену су расписани избори и све ће морати да чека нову владу. У закону на којем радимо, између осталог, предложили смо и стварање фонда за решавање стамбених потреба корисника, што би, ако се прихвати, било јако значајна новост.

□ *Сектор за борачко-инвалидску заштиту Министарства рада и социјалне политике, Удружење бораца ратова деведесетих РС и многи истакнути стручњаци који се баве том проблематиком, учествују у дугорочном пројекту „Процена здравственог стања и здравствених потреба бораца ратова деведесетих РС“. Монографија о ратној психотрауми српских ветерана почетни је корак пројекта. Који је следећи?*

– Радимо истраживања у којима процењујемо опште здравствено стање те популације, при чему смо пошли од дефиниције здравља Светске здравствене организације, која га види као укупно социјално, психичко и физичко благостање. Анализе прве фазе истраживања биће готове за око месец дана. Срединама маја почињемо други круг истраживања, који се односи искључиво на менталне проблеме. Потом нам следи изра-

да националне стратегије за помоћ ветеранима, која ће бити представљена јавности у октобру, ако све буде било по плану. Стратегија ће послужити Влади као смерница за доношење одговарајућих одлука о помоћи борцима, почев од лечења до запошљавања. Стратегија мора да предвиђа начин како да борци економски ојачају, иначе нема смисла. Јер, ако се он врати од лекара и види да му деца немају шта да обуку или да нема довољно хране на столу, чему све остало? Значи, мере помоћи морају да буду свеобухватне.

□ *Однос државе према учесницима рата, пре свега повређеним, другачији је од односа друштва, или бар једног његовог дела, врло спремног да све борце прогласи ратним злочинцима или их сакрије под тепих. Претпостављам да борци*

Ако уопште нешто треба да се глорификује, онда је то одбрана земље, а за здраве и пунолетне мушкарце је то уставна обавеза, која се од памтивека поштује и испуњава.

***

Заштита која се пружа корисницима борачко-инвалидске заштите, нажалост, никада не може вратити изгубљено здравље, или погинулог борца, али имајући у виду оно чиме Србија у овом тренутку располаже, можемо рећи да они нису заборављени.

нису очекивали фанfare по повратку у мирнодопски живот, али ни негирање. То сигурно доноси бројне проблеме?

– Наша земља није учествовала у ратовима у Босни и Хрватској, али добровољци јесу. И то је легитимно. Они су помагали српском народу у Босни и Херцеговини и Крајини. Сад су ти људи овде. Овде је и неколико стотина хиљада бивших држављана БиХ и Хрватске – сада су грађани Србије. Значи, овога тренутка у Србији има неколико стотина хиљада учесника ратова. Тако да сада имамо стање да држава није била у рату, а стотине хиљада држављана јесу; па се онда разлози због којих су вођени ратови тумаче на различите начине, а тек кад се разне дефиниције изричу из политичких разлога, тада постоји безброј *истина* о том делу наше историје...

Уосталом, ни раније није било боље... Ми још не знамо колико је тачно Срба изгинуло у Првом светском рату, а камоли у Другом или током деведесетих. Сектор сада скупља документацију из свих могућих архива и извора са списковима наших војника погинулих у Првом светском рату, како бисмо направили јединствену документацију и ставили је на сајт да би била свима доступна... Зашто документација није сређена пре 60, 70 година? Не знам. Вероватно је постојао неки пречи посао.

Ми се још нисмо одредили ни према много ранијим историјским догађајима, те стога није никакво чудо да то није учињено ни према ратовима из деведесетих. Одатле произлазе и многи проблеми с којима се борци данас срећу. Нико од њих није очекивао фанfare по повратку из рата, али одређено поштовање – свакако. Па многи од њих су деца или унучи партизана, који су имали сасвим другачији третман. А сада се негативна мишљења о њима генерализују, што је апсолутно некоректно. Или им се додворавају, не би ли се купили неки политички поени. Ретко ко покушава и жели да стварно уђе у суштину њихових проблема и помогне.

Непотребна глорификација ветерана такође је само политички мотивисана. Ако уопште нешто треба да се глорификује, онда је то одбрана земље, а за здраве и пунолетне мушкарце је то уставна обавеза, која се од памтивека поштује и испуњава. По мени, апсолутно нормална ствар...

О нашем односу према историји и коначно о себи, говори и чињеница да је у Израелу, у Музеју холокауста Јад Вашем, логор Старо сајмиште у Београду представљен као логор смрти, а Јасеновац као пролазни концентрациони логор. Сви ми знамо да је истина другачија, да је разлика немерљива и шта је био Јасеновац, али нисмо се потрудили да то и документујемо. И то је један од наших генералних проблема. Мислимо да је истина сама по себи довољна. Али није, морамо се потрудити и представити је тамо где треба. Слушајте и ово – међу народима правед-

ницима, који су помагали Јеврејима у Другом светском рату, у Јад Вашему наведени су сви народи бивше Југославије, сем Срба, који су представљени као Југословени!

Не бих да преувеличавам улогу Срба у тој часној активности, али је апсолутно сигурно да смо и у томе предњачили... За такву поставку у музеју нису криви Јевреји, јер су употребљавали документацију која им је достављена. Наравно, ми смо сада покренули све што смо могли да се то промени. Али, до тога није морало да дође и не би дошло да смо о томе водили рачуна, као што су други...

□ *Збуна постоји и о Равногорцима. Држава им је признала право на борачку и инвалидску заштиту, али она је тешко остварива...*

– Проблем настаје када треба доказати статус припадника равногорског покрета, будући да равногорске документације углавном нема. Доказни поступак по актуелном закону предвиђа комисије и још нешто што обавезује – учешће чланова Субнора у њима, а они то неће да раде. И тако имамо ситуацију да право на борачку и инвалидску заштиту Равногораца званично постоје, али практично не могу да се користе.

□ *Парадоксално је да се некадашњи противници на ратштима бивше Југославије данас сарађују и размењују искуства у решавању сличних проблема.*

– Сви борци, било из Хрватске, Србије, БиХ, унеколико се налазе у сличној ситуацији. Због тога једни друге најбоље разумеју. Удружења ратних ветерана из бивших СФРЈ република прилично добро међусобно комуницирају. Деле сличне проблеме и осећај да су се други окористили њиховом муком, да су били обично топовско месо... Колико су у томе у праву, друго је питање – ја говорим о осећању које је изузетно често...

□ *Као непосредни учесник рата, врло сте свесни рањивости тих људи. У чему се она највише огледа?*

– Кад човек оде у рат, он прво установи да се нашао у јако опасној ситуацији у којој може изгубити главу, а трауматски догађаји су свакодневни. Ко може остати миран када му је друг изрешетан? Дошли су пуни прича о отаџбини и помагању браћи, а суочили се са најружнијом страном живота. По повратку кући, не само да њихову жртву нико није уважавао, да их нико низашта није питао, да су им породице на ивици опстанка, него су – у коначном – од њих имали користи други, а они само штету. Многи су психотрауматизовани, пре свега некадашњи логораши, злостављани су најокрутније и физички и психички...

Немоћ ветерана да разумеју у потпуности сопствену улогу у друштву, али и процесе који се у том друштву одвијају – чини их изузетно рањивом популацијом, јер нису у стању да се прилагоде околини и укључе у свакодневни живот... Стога им је потребна помоћ свих.

Развијајући заштиту ветерана, желимо, поред осталог, да схвате да их друштво није одбацило и да се оно што су учинили мора поштовати. ■

Снежана ЂОКИЋ
Снимио Г. СТАНКОВИЋ

Национална стратегија за помоћ ветеранима мора да предвиди начин како да борци економски ојачају, иначе нема смисла.

***

Немоћ ветерана да разумеју у потпуности сопствену улогу у друштву, али и процесе који се у том друштву одвијају – чини их изузетно рањивом популацијом, јер нису у стању да се прилагоде околини и укључе у свакодневни живот... Стога им је потребна помоћ свих.

СРПСКИ ВЕТЕРАНИ

У Централном Дому Војске Србије у Београду, недавно је представљена монографија „Ратна психотраума српских ветерана“, чији је издавач Удружење бораца рата Републике Србије од 1990. године општинске Звездара. У писању радова, осим уредника монографије др Жељка Шпирића, доцента на Клиници за психијатрију ВМА, учествовали су проф. др Гордана Дедић, доц. др Радомир Самаршић и доц. др Гордана Мандић-Гајић са Клинике за психијатрију ВМА, др Миланко Чабаркапа, доцент на Одељењу за психологију Филозофског факултета у Београду, др Милорад Тодоровић, доцент на Катедри за психологију Филозофског факултета у Косовској Митровици и др Владимир Јовић, извршни директор „Центра за рехабилитацију жртава тортуре“ из Београда.

Објављивање монографије помогли су Министарство културе и Министарство рада и социјалне политике.

NAFTNA INDUSTRIJA SRBIJE
PETROL

dopunjujemo se...

www.petrol.nis.yu

ЦРНА ГОРА И НАТО

У панел дискусији на Правном факултету у Подгорици, представник НАТОа у Црној Гори Рок Косирник, о могућности Црне Горе да уђе у Алијансе, рекао је да је њено суверено право да сама одлучи хоће ли у тај савез ући као демилитаризована земља или са оружаним снагама. Либерална партија Црне Горе (ЛПЦГ) саопштила је да је та изјава потврда исправности њеног става о демилитаризацији.

Министарство одбране оценило је да Црна Гора не може бити ни демилитаризована ни војно неутрална земља.

Коментаришући позивање ЛПЦГ на пример Исланда, као демилитаризоване земље, Министарство одбране Црне Горе навело је да та земља није демилитаризована, јер има добро обучену обалску стражу и ваздушну одбрану, а на њеној територији се налазе и америчке војне базе. ■

СПРАЗУМ САД И МАКЕДОНИЈЕ

Македонски амбасадор у САД Зоран Јолевски изјавио је да ће Македонија и Америка 7. маја у Вашингтону потписати билатерални војно-технички споразум којим ће та земља „гарантовати безбедност Македоније“.

Сједињене Америчке Државе најавиле су потписивање тог споразума после самита НАТОа у Букурешту почетком априла, на којем Македонија није добила позив за чланство у Северноатлантској алијанси због нерешеног спора са суседном Грчком око назива државе. Војно-технички споразум представља гаранцију безбедности Македоније до учлањања у НАТО. ■

УНИШТАВАЊЕ МУНИЦИЈЕ У БИХ

Држава БиХ и њени ентитети – Република Српска и Федерација – недавно су склопили Споразум о покретној војној имовини. Министарство одбране и Оружане снаге БиХ почели су израду планова за преузимање перспективне војне имовине, њено пребацивање и задуживање по јединицама војске.

Према информацијама које је изнела Комисија Парламента БиХ за одбрану и сигурност, у БиХ се налази око 35.000 тона муниције која није одекватно ускладиштена. Начелник Заједничког штаба Оружаних снага БиХ генерал-пуковник Сифет Поцић изјавио је да ће се сва нестабилна муниција и оружје ускоро уништити, те да ће се то обавити у складиштима у „Трому“ Добој и „Претису“ Вогошћа. ■

ПОВРАТАК ФРАНЦУСКЕ

Председник Никола Саркози најавио је на самиту НАТОа у Букурешту да до краја године жели да закључи процес повратка Француске у војну команду Северноатлантске алијансе.

Ово укључивање Француске у структуру Савеза могло би да буде званично саопштено на следећем самиту НАТОа, у априлу 2009. године.

Француска се у фебруару 1966. године, у време председника Шарла де Гола, повукла из заједничке команде НАТОа, иако није напустила Алијансу. Тада је и седиште НАТОа пресељено из Париза у Брисел. ■

САРАДЊА БРАЗИЛА И РУСИЈЕ

Бразил и Русија постигли су споразум о заједничком развоју борбених авиона и лансирних рампи са сателитским навођењем.

Бразилски министар за стратешке послове Роберто Мангабеира Унгер изјавио је да ће споразум допринети развоју пете генерације борбених авиона, што је најмодернија врста таквог типа летелице.

Споразумом, који су потписали представници бразилских и руских власти, предвиђена је изградња ракета за лансирање неколико врста сателита у орбиту. ■

ЦИВИЛНА ОБНОВА АВГАНИСТАНА

Немачка ће знатно повећати помоћ за цивилну обнову Авганистана, најавио је немачки министар одбране Франц Јозеф Јунг. Средства за цивилну обнову Авганистана треба да буду повећана у овој години са 80 на 140 милиона евра, а до 2010. године Берлин ће, како је најављено, ставити на располагање суму од око 900 милиона евра.

Немачка војска је спремна да се још више ангажује у обуци авганистанских безбедносних снага. Поред Косова, Немачка има највећу војну мисију у Авганистану, где је ангажовано близу 3.000 војника. ■

Пише
Александар РАДИЋ

НОВЕ ВЕЗЕ СТАРИХ САВЕЗНИКА

За сада нема прецизних података о одбрамбеним пословима Русије и Либије зато што су председници Путин и Гадафи потписали документ о правилима поступања са поверљивим информацијама. Међутим, формалних препрека за послове нема, јер је Путин лично у новембру 2003. године потписао указ о укидању санкција Либији. Са пакетом конкретних економско-одбрамбених мера он је лично промовисао нову руску политику окренуту ка обнови веза са традиционалним савезницима.

Нико не може замислити бившег руског председника Владимира Путина као пензионера. Сада не седи у председничком кабинету, али има све шансе да остане алфа и омега у листи моћи руске државе. Личним ауторитетом он ће вероватно директно утицати на сва питања од посебног значаја за Русију. Модел по коме ће у будуће Путин решавати проблеме може да се сагледа у недавној посети Либији у којој се као саговорник Моамера Гадафија побринуо да оживи годинама релативно слабе везе две државе. Са пакетом конкретних економско-одбрамбених мера он је лично промовисао нову руску политику окренуту ка обнови веза са традиционалним савезницима.

Све има своју цену и зато је Москва, да би се вратила у послове у северној Африци, прво пристала да се одрекне позамашне суме од четири и по милијарде америчких долара са либијских рачуна за набавке наоружања током осамдесетих година. Руси су преживели и без тог новца и сада се мора даље. Путин се одрекао старих послова и заузврат „на руке“ добио нове, тешке више милијарди долара.

Гадафи сада ужива плодове раста цена нафте и зато се враћа старим плановима за изузетно амбициозни развој инфраструктуре у вредности и до 50 милијарди долара. Први нови послови су пруга између Сирте и Бенгазија, затим истраживачки подухвати у потрази на изворима нафте, а следе послови у великом програму модернизације оружаних снага Либије. На листи планираних набавки налази се готово све – од пешадијског наоружања за елитне јединице до савремених вишенаменских борбених авиона.

У првим годинама власти либијски вођа се на болан начин дистанцирао од до тада свемоћних америчких фирми и морао се наоружати на истоку. У низу великих аранжмана седмдесетих година увезене су енормне количине, ако се има у виду популација Либије, у то време савременог наоружања. Само је 1974. године у једном пакету наручено 288 авиона из СССР-а. Велико тржиште отворило се и за чланице Варшавског пакта, али и за бившу СФРЈ одакле су Либијци набавили школско-борбене авионе *галеб* и *јастреб*, противавионска оруђа, бродове.

Посебно важни послови односили су се на присуство фирми из СФРЈ у стварању до тада не постојеће инфраструктуре оружаних снага – аеродрома, касарни, лука, ремонтних завода, школских установа. Проблеми су настали средином осамдесетих због пада цене нафте – пресушили су извори финансирања и отказани су бројни већ покренути послови. Либијци су прекинули плаћање свим савезницима и Москви су ускратили поменути новац кога се Путин сада и формално одрекао.

Пошто проблеми обично не долазе сами, Гадафи се осим са сломом буџета морао суочити и са конфликтом са Американцима и водећим силама НАТО. Нашоа се под притиском због подршке терористима који су уништили иамбо џет пун путника. Гада-

фи се вратио у главне светске токове почетком 2004. године после низа потеза усмерених на придобијање подршке Вашингтона. Либијци су се придружили рату против тероризма и одрекли се амбиције да поседују оружје за масовно уништавање. Уједињене нације наградиле су Либију укидањем ембарга на послове са наоружањем, чиме су отворене могућности за обнову либијских оружаних снага, које су током дугогодишње изолације остале без доброг дела техничких ресурса.

За почетак, оружане снаге Либије покренуле су ремонт школских авиона. Предстоји и модернизација, а Гадафи жели ескадрилу савремених вишенаменских борбених авиона. И Французи су покушали да се врате на старо тржиште. Председник Никола Саркози лично се побринуо да Гадафи сазна да може рачунати са 18 *рафала* француске производње ако жели да види те авионе са зеленим ознакама Либије.

Руси, наравно, не желе да се одрекну свог удела у пословима и сада нуде целовит аранжман за ремонт и модернизацију дела наоружања које Либија већ има у пакету са новим средствима ратне технике. Листа артикала тек ће бити формирана и накнадно ће се сазнати шта се ту све налази. Ипак може се претпоставити да ће Руси понудити Либијцима да изабере неки или неке од савремених авиона. У понуди су вишенаменски деривати породице Су-27, модернизовани МиГ-29СМТ и, као фаворит за одбрану ваздушног простора ловац за превласт у ваздуху, МиГ-31. Либијцима су такође потребни и школски авиони прилагођени потребама обуке пилота на новим борбеним авионима. Руси нуде избор између Јак-130 и МиГ-АТ.

Поред тога Либијци су показали велико интересовање и за развој система ПВО. Неће бити изненађења ако на листи за набавке буду и неки од ракетних система С-300ПМУ-2 или С-400, и системи кратког домета *панцир*. Ти системи постали су извозни хит руских фабрика у пословима са државама трећег света.

Осим ваздушних снага, које ће бити приоритет у модернизацији, Либија намерава да усаврши тенкове Т-72 и борбена возила пешадије БМП-1 или набави нова борбена возила. Сада су у инвентару оружаних снага те земље доминантни застарели Т-55. Биће модернизовани и системи веза, а планирана је и набавка нових командно-информационих система.

Гадафи такође жели да ојача флоту патролних бродова за отворено море, што ће свакако бити шанса за нове послове са Русима.

За сада нема прецизних података о одбрамбеним пословима Русије и Либије, између осталог зато што су два државника потписала и документ о правилима поступања са поверљивим информацијама. Међутим, формалних препрека за послове нема, јер је Путин лично новембра 2003. године потписао указ о укидању санкција Либији. ■

ВИШЕСТРУКО ОПРАВДАНА УПОТРЕБА

Пише
доц. др Дане СУБОШИЋ

Ефекти коришћења несмртоносних оружја недвосмислено доказују да за њихову употребу има све више оправдања. У условима који су својствени савременим безбедносним опасностима, њихова примена смањује вероватноћу настанка грешака и не наноси трајне штетне последице по људе и по материјална добра која користе или им могу користити.

Правилна употреба несмртоносних оружја не изазива трајне штетне последице по живот и здравље лица која су им изложена, што искључује трошкове њихове касније санације, односно осигурања, лечења, сахране... Несмртоносна оружја доприносе повећању економичности њихове употребе и на два посредна начина. Онемогућавањем терориста спречава се и њихово дејство против материјалних добара, чиме се у појединим случајевима штити и безбедност њиховог окружења. Наведени став потврђује пример неспособности отмичара у московском позоришту „Дубровка“ да након емитовања смирујућих агенаса активирају барем део од око 120 килограма експлозива којим су располагали, иако су несумњиво имали самоубилачке намере.

Поред тога, смирујући агенси омогућавају брже ангажовање противтерористичких јединица, што се може илустровати тиме да је до наведене акције у Москви дошло током трећег дана отмице, док је у сличним случајевима (нпр. више стотина талаца, затворени објекат и др.) њихово ослобађање започињало знатно касније, као у јапанској амбасади у Лими (Перу) 1997. године. Наиме, тада је принудна акција ослобађања талаца (у тим условима била једина могућа) започела током 126. дана трајања отмице.

■ УСПЕШНОСТ ПРИМЕНЕ

Успешност представља однос ефикасности и економичности. При томе, тежи се наравно да ефикасност варијанти ангажовања буде што већа. Успешност примене несмртоносних оружја може се разматрати на примени смирујућих агенаса током ослобађања талаца из московског позоришта „Дубровка“. Наиме, имајући у виду бројност и наоружаност отмичара током отмице грађана у московском позо-

ришту, крајем 2002. године, постигнут је одговарајући успех емитовањем (не)смртоносног гаса противтерористичке јединице „Алфа“. При томе, међу руским специјалцима није било погинулих и повређених.

О успешности примене несмртоносних оружја на посредан начин сведоче и лица која су била тооци у „Дубровки“. Наиме, изјаве о понашању отмичара говоре о њиховој бруталности, непопустљивости и самоубилачким намерама. Ова обележја терориста доносиоцу одлуке о ослобађању талаца употребом несмртоносних оружја била су позната од ослобођених талаца и захтева отмичара. То да се он у наведеним условима определио баш за несмртоносна оружја и одговарајућу варијанту, као и успех који је из успешне реализације такве одлуке резултирао, говори о томе да су наведена средства ваљан избор у решавању најтежих безбедносних проблема.

■ СВЕ КРАЋЕ ВРЕМЕ ДЕЈСТАВА

Минимизација времена решавања проблема испољава се у два поткритеријума. Први је време изазивања жељеног ефекта, а други је њихово трајање. Онеспособљавање лица активирањем акустично-оптичких несмртоносних оружја (нпр. „шок“ бомби) тренутно је, а ефекат траје од неколико до 45 секунди, зависно од услова у којима је лице онеспособљено (врста и број средстава, близина експлозије, затвореност простора и др.).

Утицај хемијског несмртоносног оружја на минимизацију времена трајања варијанти ангажовања противтерористичких јединица истражује се посебно за лепљиве пене, смирујуће агенсе и надражљивце. То је последица различитости брзине изазивања и трајања ефеката који се постижу употребом сваке од наведених врста хемијских несмртоносних оружја.

Спречавање лица да користе материјална добра на која су нанете одговарајуће количине лепљиве пене тренутно је, док такав ефекат траје око 15 минута од тренутка њиховог доношења на жељену површину. Дакле, брзим спречавањем коришћења материјалних добара од лица која угрожавају безбедност, које уједно и довољно дуго траје, на посредан начин побољшава се безбедност самих грађана, припадника противтерористичких јединица, материјалних добара и њихових окружења. Добија се време које различитим начинима експлоатисања може створити услове да се они дефинитивно савладају.

Онеспособљавање лица смирујућим агенсима готово је тренутно, док такав ефекат траје довољно дуго да би био експлоатисан, што потврђује недавно изведена акција ослобађања талаца из позоришта „Дубровка“. Међутим, брзим онеспособљавањем лица која угрожавају безбедност, које је уједно и довољног трајања, на посредан начин побољшава се безбедност самих грађана, припадника противтерористичких јединица, материјалних добара и њихових окружења, јер се тиме стварају одговарајући услови за њихово дефинитивно савладавање и уклањање силе или претње којима су спроводили сопствене активности.

Током ослобађања талаца из „Дубровка“, већ током трећег дана од почетка отмице, донета је и реализована одлука којом се предвиђа употреба смирујућих агенаса, што је у условима неизвесности која је владала током њеног доношења веома брзо. У сличној ситуацији у којој нису коришћена несмртоносна средства принуде (ослобађање око 500 талаца из јапанске амбасаде у Лими, Перу, 1997. године), одлука је реализована тек 126. дана од узимања талаца.

Онеспособљавање лица помоћу надражљиваца готово је тренутно, док такав ефекат траје од 10 до 20 минута. Надражљивци се употребљавају тако да изазивају ефекте готово тренутно. На при-

мер, хемијске спреј боце није добро користити ако се ефекат не постиже тренутно, због „дохватне дистанце“ са лицем против кога се користи. Брзим онеспособљавањем лица која противправно угрожавају безбедност, које и довољно дуго траје, на посредан начин побољшава се безбедност самих грађана, припадника противтерористичких јединица, материјалних добара и њихових окружења, јер се тиме стварају одговарајући услови за њихово дефинитивно савладавање и заклањање објеката заштите, али и самих припадника наведених јединица.

Онеспособљавање лица активирањем електричних несмртоносних оружја тренутно је (0,25 до 0,5 секунди), док такав ефекат траје око 15 минута. Тренутним онеспособљавањем лица која њихову безбедност угрожавају на посредан начин побољшава се безбедност самих грађана, припадника противтерористичких јединица, материјалних добара и њихових окружења, јер се тиме стварају одговарајући услови за њихово дефинитивно савладавање и нестанак потенцијала којима су спроводили дотадашње активности.

Утицај кинетичких несмртоносних оружја на минимизацију времена трајања варијанти ангажовања противтерористичких јединица разматра се посебно за истоимену муницију, бомбе и мине, с једне, и заустављаче возила, са друге стране. То је последица различитости ефеката који се постижу употребом сваке од наведених врста хемијских несмртоносних оружја, али и брзине њиховог изазивања, односно трајања.

Онеспособљавање лица кинетичким несмртоносним оружјима (осим заустављача возила) је тренутно, док такав ефекат траје различито, у зависности од тога са које даљине је погођено лице, каквих је физичке конституције, здравља... Без обзира на наведену зависност, сматра се да онеспособљавајући ефекти трају довољно дуго да се лица против којих се наведена средства користе могу савладати, током експлоатисања њихових ефеката, а с циљем успешног окончања задатака. Брзим онеспособљавањем лица која

безбедност угрожавају, које уједно и довољно дуго траје (што у случају потребе омогућује максимизацију трајања варијанти, која може бити начин да у неповољним условима варијанта буде успешно окончана), на посредан начин побољшава се безбедност самих грађана, припадника противтерористичких јединица, материјалних добара и њихових окружења, јер се тиме стварају одговарајући услови за њихово дефинитивно савладавање, нестанак потенцијала којима су спроводили дотадашње активности и заклањање објеката заштите.

■ ОПТИМИЗАЦИЈА ПРЕПАДА

Оптимизацији варијанти препада, заседа и обезбеђења по критеријуму минимизације времена решавања проблема, између осталог, допринели су брзина изазивања ефеката несмртоносним оружјима (готово тренутно, док је у случају надражљиваца оно дужине до једног минута), њихово трајање (до 45 секунди у случају „шок“ бомби и њима по ефектима сродним средствима, 15 минута од доношења лепљивих пена, 10 до 20 минута од престанка изложености лица дејству надражљиваца, 15 минута у случају електричних средстава, чак и до 30 минута у случају неспособности организма да да онеспособљавајуће ефекте брже превазиђе, ...) и брзина доношења одлука о изазивању ефеката који се њима постижу, при остварењу обавезних потциљева. Наиме, варијанте препада, заседа и обезбеђења, које подразумевају употребу несмртоносних оружја, воде минимизацији времена и из тог разлога што скраћују време доношења одлуке, које је пре њиховог увођења у најопштијем случају представљало избор између непринудних овлашћења,

Димна бомба

као што су упозорење и наређење и принудних, односно примене ватреног оружја.

У случају лепљивих пена, надражљиваца и кинетичких несмртонских оружја (осим заустављача возила) утврђен је њихов утицај на варијанте ангажовања противтерористичких јединица „подесивошћу времена њиховог трајања“, што значи да осим минимизације, наведена средства могу допринети и максимизацији времена њиховог извођења. Тај утицај може бити пресудан по успешност варијанти у неповољним околностима, јер се „куповином времена“ стварају услови за ваљаније доношење одлука, прегруписавање снага, пристизање појачања... При томе, треба имати у виду да максимизација времена трајања има негативан утицај на вишекритеријумску оптимизацију варијанти по критеријумима економичности, а посредством тога и ефикасности. Ипак, уз одговарајуће међусобно рангирање критеријума по значају могуће је доделити такве тежине критеријумима да су позитивне последице максимизације времена такве, да су веће од оних које су негативне.

С обзиром на то што је наведеним примерима препада, заседа и обезбеђења потврђено да су употребом несмртонских оружја успешно решавани најсложенији безбедносни проблеми, може се рећи да по критеријуму „лодесивости времена трајања“ (схваћеном као минимизација или максимизација времена трајања варијанти, у зависности од потребе) наведена средства доприносе оптимизацији варијанти којима се њихово коришћење предвиђа.

■ ВИСОКА ПОУЗДАНОСТ

Током препада, заседа и обезбеђења која изводе противтерористичке јединице потребно је онеспособити лица против којих се средства принуде користе, а да при томе не буду повређени грађани и припадници противтерористичких јединица, односно нанете штете материјалним добрима и њиховом окружењу. У нејасним ситуацијама, присутним у савременим конфликтним ситуацијама, може доћи до мешања лица против којих се користи принуда, грађана и припадника противтерористичких јединица. Поред тога, намере појединаца и група могу наводити припаднике противтерористичких јединица на доношење погрешних одлука, чије последице могу бити дејство по недужним грађанима, прекомерна употреба силе, дејство по властитим снагама.

На пример, услед неадекватне примене овлашћења, као што су упозорење или наређење, омогућава се време нападачу да изазове смрт, рањавање, повреду и друге последице по грађане и припаднике противтерористичких јединица. Томе треба додати могућност дејствовања ватреним оружјем против лица, због сумње да угрожавају безбедност грађана, одређених личности, објеката или јединица, а она их заправо провоцирају безопасним предметима или активностима. О томе сведочи следећи пример!

Погрешно процењујући намере возача да ће угрозити безбедност грађана, објеката, других вредности и њих самих, припадници противтерористич-

ких јединица на контролним пунктовима отварају ватру на возила и лица у њима. Издавање упозорења и наређења лицима која су у њима, поготову када се не зна њихов језик, готово да је бесмислено, посебно због мањег видног поља лица којима су она упућена и смањене чујности унутар њих, јер ради мотор. С друге стране, неопходно је избећи евентуалне непотребне и штетне жртве, као последице паљбе по возилу ради његовог заустављања. Из тог разлога неопходно је на сигуран начин зауставити возила, уз што мање штете. Томе управо доприносе заустављачи возила.

Поред тога, негативне последице по друге људе могу се изазвати на лицу места дејством ватреним оружјем, тако што је погођено лице невинно, уз истовремени промашај нападача. Најзад, све наведене последице могу се неповољно одразити по противтерористичке јединице и институције у чије име делују јер ће јавно мњење негативно реаговати на такве догађаје. О томе сведочи америчко ангажовање у Ираку, које садржи најновије примере примене прекомерне силе, која је испољавана у више наврата, посебно на пунктовима за контролу саобраћаја и током грађанских нередата. Посебно су негативне реакције јавног мњења биле поводом погибије цивила у комбију на контролном пункту код града Наусафа и више случајева грађанских нередата који су се догодили у ближој и даљој околини Багдада током којих су америчке снаге отварале ватру на грађане (за које снаге САД тврде да су их напали, између осталог и ватреним оружјем).

Поузданост изазивања жељених ефеката употребом електричних несмртонских оружја веома је висока. Наиме, приликом досадашње употребе утврђена је поузданост ошамућујућих пиштоља у 86 одсто случајева. С друге стране, „тејзери“ остварују поузданост изазивања жељених ефеката у најмање 99 одсто случајева употребе.

Поред тога, мађарска муниција РА-63, калибра 9 милиметара, онеспособљава лица, а нешкодљива је за материјална добра, што је посебно значајно за савладавање отмичара у ваздухопловима, док су у лету. У таквим ситуацијама, због потенцијалног оштећења виталних инсталација, веома је ризично да особље безбедносних служби савладава отмичаре употребом ватреног оружја. Њиховим оштећењем може доћи до пада ваздухоплова и изазивања несалгедивих штета, сличних онима које су наступиле 11. септембра 2001, у Њујорку.

Из наведених потенцијала појединих врста несмртонских оружја може се закључити да у условима који су својствени савременим безбедносним опасностима, њихова примена смањује вероватноћу настанка грешака, тиме што ефектима које изазивају отклањају проблем у целини или делимично, онеспособљавањем лица за које се претпоставља да могу угрозити безбедност грађана, припадника противтерористичких јединица, материјалних добара и њиховог окружења, без трајних штетних последица по њих и по материјална добра која користе или им могу користити. На тај начин избегавају се или смањују трајне штетне последице за које се накнадно може утврдити да су непотребне (или су на основу трајности штета и одговарајућег сплета околности исконструисане), чиме се уједно повећава вероватноћа успешног реализовања варијанти препада, заседа и обезбеђења, то јест њихова поузданост. ■

(Крај)

НЦ „Одбрана“, Браће Југовића 19, 11000 Београд
тел: 011/ 3241-026, телефакс: 011/ 3241-363,
жиро рачун: 840-49849-58

НАРУЦБЕНИЦА

Наручујем _____ примерака књиге по цени са полустом 496,80 д.

Купац _____
/име, очево име, презиме/

Улица и број _____

Место и број поште _____ телефон _____

Датум _____ Потпис наручиоца _____

Наруџбина се плаћа унапред. Уз наруџбеницу послати доказ о уплати целокупног износа увећаног за поштарину у износу 100 динара. Рекламације у случају неуручивања књиге/а примамо у року од 30 дана.

ДОГОДИЛО СЕ...

1. мај 1886.

Широм Сједињених Америчких Држава одржано је око 5.000 штрајкова незадовољних радника који су захтевали осмочасовно радно време. Трећег и четвртог маја у Чикагу је дошло до сукоба између радника и полиције у којима је било и жртава. У знак сећања на погинуле раднике на Првом конгресу Друге интернационале, у Паризу 1889. године одлучено је да се 1. мај прогласи за међународни празник рада.

1. мај 1945.

Након дејстава у Јулијској крајини, јединице Југословенске армије продиру у Трст. То је изазвало оштар протест западних сила које су од Југославије захтевале да повуче своје трупе из Трста. Тршћанско питање је остало спорна тачка у односима Југославије и Италије све до октобра 1954. године када су две земље потписале споразум.

5. маја 1862.

У војсци Кнежевине Србије донето *Устроение военог министарства*. У оквиру министарства војног тада су се налазиле народна и стајаћа војска, као и војни заводи.

5. мај 1919.

Уручивањем мировних услова немачкој делегацији, завршена је Версајска мировна конференција. Немачка јавност доживљавала је одлуке Конференције као „версајски диктат“ и велику неправду учињену немачком народу.

6. мај 1830.

По наредби кнеза Милоша Обреновића у Пожаревцу је на Ђурђевдан 1830. године почела обука по-

себно одабраних војника. Након обуке и полагања заклетве, кнез Милош их је узео за своје лично обезбеђење које је назвао *Гардија*. Наређењем начелника Генералштаба из 1994. године 6. мај одређен је за Дан Гардијске моторизоване бригаде.

6. мај 1867.

Последњи турски војник напустио је Београд. Одлазак турских војника из Србије био је предвиђен ферманом који је 18. април 1867. године прочитан у Београду и којим је турска влада предала Београд, Шабац, Смедерево и Кладово на управу српским властима. Турска застава остала је да се вијори на Београдској тврђави све до стицања независности 1878. године.

8. мај 1980.

У Београду је сахрањен председник СФРЈ Јосип Броз Тито. Сахрани су присуствовали највиши представници више од 120 земаља и 200 партија. Директан пренос сахране преузеле су телевизијске станице из више од 40 земаља.

9. мај 1945.

Немачки фелдмаршал Вилхелм Кајтел ратификовао је у Берлину завршни документ о окончању Другог светског рата. У име савезника документ су потписали совјетски маршал Георгиј Жуков и британски генерал Артур Тедер. Документ о безусловној предаји Немачке претходно је потписан 7. маја у Ремсу.

9. мај 1950.

Министар иностраних послова Француске Робер Шуман упутио је позив за помирење Француске и Немачке и предложио стварање Заједнице за угљ и челик, претходнице Европске уније. Шуманов план је 1951. године потписало шест земаља. Овај датум обележава се као Дан Европе.

МАЈСКА СКУПШТИНА У СРЕМСКИМ КАРЛОВЦИМА

Велика народна скупштина одржана је у Сремским Карловцима од 13. до 15. маја 1848. године. Уочи и у току Мајске скупштине у Карловцима се нашло много света из свих крајева српства. Поред делегата било је грађана, сељака, граничара и омладинаца, гостију из Србије и Хрватске. Све је било у националном романтичарском заносу, све у тробојама са игром и песмом. Укупно је било представника 175 општина Карловачке, Бачке, Будимске, Вршачке, Горњокарловачке, Пакрачке и Темишварске епархије. На дан 1(13). маја, после свечаног богослужења, митрополит Рајачић отворио је скупштину говором да Срби морају своја природна, политичка и верска права повратити и поново их уживати. Митрополит је упозорио да Срби морају радити као народ слободан и славан, паметан, зрео и mudar и достојан српске славе. Истога дана скупштина је извикала Рајачића за патријарха, а за војводу Стевана Шупљика из Огулинске регименте, који се у то време налазио на италијанском бојишту са граничарском војском, па о дешавањима није ништа ни знао. Пошто је 1(14). маја била недеља и скупштина није радила, трећег дана, односно 3(15). маја, донети су закључци који су се односили политички положај Срба. Срби у Војводини проглашени су „за народ политичко слободан и независан под домом аустријским и обштом круном угарском“. Огромна већина Срба је у првом заносу прихватила закључке Мајске скупштине, али било је и оних који су их сматрали за претурале, чак штетне и врло опасне. Јаков Игњатовић је на самој скупштини почео говорити да се треба *манути* Војводине и Мађара и окренути се према Србији, њеном увећању и обнови Душановог царства, али га је маса готово премлатила. Аустријска и мађарска влада нису признале српску аутономију.

ДУЖНОСТИ ВОЈНИХ СВЕШТЕНИКА

Министар војни и морнарице Ђенерал Милош Васић прописао је 4. маја 1922. године *Правило о дужностима војних свештеника*, којим је регулисано обављање свих вероистоведних послова у војсци и морнарици, као и с њима у вези административних послова. Све те дужности свештеник је вршио у складу са црквено-верским прописима одређене вероисповести и у складу са војним и државним законима. Посебне дужности биле су сложеније и детаљно описане у шеснаест тачака. Војни свештеник је био дужан да негује религиозну и моралну свест у војсци свим средствима које вера пружа, речју и делом, поуком и опоменом, а нарочито личним примером. Својим деловањем свештеник је код војника требало да јача храброст и издржљивост, честољубље, осећај дужности и дисциплине, поштовање претпостављених, дружељубље без обзира на конфесионе разлике и националност, као и дубоку верност и оданост према краљу и отаџбини. Празником и недељом војни свештеник је у цркви, или за то одређеним просторијама, држао службу Божију и проповедао о верским и моралним истинама, с обзиром на прилике и потребе војника. Извршавање свих верских тајни, нарочито свете тајне исповести и причешћа у време постова, била је редовна дужност свештеника. Према прописаном програму верске наставе у војсци, свештеник је држао часове веронауке и моралног васпитања у трупи и војним школама. ■

Припремио Миљан МИЛКИЋ

ИСТИНСКА ЉУБАВ

Нико не зна како никне љубав између мушкарца и жене, одакле она долази и шта доноси са собом... Али, једанпут, она дође. Немам у виду флерт када се зближавају, наводно, „заљубљени“ који истовремено знају да није тако, када су спремни да се задовоље некаквим „невино-кривим“, лаким притворством друге стране. Овде сваки кришом зна да и он не прихвата озбиљно ту „љубавну игру“, као и да њега самога не прихватају за озбиљно, да он може и „друкчије“, да може да се игра исто тако и са другима, да може да се снађе и без свог садашњег „партнера“... То се зове забавним трошењем времена, тежњом за нечим много вишим од похоте, а као резултат све се напакон облати јер није више од тренутног дрхтања два неодговорна комарца... Далеко је то од љубави као небо од земље!

Кад наиђе права љубав, човек губи осећање слободне неодговорности, слободне игре. Он се одједном осети свезаним, као да га је прожела некаква нужност, или да је потпао под утицај некаквог закона: сада он не може друкчије, као да је у власти чаролије.

По томе препознају истинску љубав: ко „може и друкчије“, ко „може и са другима“, тај ништа не зна о љубави. Љубав је – изабраност у којој се често ништа не осећа до самог тог изабрања. Видиш себе дефинисаног, а заљубљено биће као једино и непроменљиво.

Са тим изабраним бићем заљубљеник жели да буде заједно, да се наслађује његовим присуством без сметњи са стране других, он не жели више да се игра, већ да одбаци суздржаност, да постане са другим потпуно искрен и прида тој искрености циљну форму.

По томе се познаје истинска љубав – она није само усредсређена и искључива, већ и „тоталитарна“, она захтева и гута целога човека, она је предодређена судбином. Истинска љубав жели у човеку све: не само спољашње – људско, већ и свету тајну личне духовности, древни источник божанственог дисања у њему, да би постала јединствена у животу, равна жељама и молитвама. Ко ништа о томе не зна, тај не зна за истинску љубав.

При том, уопште се не мора увек мислити на „женидбу“. Тај „разлог“ као да се сам од себе подразумева. Јер, ако мушкарац и жена буду захваћени истинском љубављу и већ не могу живети једно без другог, тада формирају стваралачку животну заједницу, као нову, дивну животну вредност која тежи да буде призната Богом и људима – освештано одобрена, уважена и очувана...

Воleti и бити вољен од своје вољене. Каква срећа, какво богатство стваралачких могућности... већ и само по себи то је – жива похвална химна Господу. Испуњење најбољих жеља, лебдећа радост, одухотворени доказ, излазећа јутарња зора... У човеку се буде притајене силе његових далеких предака са којима он на зачуђујућ начин осећа себе јединственим.

Ко, међутим, прихвата ту радост не као невину и свету – јер долази из неподељене љубави, јер је природно жељена, јер је Господом освештана; ко због све те среће не осећа лаку тугу – јер у љубави се тако много изгара, зато што се у њој буди предсет наступајућих љубавних патњи, јер је досегнут врх живота, и јер оно што је вечно пролазно жели подићи свој глас; ко при том не мисли о бремену одговорности и не осећа светски бол – тај и не зна шта је то истинска љубав...

Још једна ствар: онај који воли жели срећу за себе и то срећу творачки-прелепе заједнице, предстојећу срећу која укључује многобројну дечурлију. Ако он истовремено не жели срећу вољеног бића, ако његово срце у својој дубини не мисли на жртве, ако не постави срећу вољеног бића више од сопствене, онда је његова љубав користољубива и није истинска...

Јер истинска љубав је искра Божија у човеку. ■

Иван А. ИЉИЋ,
Из књиге „Пред буктавим загонеткама господњим“
Светигора, Цетиње 2001.

ВЕРСКИ ПРАЗНИЦИ

1–15. мај

Православни

- 3. мај** – Преподобни Јоасаф Српски; Свети Николај Жички
- 5. мај** – Свети свештеночученик Платон Бањалучки
- 6. мај** – Свети великомученик Георгије – Ђурђевдан
- 7. мај** – Свети Сава Ердељски; Свети свештеночученик Бранко
- 8. мај** – Свети апостол и јеванђелист Марко – Марковдан
- 10. мај** – Спаљивање моштију Светог Саве на Врачару
- 12. мај** – Свети Василије Острошки Чудотворац
- 14. мај** – Свети пророк Јеремија

Римокатолички

- 1. мај** – Узашашће Господиново
- 11. мај** – Духови – Педесетница

Јеврејски

- 2. мај** – Јом Ашоа
- 8. мај** – Јом Аацмаут

СВЕТИ ВАСИЛИЈЕ ОСТРОШКИ

Рођен је у херцеговачком Поповом Селу од простодушних и благородних родитеља. Још у детињству је био испуњен љубављу према вери и цркви. Када је одрастао отишао је у требињски манастир Успенија Богородице и тамо се замонашио. Као монах прочуо се због свог озбиљног и подвижничког живота, а доцније је изабран и посвећен за епископа захумског и скендеријског.

Као архијереј је живео у манастиру Тврдошу и учио православљу своје вернике чувајући их од турске свирепости и латинског лукавства. Када су Турци разорили Тврдош, Василије се преселио у манастир Острог где је наставио подвижнички живот, уз многе топле молитве и бригу за своје вернике.

Умро је у 16. веку, а његове чудотворне и целебне мошти као и његов гроб брижљиво се чувају и данас. У њихову моћ исцељења и утехе верују и притичу им и хришћани и муслимани. У Острогу се сваке године на Тројице одржава велики народни сабор. ■

ЈОМ АШОА – ДАН СЕЋАЊА

У сулодој намери да затре постојање једног народа, следбеници Хитлерове идеологије током Другог светског рата побили су више од шест милиона Јевреја. Од Кристалне ноћи, када је почео погром, преко нацистичких логора до слома фашизма, гасили су се недужни животи људи, жена и деце. Иако голоруки и окружени у Варшавском гету, Јевреји су пружили отпор убицама. Одмазда је била страшна...

Јом Ашоа је празник у част жртвама холокауста и херојској борби за достојанство свог народа. Обележава не само у Израелу већ у свим јеврејским заједницама широм света. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ

КОНКУРС

за стипендирање професионалних припадника ВС
и државних службеника МО за усавршавање на ванредним студијама
другог и трећег степена на факултетима у грађанству

Професионални припадници ВС и државни службеници МО могу конкурисати за доделу стипендија за усавршавање на ванредним студијама другог и трећег степена на факултетима или другим високим школама у грађанству (које имају дозволу за рад Министарства просвете Републике Србије) у школској 2008/2009. години, ако испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за војну службу (утврђује надлежна војна здравствена установа) и
- да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно, да нису осуђивани за таква дела казном затвора дужом од шест месеци.

**а) за студије другог степена
(дипломске академске – мастер и специјалистичке академске студије)**

На студије другог степена (дипломске академске – мастер и специјалистичке академске студије) може бити упућен професионални припадник ВС и МО, односно државни службеник МО:

- који је завршио Војну академију или основне академске студије првог степена, са просечном оценом најмање 7,50 и вишом;
- који у току службе има све повољне службене оцене и чији је просек оцена у служби најмање „врло добар“;
- који познаје један страни језик на нивоу првог степена према критеријуму Центра за стране језике Војне академије, односно на нивоу 1-1-1-1 STANAG 6001;
- који је у служби у МО или ВС провео најмање пет година ефективне службе, а изузетно три године ако је основне академске студије завршио просечном оценом 9,00 и вишом;
- који у години у којој се упућује на школовање није старији од 35 година;
- који у претходном периоду није упућиван на школовање истог нивоа.

б) за студије трећег степена – докторске академске студије

На студије трећег степена – докторске академске студије може бити упућен професионални припадник ВС и МО, односно државни службеник МО:

- који је завршио студије другог степена;
- који у току службе има све повољне оцене, чији је просек оцена у току службе најмање „врло добар“ и који за последња два периода оцењивања има службене оцене „одличан“;
- који познаје један страни језик на нивоу другог степена према критеријуму Центра за стране језике Војне академије, односно на нивоу 2-2-2-2 STANAG 6001;
- који у календарској години у којој се упућује на школовање није старији од 42 године;
- који у претходном периоду није упућиван на школовање истог нивоа;
- доктор медицине, који је провео најмање једну годину на дужности лекара специјалисте, чија ће тема докторске дисертације бити из неког од научноистраживачких задатака које је одобрило научно-наставно веће ВМА.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати који испуњавају услове Конкурса попуњавају упитник за школовање („Службени војни лист“, број 41/93, образац бр. 2).

Уз упитник треба приложити следећа документа:

- мишљење старешине организацијске јединице ранга начелника управе или вишег, за кандидате из МО, односно, мишљење старешине ранга команданта пука–бригаде или вишег за кандидате из ВС, о кандидату и потреби школовања за дужност коју ће обављати;
- копије последње две службене оцене;
- за цивилна лица на служби у ВС и државне службенике МО потврду надлежног органа да је лице у току службе оцењивано повољним оценама са просеком оцена у току службе;
- копију дипломе – уверења о завршеном претходном школовању (ако у дипломи – уверењу нема просечне оцене успеха, прилаже се извод из предметних оцена);
- потврду факултета о могућности уписа студија и да кандидат испуњава услове за упис које прописује факултет;
- списак научних и стручних радова;
- потврду Војне академије и Војномедицинске академије да се студије не могу реализовати у Војној академији, односно Војномедицинској академији;
- уверење Центра за стране језике Војне академије о степену познавања страног језика, односно сертификат STANAG 6001.

Осим наведених докумената, кандидати за студије трећег степена треба да доставе и оверену фотокопију дипломе о завршеним студијама другог степена, а кандидати из области медицине, стоматологије и фармације још и потврду начелника ВМА о одобрењу докторске дисертације.

Фотокопије докумената које се прилажу треба да овери надлежни орган.

Конкурсна документа кандидати подносе у својим организацијским јединицама МО, односно јединицама–установама ВС, до закључења конкурса. Упитнике (пријаве) са документима кандидата из МО и мишљењем старешине ранга начелника управе или вишег, односно мишљењем старешине ранга команданта пука – бригаде, за кандидате из ВС, надлежна организацијска јединица доставља Управи за кадрове СЉР МО.

Управа за кадрове СЉР МО сачиниће ранг листе кандидата. На усавршавање на факултете у грађанству биће упућени само кандидати, за које МО утврди да факултет (смер) који кандидат жели да упише, одговара потребама система одбране. Надлежне команде–јединице ће за кандидате, који буду изабрани за школовање, покренути поступак за упућивање на систематски специјалистички преглед, ради утврђивања здравствене способности, као и друге неопходне радње, за упућивање на школовање.

Непотпуна и некомплетна документа неће се узимати у разматрање.

Међусобне обавезе Министарства одбране Републике Србије и лица упућених на студије другог и трећег степена у грађанству регулишу се уговором.

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у Управи за кадрове СЉР МО (на тел. 23-513, односно 011/3201-513). Управа за кадрове неће враћати документе кандидатима који нису изабрани.

Конкурс је отворен до 23. маја 2008. године. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ
УПРАВА ЗА КАДРОВЕ
расписује

К О Н К У Р С

за пријем официра на редовно
командно-штабно и генералштабно усавршавање
у Војној академији

Официри Војске Србије могу конкурисати за пријем на редовно командно-штабно и генералштабно усавршавање у Војној академији у школској 2008/2009. години, ако испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ:

- да су држављани Републике Србије,
- да су здравствено способни за војну службу (утврђује надлежна војна здравствена установа) и
- да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно, да нису осуђивани за таква дела казном затвора дужом од шест месеци.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

а) за командно-штабно усавршавање:

- да су завршили Војну академију, другу високу школу или факултет са просечном оценом најмање 7,50; кандидати који су Војну академију или одговарајући факултет завршили са просечном оценом мањом од 7,50 полагају посебан испит,
- да имају најмање чин капетана,
- да су у току службе имали све повољне службене оцене, а за последњи период оцењивања пре упућивања на школовање има оцену најмање „врло добар”,
- да познају један страни језик на нивоу првог степена према критеријуму Центра за стране језике Војне академије, односно на нивоу 1-1-1 STANAG 6001,
- да су дужност за коју је одређен чин капетана или виши чин успешно обављали најмање две године,
- да су здрави и способни за војну службу без ограничења,
- да су рођени 1968. године или касније,
- кандидати који су завршили одређени облик последипломских студија у Војној академији или на факултетима у грађанству (чије је трошкове школовања сносило МО, односно ГШ) и кандидати који до сада нису успешно реализовали планиране облике усавршавања – последипломских студија (официри упућени на усавршавање – последипломске студије наредбом начелника Управе за кадрове СЉР МО – Персоналне управе ГШ и чије је трошкове школовања сносило МО, односно ГШ), немају право конкурисања.

б) за генералштабно усавршавање:

- да су командно-штабно усавршавање или последипломске студије завршили са просечном оценом најмање 8,00,
- да имају најмање чин потпуковника,
- да су командне, штабно-оперативне, научно-наставне или друге дужности за које је одређен чин потпуковника или виши чин успешно обављали најмање две године,
- да су за последњи период оцењивања оцењени службеном оценом „одличан”,
- да познају један страни језик на нивоу другог степена према критеријуму Центра за стране језике Војне академије, односно на нивоу 2-2-2 STANAG 6001,
- да су рођени 1961. године или касније,
- кандидати који су завршили последипломске студије облика доктората у Војној академији или на факултетима у грађанству (чије је трошкове

школовања сносило МО, односно ГШ) и кандидати који до сада нису успешно реализовали планиране облике усавршавања – последипломских студија (упућени на усавршавање – последипломске студије наредбом начелника Управе за кадрове СЉР МО – Персоналне управе ГШ и чије је трошкове школовања сносило МО, односно ГШ), немају право конкурисања.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати који испуњавају услове конкурса попуњавају упитник за школовање („Службени војни лист”, број 41/93, образац бр. 2).

Уз упитник треба приложити следећа документа:

- мишљење старешине организацијске јединице ранга начелника управе или вишег, за кандидате из МО, односно, мишљење старешине ранга команданта пука–бригаде или вишег за кандидате из ВС;
- копије последње две службене оцене;
- копију дипломе – уверења о завршеном претходном школовању (ако у дипломи – уверењу нема просечне оцене успеха, прилаже се извод из предметних оцена);
- уверење Центра за стране језике Војне академије о степену познавања страног језика, односно сертификат STANAG 6001;
- кандидати за командно-штабно усавршавање који су војне академије, друге високе школе или факултете завршили са просечном оценом мањом од 7,50, а испуњавају све друге услове конкурса, подносе пријаву за полагање посебног испита прописану Упутством о посебном испиту за пријем на командно-штабно усавршавање за кандидате који су војне академије завршили са просечном оценом мањом од осам („Службени војни лист”, број 11/00).

Фотокопије докумената које се прилажу треба да овери надлежни орган.

Посебан испит за кандидате за командно-штабно усавршавање реализоваће Војна академија.

Конкурсна документа кандидати подносе у својим организацијским јединицама МО, односно јединицама–установама ВС, до закључења конкурса. Упитнике (пријаве) са документима кандидата из МО и мишљењем старешине ранга начелника управе или вишег, надлежна организацијска јединица МО доставља Управи за кадрове СЉР МО. Упитнике (пријаве) са документима кандидата из ВС и мишљењем старешине ранга команданта пука – бригаде или вишег, надлежна команда, односно установа, доставља Управи за људске ресурсе (Ј-1) ГШ ВС.

Управа за кадрове СЉР МО сачиниће ранг листе кандидата за командно-штабно и генералштабно усавршавање, које ће разматрати Кадровска комисија МО. Надлежне команде–јединице ће за кандидате, који буду изабрани за школовање, покренути поступак за упућивање на систематски специјалистички преглед, ради утврђивања здравствене способности, као и друге неопходне радње, за упућивање на школовање.

Непотпуни и некомплетни документи неће се узимати у разматрање.

Усавршавања почињу 1. септембра 2008. године и трају једну школску годину.

Међусобне обавезе Министарства одбране Србије и лица примљених на усавршавање регулишу се уговором..

Остала обавештења у вези са конкурсом могу се добити у Управи за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране (тел. 23-513 или 011/3201-513).

Управа за кадрове неће враћати документе кандидатима који нису изабрани.

Конкурс је отворен до 23. маја 2008. године. ■

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
СЕКТОР ЗА ЉУДСКЕ РЕСУРСЕ

УПРАВА ЗА КАДРОВЕ
расписује

КОНКУРС

за пријем професионалних припадника ВС и МО
на редовне последипломске студије облика специјализације
из медицине и фармације у Војномедицинској академији

Професионални припадници ВС и МО могу конкурисати за пријем на редовне ПДС облика специјализације из области медицине и фармације у Војномедицинској академији у школској 2008/2009. години, и то:

ОФИЦИРИ

а) на ПДС облика специјализације из медицине

– Анестезиологија са реаниматологијом	4
– Хигијена	1
– Имунологија	1
– Интерна медицина	4
– Офталмологија	2
– Општа хирургија	4
– Патологија	1
– Пнеумофтизиологија	1
– Радиологија	4
– Трансфузиологија	1
– Заразне болести	1
– Општа медицина	4

б) на ПДС облика специјализације из фармације

– Фармацеутска технологија	1
– Испитивање и контрола лекова	3
– Медицинска биохемија	2

ЦИВИЛНА ЛИЦА НА СЛУЖБИ У ВС И МО

а) на ПДС облика специјализације из медицине

– Анестезиологија са реаниматологијом	4
– Интерна медицина	4
– Клиничка фармакологија	1
– Офталмологија	1
– Патологија	4
– Психијатрија	1
– Радиологија	3
– Судска медицина	1
– Трансфузиологија	1

б) на ПДС облика специјализације из фармације

– Фармацеутска технологија	1

За пријем на ПДС облика специјализације из медицине и фармације у ВМА могу конкурисати професионални припадници ВС и МО ако испуњавају следеће услове:

ОПШТИ УСЛОВИ:

– да су држављани Републике Србије,
– да су здравствено способни за војну службу (утврђује надлежна војна здравствена установа) и да се против њих не води кривични поступак или поступак због кривичног дела за које се гони по службеној дужности, односно, да нису осуђивани за таква дела казном затвора дужом од шест месеци.

ПОСЕБНИ УСЛОВИ:

– да су завршили одговарајући факултет са просечном оценом најмање 8,00;

– да су у току службе имали све повољне службене оцене, а за последњи период пре упућивања на последипломске студије имају оцену најмање „врло добар“;

– да познају страни језик на нивоу првог степена према критеријуму Центра за стране језике Војне академије, односно на нивоу 1-1-1-1 STA-NAG 6001;

– да су здрави и способни за војну службу без ограничења; да у претходном периоду нису упућивани на школовање истог нивоа.

НАЧИН КОНКУРИСАЊА

Кандидати који испуњавају услове Конкурса попуњавају упитник за школовање („Службени војни лист“, број 41/93, образац бр. 2).

Уз упитник треба приложити следећа документа:

– мишљење старешине организацијске јединице ранга начелника управе или вишег, за кандидате из МО, односно, мишљење старешине ранга команданта пука-бригаде или вишег за кандидате из ВС, о кандидату и потреби школовања за дужност коју ће обављати;

– копије последње две службене оцене;

– копију дипломе-уверења о завршеном претходном школовању (ако у дипломи-уверењу нема просечне оцене успеха, прилаже се извод из предметних оцена);

– копију дипломе о положеном стручном испиту;

– уверење Центра за стране језике Војне академије о степену познавања страног језика, односно сертификат STANAG 6001.

Фотокопије документа које се прилажу треба да овери надлежни орган.

Упитнике (пријаве) са документима кандидата и мишљењем старешине организацијске јединице МО ранга начелника управе и вишег, за кандидате из МО, односно старешине ранга команданта пука-бригаде и вишег, за кандидате из ВС, надлежна организацијска јединица доставља непосредно Управи за кадрове Сектора за људске ресурсе МО најкасније до закључења Конкурса.

Надлежне команде-јединице ће за кандидате, који буду изабрани за школовање, покренути поступак за упућивање на систематски специјалистички преглед, ради утврђивања здравствене способности, као и друге неопходне радње, за упућивање на школовање.

ПДС облика специјализације обављаће се по Наставном плану и програму ВМА, искључиво у ВМА, пред чијом комисијом ће слушаоци полагати специјалистички испит.

Непотпуна, некомплетна и неблаговремено достављена документа неће се узимати у разматрање. Управа за кадрове Сектора за људске ресурсе МО неће враћати документа лицима којима нису одобрене студије.

Почетак ПДС изабраним кандидатима биће регулисан накнадно, посебном наредбом, када им се обезбеди замена на дужности.

Међусобне обавезе Министарства одбране Републике Србије и лица упућених на последипломске студије облика специјализације у Војномедицинску академију регулишу се уговором.

Остала обавештења у вези са Конкурсом могу се добити у Управи за кадрове Сектора за људске ресурсе Министарства одбране (на тел. 23-513, односно 011/3201-513).

Конкурс је отворен до 23. маја 2008. године. ■

ИЗАБРАНА ПАРТИЈА

ДАМА ИЗ КОМШИЛУКА

А. Стефанова – П. Николић
Вајк ан Зе, 2005.

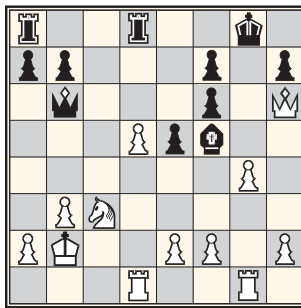
1.д4 Сф6 2.ц4 е6 3.г3 ц5 4.Сф3

Поред тога што је светски шампион Топалов из Бугарске, и светска првакиња Антоанета Стефанова је из нашег комшилука. Светским шампионкама се аутоматски признаје и мушка велемајсторска титула, али ова симпатична Бугарка жели више да мушком роду докаже да, поред Ноне Гаприндашвили, Маје Чибурданидзе и Јудит Полгар – и она може равноправно да се бори са мушкарцима. Жртва је био босанско-херцеговачки велемајстор Предраг Николић. Доживео је прави правцасти слом, тако рећи у минијатури! А све је почело мирно, својим другим потезом ушло се у познате воде Енглеске партије.

4...цд4 5.Сд4 Цд7 6.б3 е5 7.Сц2 Дц6 8.Тг1 Лц5 9.Лг2 Дб6 10.Ле3 д6 „Рупа“ у црној позицији на д6 је очигледна слабост.

11.Сц3 0-0 12.Дд2 Сц6 13.0-0 14.Лг5 Лб4 15.Сб4 Сб4 16.Кб2

Ле6 17.Лф6 гф6 18.Дх6 д5 19.Лд5 Сд5 20.цд5 Лф5 21.г4

Бели: Кб2, Дх6, Тд1, Тг1, Сц3, а2, б3, д5, е2, ф2, г4, х2

Црни: Кг8, Дб6, Та8, Тд8, Лф5, а7, б7, е5, ф6, ф7, х7

21...Лг6 22.х4 Тац8 23.х5 Лц2 24.г5 1:0

РЕКЛИ СУ...

Није све у победи, али пораз је ништа.

Е. Меднис

ЗАНИМЉИВОСТИ ПИОН И ПРСТ

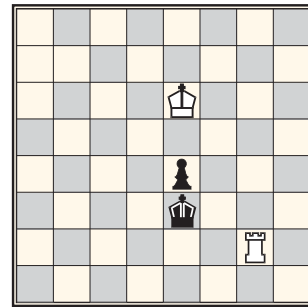
Око 40 шахиста је гледало пренос великог шаховског меча. Један од шахиста је имао пиона мање и гледаоци су дискутовали колику има компензацију. Један присутни мајстор цитирао је Фајна: „Као што је Рјубен Фајн рекао, радије бих дао прст него пиона.“ Велемајстор Роман Цинихашвили је додао „Све зависи којег пиона и који прст!“

МОРНАРИЧКИ ШАХ

Током Другог светског рата, морнарица САД укључила је у војну службу шахисту Рјубена Фајна – да процени на основу вероватноће позиције – где би се могло очекивати појаве непријатељских подморница.

Годинама после, када су га питали какав је био резултат тог пројекта, скромно је одговорио: „Функционисало је добро.“

ЗАВРШНИЦА АВЕРБАХ 1981.

Бели: Ке6, Тг2

Црни: Ке3, е4

Бели на потезу.

Како је црни краљ близу излазног поља свог пешака, чини се да може одржати реми. Уз правилну игру, међутим, није тако.

Тг5!

Реми би било 1.Ке5 Кф3 2.Тх2 е3 3.Тх3 Кф2 4.Кф4 е2 5.Тх2 Кф1 6.Кф3 е1С!

1...Кф3 2.Тф5! Кг2 (2...Ке2 3.Ке5 е3 4.Ке4 Кд2 5.Тд5 +-) 3.Те5 Кф3 4.Кд5 е3 5.Кд4 е2 6.Кд3

1:0

Припремио Раде МИЛОСАВЉЕВИЋ мајстор Фиде

УКРШТЕНЕ РЕЧИ

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
18										19		20					
21								22			23						
24				25				26						27			
28							29						30				
31					32				33			34					35
36					37							38					39
40				41				42									43
44								45			46						47
48								49						50			
51					52						53						54
55											56						57
58									59		60						

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА - ВОДОРАВНО: Свети Сава, из, мршавост, виталист, талија, Епир, анимато, Анатоли, спрега, кокати, Браповић, Антон, Анежа, криминалисти, РС, дата, Ела, ој, цирка, ТН, Ра, стаза, ат, тор, прим, уа, Старина Новак, траве, сати, кланикар, кромид, одрони, инозит, пробава, реми, појасар, промотер, аракан-га, тм, Алтијери.

Припремио Жарко ЂОКИЋ

ВОДОРАВНО:

18. Холивудска глумица, 19. Наг, 20. Свилен конач (перс.), 21. Запалити, 22. Кинеска мера за тежину, 23. Врста колача (мн.), 24. Моторно (скр.), 25. Такмичења у брзини, 26. Чанколиз, полтрон, 27. Италијански фудбалски клуб, 28. Посољени, осолоњени, 29. Оксиди који садрже алуминијум, 30. Грумен, грудва, 31. Кер, пас, 32. Норвешки композитор, Едвард, 33. Мушко име, Михаило, 34. Село близу Шапца, 36. Енглески сликар, Вилијам, 37. Лепотица, 38. Радник који оре, 39. Лична заменица, 40. Јесте, да, 41. Највиши врх Суве планине, 42. Производња вина, 43. Јединица енергије, 44. Слом, пропаст, 45. Италијански фудбалски клуб, 46. Мада, премда, 47. Кнез бедуинског племена, 48. Грчки лекар и медицински писац, 49. Такмичари у каратеу, 50. Доказ о нечијој невиности у односу на криминално дело, 51. Врста житарице, 52. Грчко мушко име, 53. Мушко име, 54. Регионални инвестициони фонд (скр.), 55. Десети део, 56. Део зграде, 57. Козачке старешине, 58. Присталица етатизма, 59. Лична заменица, 60. Пододбор, поткомисија.

УСПРАВНО:

1. Укусни шумски плодови, 2. Нараменице, 3. Земљорадници, 4. Осамнаесто и 13. слово азбуке, 5. Кончићи, конци, 6. Страница (скр.), 7. Енглеска певачица и текстописац, Танита, 8. Иницијали глумице Турман, 9. Намера, накана, 10. Полуфабрикат за производњу алуминијума, 11. Житељ Ирске, 12. Женско име, Беатриса, 13. Ратна морнарица (скр.), 14. Град у Енглеској, 15. Бивши дрвни комбинат из Сарајева, 16. Праотац Италијана, 17. Холивудска глумица, 19. Средство за елиминацију, 20. Струж цвећа, 22. Амерички писац, Брет Искон, 23. Грчко мушко име, 25. Символ натријума, 26. Контракти, 27. Врста сиве боје, 29. Грешан чин, 30. Име финског уметника Ратикаинена, 32. Врста дизалице, 33. Жена која тимари коње, 34. Одливак, 35. Седишта у спортским дворанама, 37. Врста земљишта и органско гориво, 38. Часови, 39. Територија којом управља емир, 41. Разред, 42. Део отплате кредита, 43. Символ алуминијума, 44. Сабласт, утвара, 45. Немачки философ, Имануел, 46. Лековита биљка, изоп, 47. Стари назив за Вијетнам, 49. Савез извијача Србије (скр.), 50. Атанасије одмила, 52. Лична заменица, 53. Мушко говече, 54. Лична заменица.

Официрска сабља и парадни бодежи кроз време и свечаности

Status Stil

ОБЕЗБЕДИТЕ ЗА СЕБЕ И ПОТОМКЕ ОФИЦИРСКУ САБЉУ!

Сабља је документ ваше часне професије и подсећа потомке да сите постојали у једној епохи и бавили професијом коју је требало заслужити, одслужити и необичастити.

Кажу, живећи производимо успомене, а колико брзо живимо толико брзо их и бришемо ...

ОФИЦИРСКОМ САБЉОМ
и **ПАРАДНИМ БОДЕЖИМА**
ушито се са својом професијом у породично наслеђе.

Парадни бодежи

- коинени
- ваздухојловни
- морнарички

НАРУЏЕНИЦА

Овим неопозиво наручујем – ● стандардну ● посребрену ● позлаћену сабљу
– ● парадни бодаж (заокружити)

Име и презиме: _____

Адреса наручиоца: _____

ЈМБГ _____ Телефон: _____

Попуните наруџеницу и пошаљите на адресу:
„Статус Stil“, 11080 Земун, Ул. Градски парк 2

Тел: +381(0)11 377-15-22, факс: +381(0)11 377-15-13, моб: 063/876-88-01
Web: www.statusstil.com E-mail: office@statusstil.com

15 месечних раја

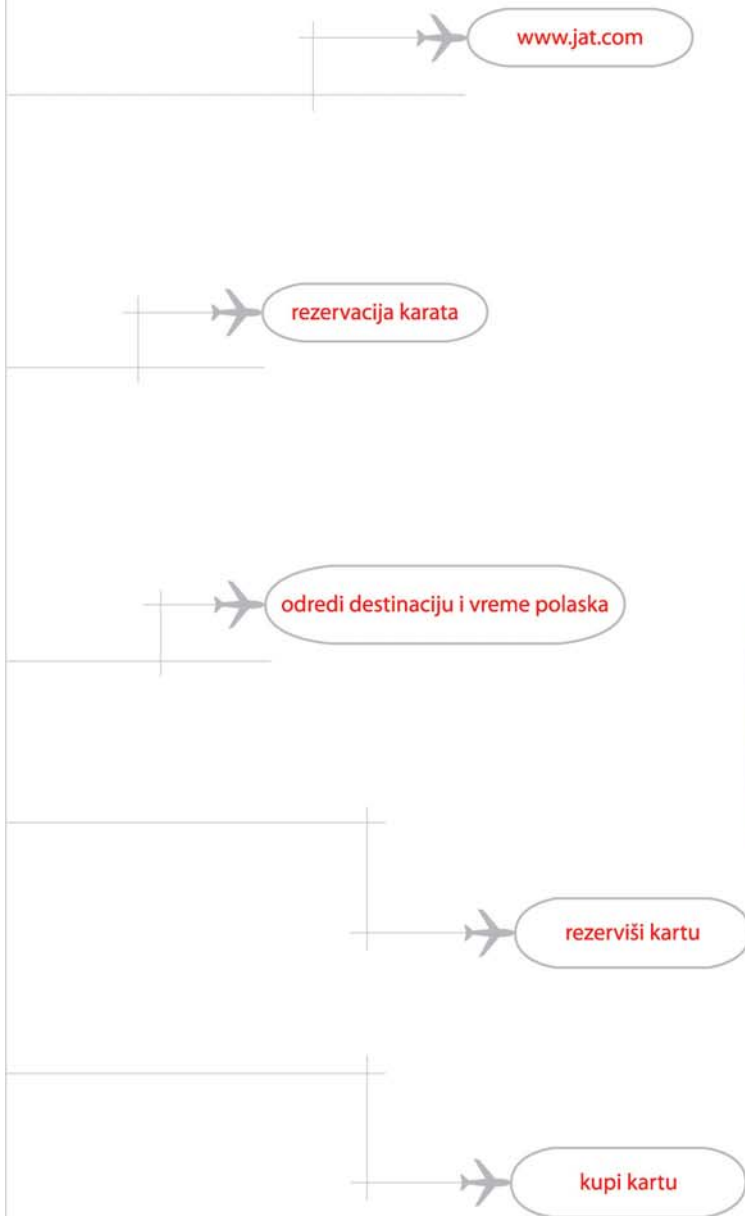
цене сабљи

- стандардна ... 33.000,00 + ПДВ
- посребрена ... 36.000,00 + ПДВ
- позлаћена ..... 39.000,00 + ПДВ

парадних бодежа

- позлаћен ..... 28.000,00 + ПДВ
- посребрен..... 25.000,00 + ПДВ

ON LINE BOOKING · · · www.jat.com · · · · ·

· · · · · **Jat Airways** · · ·

Званични авио превозник
Олимпијског тима Србије
Jat Airways Official Carrier
of Serbian Olympic Team

МИНИСТАРСТВО ОДБРАНЕ
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

ИСПУЊЕНА ОЧЕКИВАЊА

САДРЖАЈ

**Борис Тадић, председник
Републике Србије**

**Драган Шутановац,
министар одбране**

**Државни секретари
Министарства одбране**

Војска Србије

Сектор за људске ресурсе

Сектор за материјалне ресурсе

**Управа за ванредне ситуације
и Инспекторат одбране**

**Војнобезбедносна и
војнообавештајна агенција**

3

4

10

12

16

18

20

22

УПРАВА ЗА ОДНОСЕ СА ЈАВНОШЋУ

НОВИНСКИ ЦЕНТАР

ОДБРАНА

Директор и главни и одговорни уредник
Славољуб М. Марковић, потпуковник

Заменик главног уредника
Раденко Мутавцић

Уредник прилога
Владимир Почуч, мајор

Дизајн и прелом
Енес Међедовић, ликовни уредник

1. мај 2008.

Министарство одбране

ВРЕМЕ ИСКОРАКА

Савремени безбедносни изазови, ризици и претње, унутрашње и међународне политичке, економске, културолошке и технолошке прилике са којима се данас суочава наша земља, свакако и њихово предвиђање у будућности, наметнули су потребу да се систем одбране Републике Србије, најпре у законодавном, а потом и у организационом смислу, уреди умногоме другачије у односу на претходни период.

Разумевајући време у коме делује, Министарство одбране је у протеклих годину дана наставило започете реформске процесе у одбрамбеном сектору. За разлику од раније нови менаџмент радио је више, брже и ефикасније.

Уследиле су промене правне регулативе и усвајање стратешких докумената који прецизирају функционисање система одбране. Новинама у систему плата и војних пензија, изменама у области војног здравства и школства настојало се приближити цивилним структурама друштва, али и поправити нарушен стандард и положај запослених.

Међународна војна сарадња и укључивање у евроатлантске безбедносне интеграције дефинисане су у складу са државним интересима. Поменути прописи, реорганизацијом састава Министарства и јединица Војске, али и менаџерским приступом задацима, систем одбране је и стабилизован и унапређен.

Европска комисија оценила је промене у Министарству одбране, током 2007. године, као значајан искорак набоље, посебно у домену цивилне и демократске контроле Војске Србије.

Сходно захтевима струке и праксе, систем одбране Републике Србије треба додатно унапређивати, како би у потпуности достигао стандарде који се примењују у развијеним земљама света. У том смислу, техничка модернизација и професионализација Војске, јачање кадровских и материјалних потенцијала, јесу тежишне активности Министарства одбране у будућности.

**Срећни Васкршњи и
Првомајски празници**

● Борис Тадић, председник Републике Србије

ПРЕУЗИМАЊЕ ОДГОВОРНОСТИ

Војска је ту да обезбеди сигурност и стабилност земље. Хоћу да избегнемо сваки рат. Инсистирајући на интегритету ми се понашамо као свака нормална европска земља. Рат ником не доноси добро. Рећи ћу то и јасније – рат би био сигуран начин да изгубимо Косово. Јер бисмо у новом рату за Косово, поново са међународном заједницом, били сигурно поражени. Хоћемо мирно, интегративно решење, које успоставља стабилност и води ка просперитету.

Налазимо се на крају једног историјског процеса. Он има своју тешку димензију за наш народ. Преговарати о интегритету сопствене земље је чак и историјски несхватљиво. Као председник постављен сам у ту ситуацију, интегритет браним Уставом, што је моја обавеза и што ћу радити до последњег тренутка са пуном вером да ћемо га и очувати.

Увек сам говорио да је војска технолошки потенцијал за развој. Србија је незамислива без војске. Војска са почетка, средине или краја 20. века није и не може бити иста као војска на почетку 21. века. Свет се мења, а оне државе или политичке структуре које не разумеју ту промену, урушавају саму државу и саму војску. Код нас постоји жал за неким старим временима. Говори се о стотинама хиљада војника. То скоро да више ниједна војска на свету нема. Данас се иде на специјализацију војника. Нама је потребна војска смањена по бројности, оснажена по технолошким и борбеним капацитетима. Војска која је у стању да преузме одговорност, респектабилни чинилац у региону. Тако и земљу више поштују. Војска је у том сми-

слу прави инструмент спољне политике земље. Ту нема никакве дилеме. Војска није и неће бити инструмент унутрашње политике.

Чињеница је да свет не уважава довољно земље које не преузимају одговорност за судбину тог истог света. Одувек је било тако, а тако ће бити и у будућности. Ми смо некада били у мировним мисијама широм света, имали смо командне функције, били смо једни од оснивача Уједињених нација, имали озбиљну улогу у Покрету несврстаних, наша спољно-политичка позиција била је неупоредиво боља него што је то данас. Када бих се ослонио на политику Србије деведесетих година, ушао бих у живо блато. Када се ослоним на политику Југославије до деведесетих, то је чврст темељ.

Чланство у Европској унији нема само своју политичку и економску димензију, већ има и дубоку националну димензију. Тек чланством у ЕУ ми поново испуњавамо онај национални идеал да живимо сви заједно у једној држави, или државној творевини, као што смо живели у бившој Југославији. Када границе бивају релативизоване међу нама и када, као и сваки други народ, имамо право да развијамо и чинимо ефективном и нашу националну политику. То није националистичка политика, већ национална. Моје дубоко уверење је да је чланство у Европској унији, о коме данас неки говоре у негативном контексту, једини могући начин да испунимо и свој национални циљ. ●

Из интервјуа магазину „ОДБРАНА“, 15. октобра 2007.

ДРАГАН ШУТАНОВАЦ – ГОДИНУ ДАНА МИНИСТРА ОДБРАНЕ

ИСПУЊЕНА ОЧЕКИВАЊА

Проблеми не могу више да се гурају под тепих, јер је то брдо испод тепиха толико нарасло да не може да се пређе преко њега. Убеђен сам да смо кренули правим путем и да ћемо се тим путем кретати много брже него друга министарства. Нисам дошао овде да бих наставио да радим онако како је то до сада рађено. Напротив, дошао сам да убрзам реформе и да радим на мени својствен начин – да брзо решавам проблеме, уз могућност да се направи грешка, али и да се та грешка брзо исправи.

(по ступању на дужност)

Испуњена очекивања

Усвајање законске регулативе по којој функционишу Министарство одбране, стратешких докумената у области одбране, али и измене у области плата, финансирања одбране, усклађивање војних пензија, војношколског и војноздравственог система са оним у Републици Србији, поред решавања стамбене проблематике, само су део активности Министарства у протеклих годину дана. Тај период обележила је и интензивна међународна војна сарадња, наставак процеса безбедносних интеграција, али највећи помак учињен је по питању стандарда и статуса припадника Министарства и Војске. Министар одбране Драган Шутановац издваја само неке од постигнутих резултата.

Законска регулатива

После усвајања Закона о Војсци и Закона о одбрани, уз бројна стратешка документа која прецизирају рад састава Министарства и Војске, донети су Правилник о платама и другим новчаним примањима професионалних припадника Војске Србије, Правилник о накнадама путних и других трошкова у Војсци, Одлука о новчаним примањима војника, ученика, студената и лица на стручном оспособљавању.

Увећан буџет

Прошле године, у војном буџету било је 40,3 милијарди, или 8,9 одсто више од 2006, док је за ову годину реализовано повећање од нових 16,9 одсто у односу на 2007. годину. Тако је за буџет МО, без средстава за војне пензије и НИП-а, у 2008. години обезбеђено 46,79 милијарди динара.

По први пут буџет је реалан и квалитетан, који ће нам омогућити да реализујемо оно што смо планирали.

Без дугова у 2008. годину

Средином маја 2007. године дуговања система одбране износила су 2,79 милијарди динара, што је изискивало и плаћање високих затезних камата. У другој половини године сви дугови су враћени, а за затезне камате

добављачима плаћено је четири пута мање него 2006, чиме је у војном буџету сачувано око 500 милиона динара.

Реформисан систем плата

Ове године плате су повећане прво 17 одсто у просеку, а затим и 10 одсто линеарно. Тиме је достигнут просечни ниво повећања плата од 30 одсто.

Поред повећања плата, урађена је и реформа платног система – на потпуно нов начин вреднује се однос према пословима, залагања, резултати рада. Чин је и даље један од елемената за утврђивање плата, али и положај, функција и одговорност, услови рада, службена оцена...

Новим правилником подстиче се конкурентност, а квалитет награђује увећањем плате.

Смањење трошкова и раст инвестиција

Смањење оперативних трошкова са 35 одсто војног буџета у 2007. на 24,2 одсто у овој години, представља њихово умањење за 2,7 милијарди динара. С друге стране, за инвестиције и опрему, које у буџету учествују са 20,2 одсто, ове године издвојено је 9,45 милијарди динара, или 5,4 милијарди динара више него претходне. То је за 36 одсто више у односу на 2007. годину, или више него 2005, 2006. и 2007. годину заједно. Највише новца, око 7,7 милијарди динара, „однеће“ машине и опрема, а нешто више од 1,67 милијарди динара издвојено је за инвестирање у зграде и друге грађевинске објекте.

Сопствени приходи

Систем одбране је само на основу камата, од својих дужника, у другој половини 2007. и протеклом периоду ове године, наплатио око 15 милиона динара, или 6 пута више него 2006. године. У односу на исту годину наплаћени приходи увећани су за 60,5 одсто, односно са 3,23 на 5,34 милијарди динара. То је омогућило да се из 2007. године пренесе вишак прихода од 2,38 милијарди динара у 2008. годину.

Усклађене пензије

Од 1. децембра прошле године војне пензије за око 47.000 корисника усклађене су за период од 1. августа 2004. до 30. новембра 2007, тако да су, с првим април-

ским чеком, војни пензионери добили и повећање од 4,2 одсто за јануар, фебруар и март.

У сарадњи с Министарством финансија разматрају се и могућности за измирење дуга према војним пензионерима у укупном износу од 4,5 милијарди динара, а у сарадњи са Министарством рада и социјалне политике очекује се реализација редовних усклађивања војних пензија, као и цивилних, два пута годишње.

Станови на Бежанијској коси

Око 22.000 припадника Војске нема решено стамбено питање, од којих 16.000 нема никакав стан. Међу њима су и официри који су дошли у Србију из бивших република некадашње СФРЈ.

Министарство одбране је крајем 2007. године донело одлуку о наставку градње станова на Бежанијској коси. Завршетак око 180 станова очекује се до краја јула ове године, а до краја 2009. још око 600 станова.

Министарство намерава да обезбеди већи број станова за службене потребе старешина на одређеним дужностима.

Субвенционисани стамбени кредити

Милијарда динара издвојена је из буџета Србије за кредитирање и куповину станова за припаднике Војске Србије и Министарства одбране. У сарадњи са Националном корпорацијом за осигурање стамбених кредита, Министарство одбране припремило је програм субвенционисања стамбених кредита којим ће се, ове године, решити стамбено питање за више од 1.200 припадника.

Кључни пројекти из НИП-а

Први пројект који ће се финансирати из *Националног инвестиционог плана* усмерен је за помоћ цивилном становништву у случају елементарних непогода, посебно у поплавама и пожарима. Показало се да немамо довољно капацитета за те активности. На пример, један хеликоптер је недо-

улан за гашење пожара. Планирамо да инвестицијом из НИП-а у **шест вишенаменских летелица** добијемо хеликоптере који ће служити за транспорт и за гашење пожара. Други велики пројекат за који ће бити обезбеђена средства из НИП-а је прављење цивилно-војног аеродрома **Батајница**. Тај аеродром има низ предности, железничка пруга практично иде до писте, близу су и реке и аутопут, близу је града, има боље метеоролошке услове од Сурчина. Могао би да буде његова добра алтернатива, да буде аеродром за карго превоз.

Трећи стратешки пројекат који се финансира из Националног инвестиционог плана је база **Цепотина** на југу Србије. Светска искуства показују да где је војна база, то је шанса за развој привреде. Са безбедносног становишта, то је битан пројекат за демилитаризацију административне линије са Косовом и задобијање стратешки битне позиције са које је могућа контрола читавог југа Србије. За ове пројекте планирано је око пет милијарди динара.

Цепотина готова до краја лета

База *Цепотина* има велики стратешки, војнобезбедносни и политички значај за нашу земљу, па ће завршетак радова бити надаље приоритет у раду Министарства. До сада је у изградњу инфраструктуре базе и припремне радове уложено око 400 милиона динара, а за завршетак дела базе за смештај Војске потребно је још око 800 милиона динара, који су обезбеђени из средстава Војске Србије и Националног инвестиционог плана.

Висока оцена Европске комисије

Европска комисија усвојила је 6. новембра прошле године извештај за 2007. годину, у коме први пут позитивно оцењује рад Министарства одбране.

У извештају се наводи да постоји напредак у цивилно-демократској контроли војске, што је један од кључних приоритета европског партнерства.

Прихватајући демократску контролу система одбране као један од постулата савременог демократског друштва, Србија је усвајањем правне регулативе створила неопходне предуслове за транспарентно и одговорно управљање системом одбране. Усвајањем *Закона о службама безбедности* и *Закона о демократској и цивилној контроли* биће заокружен сет законодавних докумената и омогућен даљи развој и јачање парламентарних и цивилних механизама контроле и надзора.

Партнерство за мир и међународна сарадња

Иако је *Оквирни документ*, којим је Србија приступила Програму Партнерство за мир, потписан крајем 2006, *Презентациони документ* је у седишту Алијансе представљен тек 5. септембра наредне године. Министарство одбране сматра да је Партнерство за мир довољна и неопходна мера сарадње Србије са том организацијом.

Тим за координацију активности Министарства у Програму израдио је део *Нацрта индивидуалног партнерског програма сарадње за 2008. годину*. Њиме је предвиђено ангажовање Министарства и Војске у 94 активности. Међутим, њихова реализација није почела јер још увек није потписан *Безбедносни споразум*.

Испуњена очекивања

Током претходне године закључено је девет међународних уговора у области одбране.

На 117 различитих облика школовања, усавршавања и курсева у иностранству, учествовало је 168 припадника Министарства одбране и Војске Србије. Највећи број школовања и усавршавања организован је у Немачкој, Мађарској, САД, Аустрији и центру RACVIAC.

У мировним мисијама у свету присутни смо у три земље са 15 људи. У Либерерији и Обали Слоноваче наши официри су посматрачи у мировним процесима, а у Конгу се смењују наши шесточлани медицински тимови.

Трилатерална вежба

Заједничка вежба Србије, Румуније и Бугарске Дунавска стража 07 изведена је од 25. до 29. јуна прошле године. На њој је приказана улога система одбране у отклањању последица елементарних непогода, хемијских и осталих акцидената, борби против тероризма, али и пружања помоћи и подршке цивилним органима власти у таквим ситуацијама.

Уз Министарство одбране и Војску Србије, на вежби су учествовали припадници осталих министарстава Владе Србије – унутрашњих послова, водопривреде и шумарства, капиталних инвестиција и здравља. Такође су били ангажовани и представници Међународног комитета Црвеног крста и органи локалне самоуправе.

Извршеним променама оперативне способности Војске Србије значајно су увећане. Копнена војска и ВиПВО два су вида Војске Србије, са основном поделом на снаге за реаговање, главне одбрамбене снаге и снаге ојачања. Њихову основу чине бригаде, односно јединице истог ранга, као што су авијацијске базе у ВиПВО.

Модуларна развијеност батаљона и јединица истог ранга, омогућава њихову комбинацију за извршавање конкретних задатака. То је у складу са променама у модерним армијама света, где се оружане снаге све више пројектују према могућим задацима, а то је основа за формирање јединица модуларног типа.

Модернизација војске

Приоритети у модернизацији Војске Србије су телекомуникациона опрема, опрема за прикупљање, обраду, чување и дистрибуцију података, заштитна балистичка опрема за војника, борбена возила точкаши, школски авион за почетну обуку пилота, опрема за контролу ваздушног простора, теренска моторна возила и опрема за специјалне и јединице војне полиције.

Набавка телекомуникационе опреме један је од приоритета јер у тој области преко 20 година нису купована озбиљнија средства. Реализација је стигла до завршне фазе уговарања и већ ове године очекује се испорука појединих средстава из тог дугорочног пројекта. Ради се и на модернизацији ракетних система „Куб“ и „Нева“ и радарских система. За техничко опремање војске у 2008. години биће издвојено око 7,5 милијарди динара.

Војска учествовала у одбрани од поплава и пожара

Припадници Војске Србије су током прошлогодишњих поплава, које су задесиле поједине делове Републике, пружили неопходну помоћ цивилном становништву, посебно се ангажујући на одбрани од поплава, где је учествовало 9.645 припадника Војске, са 290 теренских и 149 пловних возила. Они су дали немерљив допринос у супротстављању воденој стихији и спасавању људских живота и материјалних добара у угроженим подручјима.

У гашењу пожара на Старој планини код Пирота учествовали су пилоти из 119. мешовите хеликоптерске еска-

Без идеолошких решења

Важно је истаћи да усвојени Закон о одбрани и Закон о Војсци Србије нису идеолошки. Предложена решења дошла су из струке, из надлежних организационих јединица Министарства, а укупан постигнути квалитет у нормативном уређењу система одбране, позиције, организације, улоге и задатака Војске, остаће у темељу и будуће правне надоградње ове области.

Организацијско-мобилизацијске промене

Војска Србије прешла је у прошлој години на стандард који је признат у свету, такозвани бригадни или НАТО стандард. Процес реорганизације, урађен из средстава која су била предвиђена буџетом, трајао је 13 месеци и завршен је 28. јуна, формирањем Четврте брогаде Копнене војске у Врању.

● министар одбране Дражан Шушановац

дриле из Ниша. Њихов учинак био је изузетно успешан, иако су на том задатку ангажована само три хеликоптера. Они су употребљавани на најугроженијим местима, у сарадњи са територијалним ватрогасним службама, становништвом и јединицама МУП-а. У гашењу пожара у Грчкој српски тим је за седам дана направио 283 лета, 146 часова провео у ваздуху и од ватрене стихије спасавао грчка села, локалитет древне Олимпије и национални парк Фолои.

Бољи услови у Копненој зони безбедности

Компанија СББ поклонила је 21 пакет кабловске телевизије Министарству одбране, односно базама у Копненој зони безбедности где су стациониране јединице Војске Србије. У донацији учествује и 13 београдских општина које су 21 војну базу у КЗБ-у опремили телевизорима, DVD плејерима и компјутерском опремом. Захваљујући новој опреми припадници Војске Србије у Копненој зони безбедности могу да прате програме преко сателита и да буду много боље информисани него до сада.

И цивили се лече на ВМА

Војномедицинска академија је једна од најреспектабилнијих болница у региону. Од ове године је у мрежи здравствених установа Србије, у истом статусу као и клинички центри, тако да се у њој могу лечити и цивили. Планирано је њено опремање најсавременијим електронским апаратима, обнављање и куповина нове опреме неопходне за дијагностику. У оквиру међународне војне сарадње странцима ће бити омогућено школовање у ВМА.

Војношколски систем усаглашен са универзитетским

Систем војног школства усаглашава се са прописима Републике Србије и приближен је Београдском универзитету. Студенти Војне академије после завршетка школовања осим војне, добијају и диплому појединих цивилних факултета.

Већи број кандидата за војне школе

У овој години знатно је повећано интересовање за школовање у Војној академији – за једно место конкуриса-

ло је је 10 пута више младића из грађанства, у односу на 2006. годину и 3 пута више него у 2007. години. Такође, повећано је и интересовање девојака за Војну академију – ове године пријавило се 107 девојака за 30 места, док је број пријављених прошле године био 65. За пријем у Војну гимназију, у 2007. конкурисало је 269 кандидата за 90 места, а ове године на конкурс се пријавило 498 младића.

Поверење у војску

Извоз у Ирак – посао века

Министарство одбране максимално је помогло да јавно предузеће Југоимпорт – СДПР и Министарства одбране Ирака потпишу уговор о извозу наоружања и војне опреме. У реализацији тог уговора, вредног око 235 милиона долара, учествују фабрике српске наменске индустрије – „Крушић“ из Ваљева, крагујевачка „Застава“, „Милан Благојевић“ из Лучана, ужички „Први партизан“, чачанска „Слобода“ и „Прва искра“ из Барича. „Утва“ из Панчева ће за Ирак производити школске авионе.

Ремонт авиона

Уговорени ремонт пет авиона МиГ 29 требало би да буде комплетно завршен половином 2008. године. Јачање српског ваздухопловства наставља се ремонтом нових летелица и то два хеликоптера Ми24, два хеликоптера Ми17, три хеликоптера Ми8 и авиона Ан26. Поред повећања безбедности нашег неба, то ће знатно повећати и транспортне капацитете српског ваздухопловства.

Препознатљив имиц

На кроју мандата у овој Влади, сигуран сам да могу да кажем да су грађани поноснији на своју војску и да смо већ за ових десет месеци остварили циљ да вратимо углед Војсци, Министарству и њиховим припадницима.

Такође, нови менаџмент успео је у отварању ка јавности и рушењу разних предрасуда које су створене под плаштом „војне тајне“. Створили смо препознатљив имиц Војске – увели нове ознаке свих припадника ВС и нове регистарске таблице за војна возила. ●

Из интервјуа министра одбране

БЕЗ ГУРАЊА ПРОБЛЕМА ПОД ТЕПИХ

Министарство одбране неће радити у корист штете Војске тако што ће само трансферисати (усмеравати) новац из буџета ка одбрамбеној индустрији. Подржаваћемо сваку иницијативу одбрамбене индустрије која побољшава одбрамбену моћ наше земље, а са друге стране одбрамбена индустрија мора да се прилагоди величини тржишта на које жели да пласира своју робу и да има реалне захтеве према МО.

Уласком у Партнерство за мир отварају се перспективе за одбрамбену индустрију и сматрам да је то један од приоритета којима се ресорно министарство у будућем периоду мора бавити. Ако смо некада говорили да је одбрамбена индустрија у проблему због немогућности извоза, ја ћу учинити све за убрзавање издавања дозвола. То питање сам већ покренуо на седници Владе, али и иницијативу за измене и допуне Закона о спољнотрговинском промету наоружања и војне опреме.

***

Посебно желим да нагласим да сам ја, као и војни врх, свестан својих законских обавеза, али да је проблем хашких оптуженика, у ствари, проблем цивилних безбедносних структура, те да нећу дозволити да се тај проблем пребацује на терет Војсци. У најкраћем року покренућу активности којима ће бити показана јасна одређеност Министарства одбране и Војске да ефикасно учествује у решавању тог проблема.

(ОДБРАНА, 1. јун 2007)

Шема Министарства јесте једна ствар, попуњеност кадровима је друга ствар и инсистираћу на томе да најбољи кадрови буду на најодговорнијим местима. То је један од наших будућих великих задатака, не само у оквиру Министарства већ и у Војсци. Настојаћу да се стари систем непотизма, и тога да неко ко је ближи свом шефу има приоритет у односу на неког ко је квалитетнији од њега, једном заувек заустави.

У Министарству и Војсци сви треба да знају на који начин могу да напредују – на основу оцена које су до сада имали и одговарајућег степена стручне спреме, уз што мање дискреционих права, министра и начелника ГШ, или било кога у Генералштабу и МО. Уверен сам да је то политички циљ и председника републике, јер ћемо на тај начин добити озбиљну и стабилну институцију, каква треба да буде Министарство одбране.

***

Формирање државе НАТОа на Косову и Метохији покрајини свакако не подржавам, и мислим да то нико и не намерава, али не могу да замислим шта би се у овом тренутку десило у јужној српској уколико би се снаге Кфора повукле. Морам да подсетим да су у оквиру тих снага и војници Грчке, Бугарске, Француске и великог броја традиционално пријатељски настројених земаља према Србији и српском народу. Земље за које кажемо да су нам братске не можемо да сматрамо непријатељима на Косову и Метохији, а пријатељима у неким другим односима.

(ОДБРАНА, 1. септембар 2007)

После низа година преговарања уговорили смо извоз наоружања за Ирак у вредности од око 235 милиона долара. Све то захваљујући стабилности у нашој земљи. У нестабилним земљама такви уговори и планови пропадају. Налазимо се у ситуацији да потписујемо Споразум о стабилизацији и придруживању са ЕУ зато што смо остварили стабилност и зато што је извесно време и економски раст у Србији највећи у региону. Имамо резултате које и други признају.

(ДАНАС, 28. децембар 2007)

Професионализацију Војске доживљавам као пројекат мог мандата. У овој години планирано је да уполмимо више од хиљаду професионалних војника. Ту се, међутим, суочавамо са извесним дилемама. Поштујући политичка одређења Србије о евроатланским интеграцијама моји претходници правили су пројекте засноване на том одређењу. Тренутно немам егзактну анализу колико ће коштати професионализација Војске јер сада ранији планови засновани на евроатлантским одређењима морају да претрпе одређене промене. Зато радимо више сценарија, јер тешко је предвидети политичку ситуацију и правац којим ће се Србија кретати. Као политичар знам куда Србија мора да иде, питање је само времена када ће то урадити. Јер, ако све земље у окружењу буду у НАТО-у, тешко да ће Србија моћи да напредује као неко неутрално острво. Већ следеће године ће, изузев Босне и Херцеговине и евентуално Црне Горе, све земље бити у НАТО, укључујући Македонију, Албанију и Хрватску. Процене су да ће садашње издвајање из буџета од 2,4 одсто БДП-а бити довољно и кад се Војска буде професионализовала. Ништа то неће коштати више нашу државу него што сада кошта. Професионални војник професионално много више вреди од регрута и све скупа, са истим улагањима можемо добити веома професионалну Војску.

(ЕКОНОМИСТ, 11. новембар 2007)

Усклађивање интереса

Реформа има једну препознатљиву димензију у којој нормативна решења увек имају у виду људе који су носиоци њиховог извршавања. Почев од оних младих који тек треба да виде предности и изаберу војни позив, преко постављања принципа предвидиве војне каријере и ефикасног управљања људским ресурсима.

Овим законским решењима државни службеници и намештеници Министарства одбране изједначени су по положају са запосленима у осталим министарствима Владе. Два системска закона, о одбрани и Војсци, из којих су проистекли бројни подзаконски акти, омогућила су наставак започете трансформације Војске Србије и система одбране у целини.

Оба законска акта постављена су на стандардима по којима се праве савремене одбрамбене стратегије, а једна од њихових најбитнијих одлика јесте могућност развоја стратешко-доктринарне концепције. Створена је основа за јачање регионалне сарадње, заједничко решавање безбедносних ризика и солидарност у случају елементарних и других акцидентних претњи. То јача безбедност, учвршћује поверење и усмерава снаге и средства на бржи привредни развој и бољи живот, али и изградњу стабилног одбрамбеног система.

Следи доношење 109 различитих општих аката, од којих је 13 из надлежности Скупштине Србије, као

Др Зоран Јефтић

Усвајањем Закона о министарствима, у мају прошле године, Министарство одбране званично је ушло у састав Владе Републике Србије. Био је то предуслов да се систем одбране уреди *Законом о одбрани* и *Законом о Војсци*

што су закони и стратегијско-доктринарни документи, 19 из надлежности председника Републике, 37 из надлежности Владе, 42 из надлежности министра одбране и осам из надлежности начелника Генералштаба. У завршној фази израде су нацрти *Закона о војној, радној и материјалној обавези*, *Закона о цивилном служењу* и *Закона о цивилној заштити*. Формирана је радна група за израду закона о Војнообавештајној и Војнобезбедносној агенцији.

Окончана је и реформа система плата запослених у систему одбране.

Новим *Правилником о платама* знатно су повећана примања професионалних припадника Војске. То је стимулативно деловало на рад запослених, али и интересовање кандидата за школовање на Војној академији. Старешинама које обављају командне и руководеће дужности, имају веће одговорности, одређена је виша плата у односу на оне који раде административне послове.

Док су прошле године плате порасле за 3,2 одсто у марту и 4,2 одсто у септембру, почетком ове годи-

Игор Јовчић

Србија је добила правни, односно институционални оквир за уређење и функционисање јединственог система одбране, урађен по стандардима савремених одбрамбених стратегија

Усклађивање интереса

не реализовано је повећање најпре за око 17 одсто у просеку, а затим још 10,3 одсто линеарно, чиме је достигнуто повећање обећаних, у просеку, 30 одсто и тако побољшан социјални статус војних лица. До краја године очекује се још једно повећање.

За инвестиције и опрему ове године планирано је 20,2 одсто буџета, што је двоструко више него у 2007. години. Средства за инвестиције у грађевинске објекте, ма-

Александар Мишчевић

Војни буџет је у прошлој години увећан у односу на 2006. за готово девет одсто, а овогодишњи за нових 16,9 одсто, што јесте дуго очекивано побољшање материјалног положаја запослених у Министарству одбране и Војсци Србије

шине и опрему, одобрена у овогодишњем буџету у износу од 9,45 милијарди динара, већа су него она издвојена за исту намену у претходне три године заједно. Истовремено, кад је реч о трошковима рода, Војска се и даље понаша веома рационално, па је остварено смањење за око три милијарде динара, односно са 35 одсто у 2007. години на 24,2 одсто овогодишњег буџета.

Први пут после веома дугог периода, систем одбране у 2008. годину ушао је без дуга, иако је средином прошле године он износио готово три милијарде динара. Уз то, 2007. године је за 60,5 одсто повећана и ставка наплаћених прихода, тако да је ове године у систему одбране пренет вишак прихода од 2,4 милијарде динара.

Ради што повољнијег решавања стамбених проблема Влада је усвојила програм субвенционисања стамбених кредита, који ће омогућити да до стана дође више од 1.200 професионалних припадника Министарства одбране и Војске.

Управа за старатегијско планирање Министарства радила је на креирању бројних докумената, пре свега *Стратегије националне безбедности*, *Стратегије одбране Републике Србије* и *Стратегијског прегледа одбране*, као и *Министарског упутства за 2008. годину*, те на Главној студији на увођењу система планирања, програмирања, буџетирања и извршења – ППБИ.

У области међународне војне сарадње закључено је девет међународних уговора. Сарадњу са Норвешком обележила је њихова донација Институту за стратегијска истраживања. Војно медицинску академију опремили су лаком пољском болницом другог нивоа и пратећим тренажним сетом опреме, вредне више од 1,5 милиона евра.

Министарство одбране у наредном периоду очекује интензивна међународна сарадња, потписивање споразума о протоку безбедносних информација и наставак безбедносних интеграција у оквиру Програма Партнерство за мир ●

Мр Душан Спасојевић

Креирање бројних стратешких докумената, организацијско-мобилизацијске промене и успон међународне војне сарадње обележили су протеклих годину дана рада Сектора за политику одбране

Јачање борбене моћи

Основни циљ трансформације Војске био је да се формирају састави који су професионални и рационални димензија, прилагодљиви задацима и покретљиви, али и засновани на логистичком концепту. Њихове борбене капацитете требало је развијати, а повећати способност јединица за реаговање. Усвајањем Закона о Војсци створени су услови за наставак реформе, која је започела средином 2006. године.

Трансформација Војске Србије осмишљена је у две фазе – прва од јуна 2006. до јуна 2007, а друга до 2010. године. Започела је формирањем Прве бригаде Копнене војске, у Новом Саду. Основне организационе промене у јединицама завршене су средином прошле године, када је у Врању формирана Четврта бригада Копнене војске.

Новим решењима заустављен је пад борбене моћи Војске. Сходно расположивим финансијама, пројектована је њена ефикаснија и рационалнија структура, одговарајућа бројна величина, како би успешно одговорила дефинисаним мисијама и задацима. Сви новоформиран састави опремљени су пажљиво одабраним и исправним средствима ратне технике, којом тренутно располажемо, али и попуњени квалитетним официрима и подофицирима.

Прецизирана су и начела на којима ће почивати – професионализам,

**Начелник Генералштаба Војске Србије
генерал-потпуковник Здравко Понош**

После првобитних промена у организацији, структури, распореду, броју и наоружању јединица Војске, током прошле године, следи модернизација система обуке, али и значајније техничко опремање састава.

трокомпонентност састава и намене, стандард величине снага, модуларност организације, интероперабилност, приоритети модернизације и материјална одрживост система.

Енергија развоја

Смањен је број јединица које немају борбену моћ и укинута су гарнизони који броје стотинак војника, јер тешко да доприносе одбрамбеној способности земље. Преформирани су Генералштаб и одређене команде, а смањен је и број састава на тактичком нивоу. Војска је растеређена вишка наоружања и војне опреме, али и перспективних борбених средстава. Поменуте промене одвијале су се у складу са највишим светским стандардима у војној области.

И неповољна кадровска пирамида – структура официра по чиновима, умногоме је поправљена. До 2010. године предвиђена је потпуна професионализација Војске.

Бројно стање дефинисано је на основу процењених безбедносних изазова, ризика и претњи са којима се Србија може суочити, њених финансијских могућности, површине земље и одлуке да се укључи у поједине колективне системе безбедности.

Јачање борбене моћи

Генерал-потпуковник Младен Ћирковић

КОПНЕНА ВОЈСКА

Команда Копнене војске, чије је седиште у Нишу, надлежна је за оспособљавање, развој, опремање и усавршавање свих родова и служби. Четири бригаде тог вида Војске, Специјална и Мешовита артиљеријска бригада, али и остале мање јединице, опремљене су најквалитетнијим и најисправнијим борбеним средствима, те представљају основну снагу и окосницу нашег система одбране.

– У протеклом периоду руководили смо организацијом веома захтевних активности, каква је била заједничка вежба наших оружаних снага, Бугарске и Румуније „Дунавска стража“. Такође, увели смо у праксу да се јединице редовно увежбавају на полигону „Пасуљанске ливаде“, посебно у области бојних гађања. Бројне организацијско-мобилизацијске промене и опремање новим техничким капацитетима обезбедиле су да Копнена војска буде знатно јача и ефикаснија – тврди командант тог састава генерал-потпуковник Младен Ћирковић.

Многе јединице, попут Специјалне бригаде, батаљона војне полиције или Речне флотиле су у довољној мери професионализоване. Убудуће очекујемо професионализацију тенковских посада, али и осталих састава Копнене војске.

Многе јединице, попут Специјалне бригаде, батаљона војне полиције или Речне флотиле су у довољној мери професионализоване. Убудуће очекујемо професионализацију тенковских посада, али и осталих састава Копнене војске.

13

Убудуће очекујемо професионализацију тенковских посада, али и осталих састава Копнене војске.

Генерал-мајор

Драган Катанић

ВАЗДУХОПЛОВСТВО И ПРОТИВВАЗДУХОПЛОВНА ОДБРАНА

За ремонт пет авиона МиГ 29, два хеликоптера Ми 17, два Ми 24, три Ми 8 и једног транспортног авиона Ан 26 из Националног инвестиционог плана издвојено је око 30 милиона евра. Како наглашава командант Ваздухопловства и Противваздухопловне одбране Војске Србије генерал-мајор Драган Катанић, лет ремонтваног авиона МиГ 29 на вежби поводом Дана Војске Србије у Нишу најавио је обнављање наших борбених капацитета.

Један од најважнијих циљева Команде јесте да ове године имамо од 40 до 50 сати налета по пилоту, а да се наредне године достигне 80 сати налета, колико је раније и била норма за пилоте наше борбене авијације. Треба знати, да је прошле године број налета по пилоту износио око 20 сати, док је 2005. године био свега шест сати. Летачка обука у ваздухопловним саставима интензивно се прилагођава новим условима у авијацијским базама.

Формирањем две авијацијске базе – у Лађевцима и на Батајници – обједињавањем свих противваздухопловних јединица у једну бригаду и реорганизацијом јединица ваздушног осматрања, јављања и навођења, рационализовани су сви састави Ваздухопловства и противваздухопловне одбране Војске Србије, а командовање је постало знатно ефикасније.

Генерал-мајор

Љубиша Диковић

КОМАНДА ЗА ОБУКУ

– Обука, као основни сегмент оспособљавања Војске, усмерена је на обучавање војника на служењу војног рока и професионалног састава. У односу на претходни модел, који се заснивао на обуци по унапред припремљеним плановима и програмима, независно од природе наређених задатака, нови систем обуке усмерен је на пред-

стојеће мисије и задатке Војске Србије. То јесте суштинска новина која треба да обезбеди бољу обученост појединца, али и јединица у целини – истиче командант Команде за обуку генерал-мајор Љубиша Диковић.

Војници се, најпре, око месец и по дана обучавају у центрима за основну обуку, а потом исто толико времена проводе у центрима за специјалистичку обуку. Пошто се оспособе за своју војно-евиденциону специјалност, други део војног рока служе у борбеним јединицама. На обуку се у просеку прима око 4.500 регрута по генерацији.

И старешине се редовно обучавају. У току су курсеви за подофицире који ће бити постављени на дужности првих подофицира у јединицама ранга чете-батерије и главних подофицира у командама, од батаљона до Генералштаба Војске Србије.

● Војска Србије

Данас Војска има бригаде које бројчано и технички одговарају свом реалном називу. Њима командују најперспективније старешине у систему одбране, будући бригадни генерали.

Нови изглед Војске Србије, по типу, саставу, а добрим делом и опремљености, не заостаје за оружаним снагама у региону. На стратегијском нивоу Војска има Генералштаб са Здруженом оперативном командом, девет организацијских јединица и Управу војне полиције. Копнена војска, Ваздухопловство и противваздухопловна одбрана, али и Команда за обуку јесу састави оперативног нивоа. Тактички ниво чине јединице ранга бригаде.

Улагање у будућност

После прве фазе реорганизације започео је развој Војске, односно креирање новог система обуке, доктрине и правила употребе јединица. Све промене изведене су без додатних финансијских средстава, у оквиру планираног и одобреног војног буџета за 2007. и 2008. годину.

Током протеклих годину дана тежишни задаци били су модернизација система за заштиту информација, ремонт пет авиона МиГ29, али и осталих борбених средстава Ваздухопловства и противваздухопловне одбране, међу којима је и авион за почетну обуку *ласта 95*.

Приоритети од 2007. до 2010. године јесу даља оптимизација организације и логистичке подршке, прелазак на професионалну Војску, изградња војних база, али и техничка модернизација у складу са могућностима земље.

У 2008. години планира се додатно опремање јединица савременом телекомуникационом опремом, куповина борбених возила точкаша, лаког наоружања, заштитне опреме најновије генерације и теренских вози-

ла, затим, попуна специјалних састава наоружањем и војном опремом, али и ремонт дела борбене технике Копнене војске.

Неопходно је завршити и формирање ратних јединица, са тежиштем на територијалним бригадама. Социјална димензија и даље остаје кључна област реформе Војске Србије. Усвајање новог система вредности, који се не темељи као до сада само на патриотизму, већ на образовању, обуци и усавршавању, али и такмичарском духу, јесте нови модел који убудуће треба да прихвати сви припадници система одбране. ●

МОДЕЛОВАЊЕ ОБУКЕ

Да би обука војничких састава била ефикаснија, формирана је и Команда за обуку са центрима за основну и специјалистичку обуку, у којима се организује индивидуална оспособљавање. Чине је јединице некадашњих Оперативних и Копнених снага Војске, те Ваздухопловства и противваздухопловне одбране. Команда се налази у Београду, а њени састави распоређени су на читавој територији Републике Србије.

У њој се планира, организује, реализује и контролише основна и стручно-специјалистичка обука војника на служењу војног рока свих родова, служби и специјалности, мањих тимова и посада, официра, али и припадника страних армија, што је, у миру, основна мисија Војске.

Подофицири Војске Србије такође се обучавају и усавршавају за рад у центрима за обуку војника, али и војници по уговору за подофицирске дужности. Новим моделом борбеног оспособљавања предвиђено је да подофицири буду командири војничких одељења и, уједно, инструктори који изводе обуку. Организовањем Команде заокружен је модел оспособљавања војника и старешина Војске – раздвојена је функција обучавања од употребе тактичких јединица.

Током 2007. године надлежни су усвојили *Програм развоја система обуке до 2010. године*, *Програм реформе система обуке до 2015. године* и *Доктрину обуке*, у којима је дефинисана визија обучавања Војске Србије у средњорочном и дугорочном периоду. У току је израда *Упутства за управљање обуком* и низа нормативних докумената који треба да утемеље промене у организацији и извођењу колективне обуке и обуке специјалних јединица.

Из квантитета у квалитет

Промене у области статуса и стандарда запослених, процес регрутације и упута све већег броја младића на одслужење војног рока, усаглашавање система војног образовања са системом у грађанству, нека су од питања којима су се протеклих дванаест месеци бавиле Управа за кадрове, Управа за школство и Управа за обавезе одбране.

езултати рада Сектора за људске ресурсе Министарства одбране у великој мери директно се пресликавају на услове живота, економски и социјални статус запослених у систему одбране. У његовој надлежности су и питања која утичу на формацију и систематизацију радних места, школовање и усовршавање војног кадра.

Именик животних питања

Низом решења регулисано је остваривање права за различите надокнаде, од којих се према значају издваја усклађивање дневница за службено путовање професионалних војних лица са сличним давањима код државних службеника, чиме су те припадљености увећане за око 90 посто. Изменом правилника регулисано је и плаћање општег дежурства и повећана надокнада за стручно дежурство у војноздравственим установама. Накнаде трошкова за закуп стана и одвојеног живота од породице у том периоду увећане су за 10 процената.

Донет је и нови Правилник о накнадама путних и других трошкова у Војсци, који предвиђа да лица која остварују право на накнаду дела трошкова за закуп стана, уколико се одлуче да стамбено питање реше путем кредита, та средства усмере на његову отплату. Усвојене су и измене стамбеног правилника којима је укинута могућност одрицања од припадајуће структуре стана или учешћа личним средствима. Тиме су спречене могућности злоупотреба и непредвиђених промена редоследа на ранг-листама, а и величина станова који се додељују ограничена је четворособном структуром.

Униформа поново у моди

У јединице Војске Србије на одслужење војног рока упућено је 94,18 посто планираних регрута, што је у односу на претходну годину за 31,9 процената више. Будући да је инте-

ресовање за служење војног рока под оружјем порасло, нарочито у септембарском упутном року, план је повећан за 600 места, док је у децембру капацитет проширен за још 130 регрута. На цивилно служење војног рока упућено је 17.909 младића.

На 17 локација у војним одсецима

Др Бојан Димитријевић,
помоћник министра одбране за људске ресурсе

ВРЕДНИЈЕ ВОЈНЕ ДИПЛОМЕ

17

У протеклој години учињени су кључни помаци ка препознавању система војног образовања као равноправног чиниоца просветног система Републике Србије. Потписивањем споразума са неколико факултета Београдског и Нишког универзитета створени су услови да студенти и студенткиње Војне академије стекну и адекватна звања призната у цивилству. Израђени су и нови наставни планови и програми Војне гимназије, који су у потпуности усклађени са захтевима гимназија општег смера у грађанству.

Београд-1 и Београд-2 почела је примена информационог система војне евиденције – ВОЈЕВИД, чиме се обједињује база података војних обвезника на том подручју. ●

Војна академија

НА ДВОСТРУКОМ КОЛОСЕКУ

Војна академија, установа у којој се стиче војно образовање, унапредила је образовни процес који спроводи и побољшала квалитет наставе у свим доменима. У тој институцији, уложени су напори да примењени облици наставе буду у већој мери заступљени у школовању и обуци студената, као и здружене видовске вежбе.

Значајни резултати које је Академија остварила у протеклом периоду је-су школовање студената по Болоњској конвенцији и пријем у састав Београдског универзитета. Са појединим факултетима израдила је програме који садрже неколико студијских подручја и модула. Интензивирана је и сарадња са високошколским установама у земљи и иностранству, посебно у области размене студената и слушалаца. У склопу реформе војног школства, Војна гимназија ушла је у систем образовања Републике Србије.

Јесенас је школовање започела 131. класе студената Војне академије по заједничким студијским програмима са факултетима универзитета у Београду и Нишу. Настављено је и остваривање средњорочног програма издавачке делатности, израдом нових лекција, скрипти, уџбеника и упутстава. Први пут у историји Војне академије на школовање су примљене девојке. Почетна искуства су добра. Задовољне су и студенткиње, њихови наставници и старешине, а права оцена њиховог залагања видеће се после четири године школовања, када се

Генерал-мајор
Видосав Ковачевић,
начелник Војне академије

буде промовисала прва класа жена официра у Србији.

На школовање у иностранство отишло је 12 студената. Они су примљени на војне академије САД, Италије, Немачке и Грчке. Академија је активно учествовала у међуармијској сарадњи. Остварене су 32 посете у 19 земаља Европе, Азије, Африке и Америке. Припадници највише војне школе путовали су у Краљевину Белгију, Републику Хрватску и Републику Грчку. Војну академију, у истом периоду, посетиле су делегације из 29 земаља.

Припадници Војне академије учествовали су на семинарима и курсевима о реорганизацији и трансформацији Војске Србије, али и на осталим облицима усавршавања. Предавачи су често били водећи државни функционери и угледни научни радници Србије, посебно у Школи националне одбране, највишем облику усавршавања официра наше војске.

Надомак светских стандарда

вања, систем за заштиту од експлозије горива и пожара, а усавршен је и електронски окидач за лансер 128 милиметара *огањ*. У развоју средстава наоружања и опреме, предњачили су пројекти авиона за почетну обуку *ласта-95*, система мини беспилотне летелице, противоклопног ракетног система „Бумбар“, модела опремања војника пешадије М-21.

Под покровитељством Министарства одбране, у Београду је, у јуну 2007. године, организован сајам наоружања и војне опреме *ПАРТНЕР 2007*. Институт је тада изложио велики број експоната у завршној фази развоја. У октобру исте године, одржан је други по реду научностручни скуп о одбрамбеним технологијама – *ОТЕХ 2007*. Приказано је 179 радова, 287 аутора и коаутора.

У протеклој години дефинисани су принципи реорганизације и реформе војног здравства у систему одбране и направљен предлог функционалне интеграције у систем здравства Републике Србије. При томе је очуван идентитет војног здравства, сачувани су људски и материјални ресурси, задржана права војних осигураника и обезбеђени услови да се та права остваре.

Илија Пилиповић,
помоћник министра одбране
за материјалне ресурсе

Уз подршку Управе за снабдевање склопљено је 150 уговора са Републичким заводом за здравствено осигура-

Циљ промена у области материјалних ресурса био је да се у оквиру расположивих могућности државе успостави оптимална организација логистике система одбране и логистичке подршке Војске Србије, како би модерна, ефикасна и економична оружана сила у потпуности одговорила савременим безбедносним изазовима

езултати реформских процеса у логистици огледали су се у смањењу бројне величине, расформирању и преформирању састава, ефикаснијој материјалној подршци, повољнијој расподели финансирања, постепеном подизању професионалног и личног стандарда.

Војнотехнички институт

Војнотехнички институт се тренутно ангажује на 26 истраживачких и 38 развојних задатака из надлежности управа Министарства одбране и Генералштаба Војске. Као резултат рада, у наоружање Војске усвојени су уређаји за заштиту тенковског мотора од неправилног старто-

НОВЕ ОЗНАКЕ И ЧИНОВИ

Униформе припадника Војске Србије добиле су нове знакове припадности и ознаке чинова. Редизајниране су и ознаке чинова генерала. Поред тога, нова обележја добили су и родови и службе подофицира.

ње намењених пружању здравствених услуга војним осигураницима у цивилним здравственим установама тамо где не постоје војне амбуланте и војне апотеке. Набављено је седам нових санитарских моторних возила типа цитроен – јапер за потребе војноздравствених установа.

Инфраструктура и транспорт

Планирано је да база *Цепотина* буде завршена до краја године. Она има велики стратешки, војнобезбедносни и политички значај за нашу земљу, па ће она и даље бити приоритет у раду Министарства.

У области планирања и уређења простора завршена је студија опремања интервидовског полигона „Пасуљанске ливаде“ и касарне „Растко Немањић“ у Панчеву. Интензивно се ради на реализацији Мастер плана, којим је обухваћено 447 војних комплекса.

Кампање за повећање коришћења сигурносних појасева „Вежи појас – пружи шансу животу“ и „Војни учесници у саобраћају – без алкохола“ организоване су у свим саставима Министарства и Војске. Интензивирани су ак-

СТАНОГРАДЊА

На Бежанијској коси усељено је укупно 108 станова. У 2008. години предстоји завршетак изградње и усељење у 179 станова. Такође, за 2008. и 2009. године планиран је наставак и завршетак започете изградње објеката са укупно 394 стана. Интензивно се ради на куповини 119 службених станова у гарнизони-ма у Србији.

тивности на опремању јединица и установа неборбеним моторним возилима. Због ограничених финансијских средстава, у протеклој години, купљено је само девет моторних возила за потребе система одбране. ●

ОБУКА ЗА МИРОВНЕ ОПЕРАЦИЈЕ

У тренинг центру Краљевине Норвешке обучено је 29 припадника наше санитарске службе, различитих специјалности, за учешће у мировним операцијама. Хируршки тим учествовао је у вежби НАТОа „Хладни одговор“ на северу Норвешке и на вежби „Медцауер“ у Молдавији.

Војномедицинска академија

БРЕНД ДРЖАВЕ И ВОЈСКЕ

Војномедицинска академија је водећа установа у области лечења, превентивне медицине, фармације, образовања и научноистраживачког рада на Балкану, са традицијом дугом 164 године. У свом саставу има 27 клиника, 17 института, Дијагностичко поликлинички центар, Центар за дневну хи-

Генерал-мајор Миодраг Јевтић,
начелник ВМА

рургију, Центар за контролу тровања, Центар хитне помоћи и Центар за трансплантацију органа и костне сржи, у којима се спроводи више од 5.000 дијагностичких и терапијских процедура.

Током протекле године, на ВМА је прегледано 550.000 болесника, а хоспитализовано више од 30.000. Изведено је око 20.000 хируршких интервенција и близу три милиона разних дијагностичких, терапеутских и лабораторијских процедура. Скраћено је болничко лечење, а у редовну праксу уведена је дневна хирургија. Остварени су и запажени светски резултати у области трансплантационе хирургије, лечења дегенеративних болести кичменог стуба, ендоскопске и минимално инвазивне хирургије. Од септембра 2007. године ВМА је и Регионални центар за војномедицинску сарадњу. Са радом је започела и Амбуланта за дијаспору.

Одлуком Владе Републике Србије, у децембру 2007. године, ВМА је интегрисана у мрежу здравствених установа наше земље, као елитна медицинска институција терцијарног нивоа, намењена свим грађанима. Са њом су уговоре о сарадњи потписала 42 цивилне установе. Обезбеђена су и средства за куповину мултислајсног скенера најновије генерације.

● **Управа за ванредне ситуације**

Одмеравање ризика

У току 2007. године, Управа је основала 160 општинских штабова цивилне заштите, 24 окружна, четири градска и један покрајински штаб, те именовала њихове команданте и начелнике. Припремила је *Нацрт закона о цивилној заштити, који треба да обезбеди услове за функционисање интегрисаног система заштите и спасавања у Републици.*

У свајањем *Правилника о унутрашњем уређењу и систематизацији радних места Министарства одбране*, у новембру прошле године формирана је Управа за ванредне ситуације. Наследник је Управе за одбрану Републике Србије, која се од 1994. године бавила одбрамбеним припремама цивилних структура друштва и пословима цивилне заштите. Поменуће надлежности задржала је и данас. Управа је једина целина Министарства која процењује степен угрожености земље од елементарних непогода, техничких и технолошких несрећа. Такође, организује службу цивилне заштите у градовима, општинама и окрузима Србије.

У току 2007. године, Управа за ванредне ситуације основала је 160 општинских штабова цивилне заштите, 24 окружна, четири градска и један покрајински штаб, те именовала њихове команданте и начелнике. Припремила је *Нацрт закона о цивилној заштити, који треба да обезбеди услове за функционисање интегрисаног система заштите и спасавања у Републици.*

Уз то, Управа је надлежнима предложила и *Нацрт уредбе о организацији и функционисању службе осматрања и обавештавања*, према којој се на квалитетнији начин прикупљају, обрађују и размењују подаци о угрожености територије и становништва, предузимају актив-

ности ради заштите грађана и материјалних добара. Тренутно су у нашој земљи ангажована 33 центра за обавештавање, која дежурају двадесет и четири часа.

Припадници Управе за ванредне ситуације сарађивали су протекле године са Институтом за државну управу и локалну самоуправу из Рима и Одбором НАТО за планирање у ванредним ситуацијама. Учествовали су на међународним семинарима и вежбама у Кини, Хрватској, Аустрији и Украјини.

У априлу и септембру 2007. године Управа је оспособила 1.929 војника на цивилном служењу војног рока, у четири градска и 21 окружном одељењу. Том приликом било је ангажовано 494 предавача. Од децембра прошле године у саставима Управе цивилни војни рок служи 263 војника. Јединице цивилне заштите преузеле су од Војске Србије део опреме и техничких средстава која су проглашена за вишак, али је неопходно да се модернизују. Потребно је, међутим, на даље обучавати и подмлађивати њихов кадар.

Значајне резултате у претходном периоду екипе Управе оствариле су у уништавању неексплодираних убојних средстава – биле су ангажоване 240 дана, на 222 места, а прикупиле су и уништиле више од 2.450 неексплодираних убојних средстава, око 2.400 комада пешадијске муниције и стотинак килограма барута и експлозива.

Влада Републике Србије одобрила је 65,9 милиона динара из Националног инвестиционог плана за пројекат Управе о Изградњи система обавештавања и руковођења у случају хемијских удеса на територији Србије. У будућности се може очекивати формирање министарства за ванредне ситуације, које би чинили састави Управе за ванредне ситуације, Министарства унутрашњих послова и Министарства екологије. На тај начин, на нивоу државе, били би обједињени сви капацитети система заштите и спасавања. ●

Инспекторат одбране

КОНТРОЛА ОДБРАМБЕНИХ ПРИПРЕМА

У надлежности Инспектората одбране јесу послови инспекције припрема за одбрану у Министарству одбране. Он планира, организује и реализује инспекцију борбене готовости, функционалне способности, материјално-финансијског пословања, затим, заштите на раду, заштите животне средине, али и заштите од пожара, свих јединица, команди и установа Војске Србије и организацијских целина Министарства одбране.

Инспекторат је одговоран и за инспекцију припрема за одбрану свих учесника система одбране Републике Србије. Инспекторат одбране подноси извештаје председнику Републике и Министарству одбране и резултатима контрола. Са надлежним републичким институцијама сарађује у области припрема за одбрану и пружа им стручну помоћ. Учествоје и у међународној војној сарадњи, како би у свој рад уградио искуства развијених земаља света.

Војнобезбедносна агенција

ДОПРИНОС СИГУРНОСТИ СИСТЕМА

Током прошле године Војнобезбедносна агенција реформисана је на основу смерница из Стратегијског прегледа одбране, Министарског упутства, закључака Тима за координацију реформи система одбране и опредељења о променама у безбедносно-обавештајном сектору Србије. Њена структура дефинисана је према Закону о основама уређења служби безбедности Републике Србије.

У том периоду, остварена је разноврсна билатерална и мултилатерална сарадња са појединим страним службама и организацијама. Са државама које су чланице НАТО, Партнерства за мир и Медитеранског дијалога наша служба безбедности размењивала је сазнања о изазовима, ризицима и претњама у региону, искуствима и организацији рада иностраних обавештајно-безбедносних институција.

Значајне резултате Агенција је постигла у области школовања и усавршавања кадра за специфичне задатке. Одлуком министра одбране, Војном архиву предала је део архивске грађе, у којој су сачувани важни документи из југословенске и српске историје. Такође је разјаснила поједине криминалне догађаје у Војсци Србије и Министарству одбране, посебно оне који су се односили на организован криминал и веће материјалне штете.

Припадници тог састава система одбране првенствено су се ангажовали против деловања албанских екстремистичких, терористичких и криминалних група на административној линији са Косовом и Метохијом и на југу централне Србије. Сем тога, оперативним ангажовањем спречили су и покушаје страних обавештајних служби да развију агентурне везе у Министарству одбране. Војнобезбедносна агенција је тако допринела несметаном функционисању Министарства, али и развијању оперативних и функционалних способности Војске. ●

Припадници тог састава система одбране првенствено су се ангажовали против деловања албанских екстремистичких, терористичких и криминалних група на административној линији са Косовом и Метохијом и на југу централне Србије. Сем тога, оперативним ангажовањем спречили су и покушаје страних обавештајних служби да развију агентурне везе у Министарству одбране. Војнобезбедносна агенција је тако допринела несметаном функционисању Министарства, али и развијању оперативних и функционалних способности Војске. ●

Војнообавештајна агенција

РЕАЛНА ПРОЦЕНА ИЗАЗОВА

Војнообавештајна агенција јесте саставни део система безбедности Републике Србије. Одговорна је за обавештајно обезбеђење, представљање и заштиту интереса Министарства одбране ван граница наше земље. Задатке обавља обавештајном и војнодипломатском делатношћу. Тренутно наш систем одбране има 20 изасланстава у иностранству.

Агенција државном и војном руководству правовремено обезбеђује податке о војнополитичкој ситуацији на глобалном нивоу и у региону, те активностима међународних снага и организација. Она процењује страни војни фактор и открива намере и активности терористичких и екстремистичких снага.

Разменом података на светском и регионалном нивоу, у оквиру борбе против тероризма, организованог криминала и осталих безбедносних претњи, Агенција је остварила квалитетну сарадњу са сличним страним службама.

Процене Војнообавештајне агенције у претходном периоду, и поред сложене безбедносне ситуације у којој се налази Србија, биле су благовремене и реалне. Зато су спречена стратегијска изненађења, а надлежне државне институције правилно су реаговале на актуелне безбедносне ризике и претње. ●

www.mod.gov.yu

